Родная газета на роднай мове

ЗВЯЗДА

БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

31 МАЯ 2008 г. СУБОТА № 100 (26213)

Кошт 490 рублёў

ВЫДАЕЦЦА З 9 ЖНІЎНЯ 1917 Г.

Увага! «Прамая лінія»

Заяўляючы аб сабе на поўны голас, пашкадуй галасавыя звязкі

Для кожнага чалавека голас — інструмент зносінаў з навакольнымі. А для некаторых ён яшчэ і рабочы інструмент. Не толькі спевакі, акцёры, дыктары, але і прадаўцы, настаўнікі, палітыкі эксплуатуюць свае галасавыя звязкі практычна ўвесь працоўны дзень. Як захаваць галасавыя здольнасці чалавеку, чый голас слабы ад прыроды? Чаму мы хрыпім і сіпім, бывае, нечакана німеем? Чаму адны людзі храпуць у сне, а іншыя — не? І ці можа медыцына дапамагчы храпуну? Аб чалавечым голасе і захворваннях галасавога апарату ў дарослых і дзяцей мы пагаворым на чарговай «прамой лініі». Да нас у рэдакцыю прыйдзе **ўрач-фаніятр Рэспубліканскай клінічнай бальніцы паталогіі слыху, голасу і маўлення Вольга Іванаўна РАДЗІВОНАВА.**

«Прамая лінія» адбудзецца 5 чэрвеня, у чацвер, з 15.30 да 17.00 па тэлефонах: 8 (017) 292 38 92 і 292 38 21. Папярэднія пытанні можна пакінуць на нумарах: 8 (017) 287 18 36 (Вольга Шаўко) і 287 18 29 (Святлана Барысенка).

Беларусь ускладае вялікія надзеі на таленавітую моладзь

Беларусь на сучасным этапе развіцця робіць стаўку на веды, талент і інтэлект, заявіў кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 30 мая на сустрэчы з адоранымі навучэнцамі і студэнтамі, лаўрэатамі спецыяльных фондаў Прэзідэнта.

На мерапрыемстве, якое стала ўжо традыцыйным, былі запрошаны 72 пераможцы міжнародных прадметных алімпіяд, творчых конкурсаў і фестываляў, лаўрэаты спецыяльных фондаў Прэзідэнта па сацыяльнай падтрымцы адораных навучэнцаў, студэнтаў і таленавітай моладзі, а таксама 9 педагогаў.

«Стаўка на веды, талент і інтэлект — аснова сучаснай стратэгіі сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі. Пошук і выхаванне маладых талентаў — найважнейшая дзяржаўная задача», — адзначыў Прэзідэнт, дадаўшы, што энергічныя, працавітыя, адораныя людзі — галоўнае багацце нашай краіны. За 12 гадоў работы спецыяльных фондаў Прэзідэнта прэміямі і стыпендыямі адзначана больш як 18 тыс. школьнікаў, студэнтаў, дзеячаў мастацтва і педагогаў, рэалізавана нямала творчых і навуковых праектаў. У Беларусі робіцца многае для выяўлення і развіцця талентаў юных грамадзян: створаны ліцэі і гімназіі, адкрыты шматлікія школы мастацтваў, гурткі, студыі, секцыі, працуюць самадзейныя калектывы. Паспяхова рэалізуецца дзяржаўная праграма «Маладыя таленты Беларусі».

Паводле слоў Прэзідэнта, па-сапраўднаму масавымі і папулярнымі сталі прадметныя алімпіяды і турніры, фестывалі і конкурсы дзіцячай і маладзёжнай творчасці. Так, у гэтым навучальным годзе ў рэспубліканскай алімпіядзе прынялі ўдзел больш як 600 тыс. школьнікаў.

Значныя поспехі юных беларусаў і на ўсемагчымых міжнародных конкурсах і алімпіядах. У мінулым годзе усе 28 беларускіх удзельнікаў сталі прызёрамі міжнародных прадметных алімпіяд, прэстыжных турніраў.

Аляксандр Лукашэнка ўручыў юным талентам пасведчанні і нагрудныя знакі лаўрэатаў спецыяльных фондаў Прэзідэнта. «Няхай гэтыя поспехі і заслужаныя ўзнагароды натхняць на заваяванне новых вяршынь у вучэнні, навуцы і мастацтве, дапамогуць пераадолець цяжкасці, будуць стымулам для прафесійнага і творчага росту», — пажадаў Прэзідэнт. Кіраўнік дзяржавы падзякаваў таксама педагогам за энтузіязм і адданасць прызванню і звярнуў увагу маладых талентаў на тое, што ў іх высокіх выніках — немалая заслуга настаўнікаў і бацькоў.

«Не забывайцеся, што вы таленавітыя людзі. Знайдзіце сябе ў гэтым няпростым жыцці, а мы па меры нашых магчымасцяў будзем дапамагаць вам у гэтым», — сказаў на заканчэнне Аляксандр Лукашэнка.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Патомны палачанін Юрый Кімстач працуе на рэстаўрацыі праваслаўнага Богаяўленскага сабора. Да свята горада храм набывае новае аблічча.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

Беларусь адкрыта для перагавораў з любымі інвестарамі

заявіў прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі на пасяджэнні Кансультатыўнага савета па замежных інвестыцыях у Мінску.

Паводле яго слоў, галоўная задача ўрада Беларусі — далейшае паляпшэнне інвестыцыйнага клімату і ўваходжанне рэспублікі ў лік краін з найбольш прывабнымі ўмовамі для інвеставання — цяпер Беларусь займае 110-ю пазіцыю ў гэтым спісе. «Мы робім усё магчымае, каб інвестары ў Беларусі адчувалі сябе камфортна, інвестыцыйны клімат паляпшаўся», — дадаў Сяргей Сідорскі.

Далейшае нарошчванне інвестыцыйнага патэнцыялу звязана са стварэннем спрыяльных умоў вядзення бізнесу. Ён нагадаў, што Беларусь — адзіная краіна ў СНД, у якой прыняты Інвестыцыйны кодэкс. За апошні час істотна спрошчаны працэдуры рэгістрацыі прадпрыемстваў (тэрмін разгляду дакументаў пры рэгістрацыі скарочаны з 20 да 5 дзён, пачаў актыўна дзейнічаць прынцып «аднаго акна»), зменшаны пералік дакументаў, неабходных для атрымання суб'ектамі гаспадарання ліцэнзій, устаноўлены тэрміны для чыноўнікаў пры ажыццяўленні асобных працэдур і прыняты іншыя меры. Сярод станоўчых рашэнняў па паляпшэнні інвестыцыйнага клімату Сяргей Сідорскі таксама адзначыў зняцце абмежаванняў на абарачэнне «мараторных» акцый. «Мы пабудуем другую чаргу МАЗа і МТЗ і давядзём выпуск да 100 тыс. машын у год», — сказаў прэм'ер.

БЕЛТА.

Парламенцкі дзённік

«МАЮ ПЫТАННЕ ДА ЎРАДА...»

У Авальнай зале ўчора адбылося сумеснае пасяджэнне парламентарыяў абедзвюх палат, дзе яны маглі задаць пытанні кіраўнікам і членам Урада Беларусі. Пра асноўныя сацыяльна-эканамічныя паказчыкі развіцця краіны паведаміў падчас свайго выступлення віцэ-прэм'ер Віктар БУРА.

У прыватнасці, паводле яго інфармацыі, сёлета за студзень — красавік было ўведзена ў эксплуатацыю прыблізна 1,4 млн квадратных метраў жылля. Дах над галавой атрымлівае ўсё больш жыхароў сельскай мясцовасці і малых гарадоў. Там за гэты час уведзена ажно 620 тыс. квадратных метраў жылля. Агульная «планка» па ўсёй краіне сёлета — больш як 5 млн квадратных метраў. Куды больш жылля было адрамантавана, увогуле сёлета плануецца правесці капрамонт больш як на 1 млн кв. метраў жылля. Большасць беларусаў карыстаецца лічыльнікамі вады — яны ўстаноўленыя прыблізна ў двух мільёнах кватэр.

Налета пры інвеставанні ў будаўніцтва прыярытэт будзе аддавацца пачатым будоўлям. Шанц на ўключэнне ў Дзяржаўную інвестыцыйную праграму на 2009 год атрымаюць толькі тыя аб'екты, праекты якіх будуць зацверджаныя да 1 жніўня. Віцэ-прэм'ер падкрэсліў сацыяльную накіраванасць дзяржаўнай інвестыцыйнай палітыкі — аб'екты культурнага, спартыўнага, адукацыйнага прызначэння, сацыяльнае жыллё.

Оптавалаконныя сеткі пракладваюць у сельскай мясцовасці, каб забяспечыць вяскоўцам магчымасць доступу ў Інтэрнэт. Актыўна выкарыстоўваецца тэхналогія Wi-Fi, якая забяспечвае бесправадны доступ у Інтэрнэт — у сталіцы і абласных цэнтрах функцыянуе 109 пунктаў доступу. Яны размяшчаюцца ў кавярнях, гасцініцах, універсітэтах і іншых грамадскіх месцах. Колькасць карыстальнікаў паслугамі сотавай сувязі, паводле слоў віцэ-прэм'ера, сёння перавышае 7,3 млн чалавек, а зона пакрыцця складае каля 90 працэнтаў тэрыторыі краіны.

ЦЯЖАРНЫМ ЖАНЧЫНАМ — БЯСПЛАТНЫ ПРАЕЗД?

Клопат аб цяжарных жанчынах прадэманстраваў на сумесным пасяджэнні **дэпутат Віктар ГУМІНСКІ:**

— Часта назіраю ў грамадскім транспарце такую карціну: жанчыны на апошніх месяцах цяжарнасці скрозь натоўп цягнуцца пракампасціраваць талончык. А побач едуць «зайцы», якія і не думаюць нікуды цягнуцца. Вось я і думаю: у той сітуацыі, калі мы працуем над паляпшэннем дэмаграфічнай сітуацыі ў краіне, ці можам мы адмяніць аплату праезду ў грамадскім транспарце для цяжарных жанчын, калі яны ўжо ў дэкрэтным водпуску? Бо яны свой грамадзянскі абавязак перад дзяржавай і так з лішкам выконваюць.

У адказ на прапанову дэпутата **міністр працы і сацыяльнай абароны Уладзімір ПАТУПЧЫК** прапанаваў павышаць дапамогі жанчынам па цяжарнасці і родах.

— І гэта пытанне ўжо прапрацоўваецца, — адзначыў міністр. — Памер дапамогі павінен дазваляць жанчыне купляць столькі праязных білетаў, колькі неабходна.

ЦЭНЫ НА ЯЛАВІЧЫНУ І МАЛАКО

Адказваючы на пытанні дэпутатаў, **міністр сельскай гаспадаркі і харчавання Сямён ШАПІРА**, запэўніў, што рэзкага павелічэння цэнаў на прадукцыю жывёлагадоўлі не будзе. Закупачныя цэны, скажам, на мяса птушкі і свініну ў Беларусі адпавядаюць аналагічным у суседніх краінах. А вось цана ялавічыны, як высветлілася, істотна ніжэйшая:

— Сёння ялавічына ў жывой вазе каштуе ў сярэднім 3 тыс. рублёў, а ў суседніх краінах — ад 8 да 12 тыс. рублёў. І складваецца сітуацыя, калі гэта мяса транзітам ідзе міма буйных гарадоў, у тым ліку і Мінска, — патлумачыў міністр. — Запасы ялавічыны на складах тут невялікія, хоць у краіне дастаткова ялавічыны для таго, каб забяспечыць насельніцтва Беларусі ды яшчэ і прадаваць за мяжу. У сувязі з гэтым мы просім падняць закупачныя цэны на ялавічыну на 10 працэнтаў. Неабходнасць павышэння выклікана таксама і тым, што даражэйшымі сталі ўгнаенні.

Крыху ніжэйшыя ў нашай краіне ў параўнанні з суседнімі і цэны на малако.

— Мы хочам падняць цэны на малако пасля заканчэння так званага перыяду «вялікага малака» — увосень, — дадаў Сямён Шапіра.

ШКОЛЬНАЕ ПЫТАННЕ ЎСЁ ЯШЧЭ БЕЗ АДКАЗУ

Без адказу засталося каверзнае пытанне **Галіны МАЗУРКЕВІЧ, намесніка старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэгламенце.** Спадарыня Мазуркевіч не стала хадзіць вакол ды каля і напрамую запытала першага намесніка **міністра адукацыі Аляксандра ЖУКА:** «У практыцы міжнароднай супольнасці ў выпадку правалу таго ці іншага дзяржаўнага праекта галаўное ведамства поўным складам ідзе ў адстаўку. Ці збіраюцца міністр адукацыі і яго намеснікі здзейсніць гэта? Атрымліваецца, тыя ж людзі, адмовіўшыся ад таго, што прапагандавалі доўгі час і вельмі настойліва, працягваюць працу ад процілеглага». Галіна Аляксееўна цікавілася таксама, чаму адмяняецца профільнае навучанне ў школах, як патлумачыць мяркуемую адмену прадмета «Чалавек. Грамадства. Дзяржава»? Першы намеснік міністра заявіў, што створана міжведамасная камісія, у працы якой бяруць удзел чыноўнікі, навукоўцы, кіраўнікі навучальных устаноў і чакаецца, што ў хуткім часе праца яе будзе завершана, аднак «пакуль рашэнне не прынята (а прымацца яно будзе на самым высокім узроўні), абмяркоўваць гэтыя пытанні заўчасна».

Дэпутаты цікавіліся таксама пра размеркаванне выпускнікоў ВНУ: чаму выдатнікі выконваюць дзяржзаказ і размяркоўваюцца на дзяржаўныя прадпрыемствы, а менш паспяховыя студэнты атрымліваюць магчымасць размеркавацца па сваёй заяўцы і нярэдка на прыватныя прадпрыемствы? Тым самым яны, па сутнасці, аказваюцца ў больш прывілеяваным становішчы.

— Гэта першае размеркаванне ў адпаведнасці з новай пастановай. Вынікі сёлетняга размеркавання абавязкова будуць прааналізаваныя. Безумоўна, арганізацыі з рознай формай уласнасці могуць прэтэндаваць на маладых спецыялістаў, — пракаментаваў Аляксандр Жук. — Я думаю, што да гэтага пытання мы яшчэ вернемся. Вось, напрыклад, Парк высокіх тэхналогій, які сёння на перадавых рубяжах развіцця інфармацыйна-камунікацыйных тэхналогій і мае вялікую патрэбу ў спецыялістах гэтай сферы.

АБУРАНЫЯ ЕЎРАБАЧАННЕМ

Дэпутат Генадзь ДАВЫДЗЬКА пацікавіўся, якія сумы з бюджэту выдаткаваныя на падрыхтоўку да Еўрабачання і чаму з беларускімі выканаўцамі займаюцца пераважна замежныя спецыялісты, «у той час як мы прызнаём, што ў нас найлепшы балет, добрая эстрада, вялікі вопыт правядзення «Славянскага базару»?

Намеснік міністра культуры Уладзімір ГРЫДЗЮШКА запэўніў, што на падрыхтоўку да ўдзелу ў сёлетнім конкурсе з бюджэту Міністэрства культуры не было патрачана ні капейкі. «Фінансавала Беларускае тэлебачанне», — дадаў ён. «Мы накіроўваем туды чалавека ў рамках тэлевізійнага праекта. Пакуль, на жаль, не атрымліваецца, каб наш чалавек прыехаў з дастойным вынікам адтуль». Леташні вынік Дзмітрыя Калдуна, відаць, не задаволіў Міністэрства культуры...

Сяргей КАСЦЯН, намеснік старшыні пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па міжнародных справах і сувязях з СНД, надзвычай эмацыянальна выказаў сваё абурэнне тым, што беларускія выканаўцы спяваюць па-англійску. Уладзімір Грыдзюшка заўважыў, што песня на англійскай мове можа быць лепш успрынятая еўрапейскай аўдыторыяй, праўда, дадаў, што нашы выканаўцы не заўсёды спяваюць на добрай англійскай мове.

«ІДЗІЦЕ Ў ЛАЗНЮ»?

Пазбаўляць насельніцтва гарачай вады не на некалькі тыдняў, адключаючы яе ў раёнах, а максімум на дзень, адключаючы пад'езд ці дом, прапанаваў **Уладзімір ЗДАНОВІЧ, старшыня Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры, навуцы і навукова-тэхнічным прагрэсе.** Ён таксама пацікавіўся ў **міністра жыллёва-камунальнай гаспадаркі Уладзіміра БЕЛАХВОСТАВА,** ці ёсць такая практыка ў іншых еўрапейскіх гарадах.

Міністр адказаў, што гарачую ваду адключаюць у многіх буйных гарадах. У нас па тэхнічнай дакументацыі прадугледжана адключэнне гарачай вады на 24 дні — у гэты час праводзяцца тэмпературныя выпрабаванні цеплавых сетак, неабходныя для іх безаварыйнай працы. Згодна з даручэннем кіраўніка краіны, гэты тэрмін быў скарочаны да 12—14 дзён. І можа быць падоўжаны ў індывідуальных выпадках. Як выйсце, міністр прапанаваў наведваць дзяржаўныя лазні.

Ала МАЧАЛАВА.

ISSN 1990 - 763X

08100>

9 771990 763008

КУРСЫ ВАЛЮТ

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 31.05.2008 г. (для б/н разлікаў)

1 долар ЗША	2 134,00
1 еўра	3 301,62
1 латвійскі лат	4 711,34
1 літоўскі літ	956,65
1 чэшская крона	131,65
1 польскі злоты	976,95
1 расійскі рубель	89,90
1 украінская грыўня	445,28

Курсы замежных валют для безнаяўных разлікаў

Цэнтрабанк РФ

USD	23,7384
10 UAH	49,3501
1000 BYR	11,1144
EUR	36,7827

Курс у гандлёвых кампаніях (на 30.05.2008 г.)

USD	2135 / 2210

Агенцтва Уладзіміра Граўцова

Падпішыцеся на часопіс «Главный Бухгалтер. ГБ» на 2008 год у рэдакцыі па самай выгаднай цане. Тэлефон рэдакцыі: 209-69-01.

ААТ «Агенцтва Уладзіміра Граўцова» УНП 100024047 Ліцэнзія Мінсувязі № 02140/0172806 выд. 03.05.2004 да 02.05.2009

Ведай нашых!

НА ШТО ЗДАТНЫ «ЦЮНІНГАВЫ» «БЕЛАРУС»?

Днямі ў Растоўскай вобласці прайшлі спаборніцтвы на званне лепшага трактарыста Расіі. Прычым, да ўмоў правядзення гэтага конкурсу арганізатары і ўдзельнікі падышлі адмыслова, з «агеньчыкам»: замест, падавалася б, звыклага для тэхнікі ворыва, трактары «выпусцілі» на трасу тыпу «джып-трыал». Самае цікавае, што асноўным «жалезным конікам» такіх незвычайных спаборніцтваў сталі нашы айчынныя «Беларусы».

Яны так ліха ляталі па трасе, што для гледачоў загадзя адвялі месцы далей ад яе. А што вы хочаце: пры максімальнай хуткасці 40 кіламетраў у гадзіну «спартсмены» выдавалі ўсе 70 кіламетраў у гадзіну! У тэлесюжэце цікава было назіраць, як «Беларусы», нібы тыя «ластаўкі», узнімаюцца ў паветра, праходзячы складаную трасу. Безумоўна, і арганізатары спаборніцтваў, і ўдзельнікі не хавалі, што такую хуткасць дэманструюць не базавыя мадэлі, а ўдасканаленыя рукамі майстроў.

«Трактарны цюнінг», як гаварылася, папярэдне праводзіўся на працягу некалькіх месяцаў — у кожнага ўдзельніка на свой густ. Канкрэтныя сакрэты, вядома, ніхто агучваць не імкнуўся. У якасці агульнай інфармацыі гаварылася толькі пра тое, што было навідавоку і што схаваць нават пры жаданні было немагчыма. Так, для лепшай устойлівасці на трасе (пры такой хуткасці) на трактары навешвалі дадатковы груз над пярэднімі коламі, больш цяжкімі рабілі і заднія. Згадвалася замена газагенератараў, больш магутныя паліўныя помпы. А як ставяцца ў нас да такіх спаборніцтваў? Па невялікі каментарый мы звярнуліся на Мінскі трактары завод да **в.а. галоўнага канструктара прадпрыемства Васіля ЖУКА.**

Паводле яго слоў, афіцыйна завод не рыхтаваў машыны да такіх спаборніцтваў, не аказваў ніякай тэхнічнай падтрымкі арганізатарам, хоць апошнімі быў праінфармаваны пра маючы адбыцца конкурс. А чаму б і не, хто адмовіцца ад рэкламы?

— Гэта рэгіянальная задумка наконт спаборніцтваў, такія своеасаблівыя шоў характэрныя для некаторых рэгіёнаў Расіі, у тым ліку і Растоўскай вобласці. Чаму былі абраныя менавіта беларускія трактары для ўдзелу ў іх? МТЗ — самы масавы, самы папулярны трактар не толькі на поўдні, але і ўвогуле ва ўсёй Расіі. Дарэчы, наколькі вядома, пераможца ў якасці прыза павінен атрымаць таксама новы трактар МТЗ ад нашага рэгіянальнага прадстаўніка, — сказаў Васіль Уладзіміравіч.

Паводле слоў спецыяліста, удзельнікі шоў «дабівалі» ўласныя машыны, паколькі перароблены такім чынам трактар, калі ў трансмісію ўносяцца змяненні, змяняецца перадатачнае чысло, фарсіруецца рухавік, працаваць у якасці звычайнай сельскагаспадарчай тэхнікі ўжо не можа. «Гэта не рабочая машына, цяпер яна можа выступаць толькі вось на такіх спаборніцтвах. Але органы тэхнічнага нагляду, Дзяржаўтаінспекцыя, відавочна, дазволілі зрабіць такую «мадэрнізацыю».

Падчас выпрабаванняў трактароў на спецыяльным палігоне, як сказаў далей суразмоўца, яны таксама развіваюць высокую хуткасць («не 70 кіламетраў у гадзіну, вядома ж»), высока «скачуць» на спецыяльнай трасе з перашкодамі. Разліковы тэрмін эксплуатацыі машыны без капрамонту складае больш за 10 гадоў, таму выпрабаванні і праводзяцца ў такім паскораным рэжыме. Як кажуць, на карысць справе, а не дзеля шоў. Дарэчы, яшчэ пра апошнія. На Захадзе спецыяльна абсталяваныя трактары цягнуць за сабой баласт — хто далей (такі ж этап быў і ў спаборніцтвах у Растоўскай вобласці, калі машыны цягнулі за сабой груз вагой у адну тону). У краінах СНД такія забавы яшчэ не вельмі папулярныя. Спаборніцтвы мы папрасілі пракаментаваць (завочна, зразумела) і нашага чытача — **трактарыста сельскагаспадарчага філіяла «Крыніца» ААТ «Мінскрамбуд» Капыльскага раёна Уладзіміра ЛОГМАНА,** які ў гэты момант на «Амкадоры-332» трамбаваў сіласную яму.

— А што, нармальная з'ява. Сам працаваў на «Беларусах», максімальная хуткасць у іх 36—37 кіламетраў у гадзіну. Колькі я асабіста максімальна «выціскаў»? Ну, было неяк на МТЗ-82... (Рэдакцыя пакідае названую лічбу ў тайне.) Так, мог бы і паўдзельнічаць у такіх спаборніцтвах, не гаворачы, што і проста паназіраў бы з задавальненнем.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

ВА ЎКРАІНЕ СТАРТАВАЛА АГІТКАМПАНІЯ Ў ПАДТРЫМКУ ЎСТУПЛЕННЯ КРАІНЫ Ў НАТА

Акцыя пад лозунгам «НАТА — ТАК», ініцыяваная прапрэзідэнцкай партыяй «Наша Ўкраіна», пачалася 30 мая ў палацы «Ўкраіна» ў Кіеве з выканання гімна Еўрасаюза.

Перад урачыстым сходам дэлегаты з Крыма распавядалі ў кулуарах, што плануюць усталяваць у Севастопалі гадзіннік, які будзе адлічваць час да вываду Чарнаморскага флота РФ у маі 2017 года. Плануецца, што неўзабаве па раніцах жыхароў Севастопаля будзе абуджаць песня «Бывай, любімы горад, сыходзім заўтра ў мора...»

Напярэдадні, 29 мая, урад Украіны прыняў дзяржаўную мэтавую праграму інфармавання грамадскасці па пытаннях еўраатлантычнай інтэграцыі на перыяд да 2011 года. Да гэтага часу кіраўніцтва краіны мае намер давесці ўзровень падтрымкі насельніцтвам уступлення краіны ў НАТА да 55 працэнтаў з цяперашніх прыкладна 20. На рэалізацыю праграмы за 4 гады плануецца выдаткаваць больш за 6 млн долараў.

ЕЎРАПЕЙЦЫ АДДАЮЦЬ ПЕРАВАГУ АБАМЕ

Паводле вынікаў апытання, праведзенага ў пяці краінах, жыхары Еўропы хацелі б бачыць Барака Абаму ў якасці прэзідэнта ЗША, піша The Telegraph. Толькі 15 працэнтаў жыхароў Францыі, Італіі, Германіі, Вялікабрытаніі і Расіі аддаюць перавагу на гэтай пасадзе Джону Макейну.

Акрамя таго, апытанне прадэманстравала антыамерыканскія настроі ў свеце: 56 працэнтаў апытаных у Расіі лічаць, што ЗША прыносяць у свет зло, і толькі трэць брытанцаў лічыць уплыў ЗША на астатні свет спрыяльным. Лепш за іншых да Амерыкі ставяцца італьянцы.

Барак Абама таксама асабліва папулярны ў Італіі. 70 працэнтаў апытаных прагаласавалі б за яго, калі б маглі. У Францыі яго падтрымліваюць 65 працэнтаў апытаных, а ў Германіі — 67 працэнтаў. Пры гэтым толькі 6 працэнтаў немцаў гатовыя падтрымаць Макейна.

ГОРДАН БРАУН АСАБІСТА ТЭЛЕФАНУЕ НЕЗАДАВОЛЕНЫМ БРЫТАНЦАМ

Прэм'ер-міністр Вялікабрытаніі Гордан Браун асабіста тэлефануе незадаволеным брытанцам, якія даслалі яму лісты або скаргі, піша The Guardian.

Крыніцы, блізкія да брытанскага ўрада, сцвярджаюць, што за тыдзень Браун патэлефанаваў не менш чым 25 чалавекам. Лісты, на якія прэм'ер адказваў у асабістай тэлефоннай гутарцы, выбіраліся адвольна. Адказы на зробленыя ў лістах заявы загадзя рыхтаваліся спецыялістамі.

Гордан Браун вядомы тым, што прачынаецца і пачынае працоўны дзень вельмі рана. Ёсць інфармацыя аб тым, што адзін са званкоў ён, не падумаўшы, зрабіў у шэсць гадзін раніцы. На шчасце, суразмоўца ў гэты дзень таксама прачнуўся рана, і званок прэм'ера яго не абудзіў. Зрэшты, ва ўрадзе не пацвердзілі пэўнасць гэтай гісторыі. Паміж тым рэйтынг узначаленай Горданам Браунам партыі лейбарыстаў ізноў упаў на рэкордна нізкі ўзровень. Партыю падтрымліваюць усяго 23 працэнты брытанцаў.

РОЗГАЛАС

АПОШНЯЯ ІНФАРМАЦЫЯ СУТАК

МОЦНЫХ ДАЖДЖОЎ У ПЕРШАЙ ПАЛОВЕ ЧЭРВЕНЯ НЕ ПРАДБАЧЫЦЦА

Гэтымі днямі краіны Заходняй Еўропы захлынула хваля моцных дажджоў, а ў паўднёвай частцы Вялікабрытаніі працяглыя ападкі выклікалі сур'ёзную паводку. Паводле інфармацыі начальніка службы гідраметэапрагнозаў Рэспубліканскага гідраметцэнтра Дзмітрыя Рабава, у бліжэйшыя пяць дзён тэрыторыя Беларусі будзе знаходзіцца ў зоне скандынаўскага антыцыклону, таму дажджоў не прадбачыцца ўвогуле.

Згодна з доўгатэрміновымі прагнозамі айчынных сіноптыкаў, сур'ёзных дажджоў не будзе ў нашай краіне ў першай палове першага месяца лета. Разам з тым спецыяліст упэўнены, што ў ліпені, а магчыма, і ў жніўні, хваля моцных дажджоў абавязкова зачэпіць і тэрыторыю Беларусі. Такія ліўневыя сюрпрызы адбываюцца летам у нас амаль кожны год. Гэта не палохае, галоўнае, каб у зоне буйных гарадоў за адзін дзень не выпала больш за месячную норму ападкаў. Пры такіх ліўнях у нас можа ўзнікнуць і паводка.

Сяргей КУРКАЧ.

АСЦЯРОЖНА: СТАРЫЯ ГРОШЫ!

У Гомельскай вобласці зарэгістравана некалькі фактаў махлярства, звязаных з выкарыстаннем у якасці разліку за тавар купюры вартасцю Br500 тыс., выведзенай з абарачэння падчас дэнамінацыі.

Як паведамілі карэспандэнту БЕЛТА ва ўпраўленні па барацьбе з эканамічнымі злачынствамі УУС Гомельскага аблвыканкама, на працягу апошніх чатырох дзён падобныя выпадкі зарэгістраваны ў Рагачоўскім раёне і Гомелі. Так, у сельскім магазіне вёскі Сенажаткі невядомы мужчына на выгляд 45—48 гадоў разлічыўся 500-тысячнай купюрай, зрабіўшы пакупку прадуктаў харчавання і спажывецкіх тавараў на Br230 тыс. Аналагічны выпадак адбыўся ў адным з прыватных магазінаў абласнога цэнтра, дзе такім жа чынам зламыснік, які супадаў па апісанні з папярэднім, атаварыўся на Br257 тыс.

Алена САФРОНАВА, БЕЛТА.

ЗОНЫ, ДЗЕ НЕЛЬГА ПІЦЬ

Ва ўсіх буйных гарадах Віцебскай вобласці з'явяцца зоны цвярозасці. З 1 ліпеня, згодна з рашэннем Віцебскага аблвыканкама, такія зоны з'явяцца ў Оршы, Полацку, Наваполацку і самім абласным цэнтры.

Кіраўніцтва УУС аблвыканкама, якое з'яўляецца аўтарам гэтай ініцыятывы, вызначае месцы ў населеных пунктах, дзе нельга будзе ўжываць піва і моцныя алкагольныя напоі. У прыватнасці, у Віцебску плануецца аб'явіць табу на спіртное ў парку Фрунзе, на плошчы Перамогі...

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

ПАТРУЛЬ «УЗМЫЕ» Ў НЕБА

З панядзелка, калі пацвердзіцца прагноз сіноптыкаў наконт пацяплення, у паветра для патрулявання лясных угоддзяў будуць узняты ўсе 15 «бартоў» (акрамя шасці адзінак рэзерву) рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Беллесавія» Міністэрства па надзвычайных сітуацыях.

Паводле слоў яго дырэктара Аляксея Пшонкі, пакуль жа сітуацыя даволі спакойная: у дзень рэгіструецца два-тры пажары, у паветры працуе часам толькі адзін «борт». На палеткі, куды з-за пераўвільгатнення глебы не змагла зайсці сельскагаспадарчая тэхніка, пяць верталётаў і два самалёты ўносілі ўгнаенні, вялі падкормку культур. У агульнай суме пілоты налеталі там 760 гадзін, што даволі шмат.

Сяргей РАСОЛЬКА.

БЕЛАРУСКІ РЫНАК — ШМАТАБЯЦАЛЬНЫ

Беларускі народны банк да канца гэтага года мае намер павялічыць сваю долю на айчынным рознічным рынку да 10 працэнтаў замест сённяшніх 0,1 працэнта, паведаміла на прэс-канферэнцыі ў Мінску старшыня праўлення банка Любоў Каляжнюк.

Падставай для такой аптымістычнай заявы стаў прыход стратэгічнага інвестара: у маі Банк Грузіі, які кантралюе 35 працэнтаў грузінскага банкаўскага рынку, набыў 70 працэнтаў акцый ААТ «Беларускі народны банк» за 34,2 мільёна долараў. Паводле слоў старшыні назіральнага савета Банка Грузіі Нікалаза Энукідзе, зыходзячы з таго, што ў абарачэнні знаходзяцца 30 мільёнаў акцый, у капіталізацыі банка дабавілася каля 100 мільёнаў долараў. Гэта, дарэчы, сведчыць пра тое, што замежныя інвестары станоўча глядзяць на беларускі рынак. Паводле ацэнак банкіра, беларускі рынак — шматабяцальны, акрамя таго ён хутка развіваецца, а наша дынамічная эканоміка дае цікавыя магчымасці як для карпаратыўных, так і для рознічных паслуг.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

ПЕСНІ Ў ПАДАРУНАК

Іх прывезлі выхаванцам сталічнай школы-інтэрната № 3 удзельнікі тэлевізійнага музычна-забаўляльнага праекта «Наша пяцёрачка». Перш чым адправіць праграму на навагоднія канікулы, яе стваральнікі наладзілі дабрачынны канцэрт для дзяцей-сірот і дзяцей, што засталіся без апекі бацькоў. Узначальвалі дабрачынны дэсант зоркі дзіцячага «Еўрабачання», вядучыя праекта Ксенія Сітнік і Андрэй Кунец.

Не змог скласці ім кампанію толькі трэці сувядучы, Лёша Жыгалковіч, які знаходзіўся на той час у Бялградзе, падтрымліваючы Руслана Аляхно. Затое выступілі лепшыя ўдзельнікі і пераможцы хіт-параду дзіцячых кліпаў — Кірыл Ермакоў, Даша Надзіна, Аня Зайцава, Рома Валазнёў, Насця Асмалоўская...

Невытлумачальна, але ў дзень правядзення канцэрта ва ўсім будынку школы-інтэрната знікла электрычнасць, і мерапрыемства аказалася пад пагрозай зрыву. Але арганізатары вырашылі, што гэта не падстава для пераносу і тым больш адмены акцыі, якой дзеці так чакалі, і з Белтэлерадыёкампаніі спецыяльна прывезлі перасоўную электрастанцыю. Таму канцэрт, хоць і са спазненнем, усё ж адбыўся.Канцэрт «Дзеці — дзецям» быў прысвечаны адразу дзвюм датам, аднолькава важным для дзяцей — пачатку летніх канікулаў і Дню абароны дзяцей. Якраз 1 чэрвеня, дарэчы, у эфіры «Нашай пяцёрачкі» на канале «ЛАД» з'явіцца рэпартаж з гэтай акцыі. А сама праграма ўжо ў ліпені таксама пойдзе на канікулы да восені.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

КУП «Минский областной центр учета недвижимости»

ПРОВОДИТ 17.06.2008 г. ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

на право заключения договора аренды земельного участка пл. 0,5740 га сроком на 50 лет для строительства торгового центра в д. Новые Грядки Жодинского сельского исполнительного комитета Смолевичского района. Начальная цена предмета аукциона – 3 794 902 белорусских рублей. Подробное извещение опубликовано в газете «Звязда» от 17.04.2008 г. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 16.06.2008 г. до 17.00.

Контактный телефон (8 017) 224 61 34. Наш сайт в Интернете: www.rlt.by.

КУП «Минский областной центр учета недвижимости». УНП 690324015

У Беларусі вызначаны дакументы, неабходныя для рэгістрацыі замежнай бязвыплатнай дапамогі

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 29 мая выдаў Дэкрэт № 10 «Аб унясенні змяненняў і дапаўненняў у Дэкрэт Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 28 лістапада 2003 г. № 24».

У дэкрэце вызначаны пералік дакументаў, якія павінны быць прадстаўлены ў Дэпартамент па гуманітарнай дзейнасці Кіраўніцтва справамі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь атрымальнікамі замежнай бязвыплатнай дапамогі для яе рэгістрацыі.

Дакументам прадугледжаны абавязак атрымальнікаў замежнай бязвыплатнай дапамогі прадстаўляць у мытныя або падатковыя органы пасведчанне аб яе рэгістрацыі і іншыя дакументы ў выпадку вызвалення гэтымі атрымальнікамі падатковых льгот. Пры гэтым для астатніх атрымальнікаў не патрабуецца прадстаўленне названых дакументаў у падатковыя або мытныя органы.

Атрымальнікам замежнай бязвыплатнай дапамогі прадастаўлена права ажыццяўляць часовае захоўванне тавараў, што ўвозяцца на тэрыторыю Беларусі ў якасці замежнай бязвыплатнай дапамогі, на складах атрымальніка не толькі ўласных, але і арандаваных або якія знаходзяцца ў карыстанні.

Савету Міністраў Беларусі даручана спрасціць працэдуру дэкларавання замежнай бязвыплатнай дапамогі, што ўвозіцца ў выглядзе падарункавых набораў, упакаваных у святочна афармленую малагабарытную ўпакоўку.

Дэкрэт уступае ў сілу з дня яго афіцыйнага апублікавання, з'яўляецца часовым і, згодна з Канстытуцыяй, прадстаўляецца на разгляд Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

Аляксандр Лукашэнка зацвердзіў мемарандум аб узаемаразуменні паміж Беларуссю і ААН па кантролі над абаротам наркотыкаў

Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка 29 мая ўказам зацвердзіў Мемарандум аб узаемаразуменні паміж Рэспублікай Беларусь і Арганізацыяй Аб'яднаных Нацый па пытаннях кантролю над абаротам наркотыкаў і прадухілення злачынстваў, падпісаны ў Вене 22 студзеня 2008 года.

Зацвярджэнне мемарандума стварае прававую аснову для супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь і Арганізацыі Аб'яднаных Нацый у мэтах рэалізацыі на тэрыторыі нашай краіны праграм і праектаў у галіне процідзеяння незаконнаму абароту наркотыкаў і барацьбы са злачыннасцю.

Узаемадзеянне бакоў, згодна з мемарандумам, будзе ажыццяўляцца праз кампетэнтныя органы. Указам кампетэнтнымі органамі Беларусі па рэалізацыі дакумента вызначаны Міністэрства ўнутраных спраў, Камітэт дзяржаўнай бяспекі, Дзяржаўны мытны камітэт, Дзяржаўны пагранічны камітэт і Міністэрства аховы здароўя.

Мемарандум, у прыватнасці, прадугледжвае аказанне беларускім кампетэнтным органам кансультатыўнага і тэхнічнага садзейнічання, правядзенне маніторынгу праблемы спажывання наркотыкаў, іх незаконнага абароту, злачыннасці, а таксама папярэджання распаўсюджвання ВІЧ/СНІД, абмен вопытам, арганізацыю сумесных навучальных мерапрыемстваў і навуковых даследаванняў, растлумачылі ў прэс-службе Прэзідэнта.

Супрацоўніцтва бакоў можа ажыццяўляцца праз рэалізацыю праектаў міжнароднай тэхнічнай дапамогі ў гэтай сферы, а таксама адкрыццё ў Беларусі, па ўзаемным узгадненні, прадстаўніцтва Упраўлення ААН па наркотыках і злачыннасці.

Юбілейны медаль «90 гадоў на варце граніцы» ўстаноўлены ў Беларусі

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў азнаменаванне 90-годдзя заснавання органаў пагранічнай службы ўстанавіў юбілейны медаль «90 гадоў на варце граніцы».

Медалём узнагароджваюцца ваеннаслужачыя, якія праходзяць службу ў органах пагранічнай службы і дасягнулі высокіх вынікаў у службовай дзейнасці, ветэраны органаў пагранічнай службы, якія актыўна ўдзельнічаюць у ваенна-патрыятычным выхаванні моладзі, ваеннаслужачыя іншых воінскіх фарміраванняў, службовыя асобы дзяржаўных органаў Беларусі і іншых дзяржаў, а таксама іншыя асобы, у тым ліку і грамадзянскага персаналу органаў пагранічнай службы, якія ўнеслі значны ўклад у забеспячэнне пагранічнай бяспекі Беларусі.

Узнагароджвае юбілейным медалём старшыня Дзяржаўнага пагранічнага камітэта.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Ходзяць чуткі, што...

У МІНСКУ ЗНІКАЮЦЬ ДАМАВЫЯ ВЕРАБ'І

Яшчэ некалькі гадоў таму дамавых вераб'ёў можна было сустрэць амаль пад кожным кустом побач з жылымі дамамі Кунцаўшчыны, — паведаміла рэдакцыі жыхарка сталіцы Алена Браніславаўна. Цяпер жа ўбачыць вераб'я ў горадзе стала нават рэдкасцю, лічыць наша чытачка. Чаму?

Праверыць гэту навіну я вырашыў у ўласным невялікім даследаванні. За паўгадзіны назіранняў вакол школы побач з маім домам налічыў каля 50 галубоў, 30 галак, 15 варон і толькі аднаго дамавога вераб'я.

Прыкладна ў 80-х гадах мінулага стагоддзя папуляцыя гэтага віду птушак істотна скарацілася ў многіх буйных гарадах Еўропы, падзяліўся сваімі меркаваннямі каардынатар партнёрскіх арганізацый па Усходняй Еўропе глабальнай прыродаахоўнай асацыяцыі BirdLife International Аляксандр Вінчэўскі. Зараз пачаў знікаць дамавы верабей і ў гарадах Беларусі. Еўрапейскія навукоўцы мяркуюць, што вераб'іная катастрофа пачалася пасля актыўнага прымянення ў сельскай гаспадарцы ўсялякай хіміі для абароны раслін. Зніклі насякомыя, а за імі знікаюць і птушкі, якія ўжывалі гэты корм. Існуе яшчэ адна версія — масавае распаўсюджанне сотавых тэлефонаў. У еўрапейскіх «зялёных» часопісах былі надрукаваны даследаванні прафесара фізікі з універсітэта Брыстоля Дэніса Хеншава, які выявіў адмоўнае ўздзеянне электрамагнітных хваляў на магчымасць вераб'ёў класці яйкі. Чым больш побач дзейнічае сотавых тэлефонаў — тым менш вераб'ёў.

Цяпер палявы і дамавы вераб'і занесены ў Чырвоную кнігу Вялікабрытаніі. У Лондане колькасць гэтых маленькіх птушачак з першапачатковых некалькіх тысяч знізілася да адзінак. Мэрыя гэтага горада падрыхтавала прэмію ў памеры каля 100 тысяч фунтаў стэрлінгаў таму, хто раскрые тайну знікнення гэтай птушкі. І гэта не чыста англійскія «замарочкі», бо маленькая птушачка з'яўляецца своеасаблівым індыкатарам экалагічнага становішча, а колькасць вераб'ёў у той ці іншай мясцовасці амаль напрамую звязана з працягласцю жыцця чалавека. У вераб'інай сям'і змена пакаленняў адбываецца вельмі хутка. Калі колькасць вераб'ёў скарачаецца, то экалагічная сітуацыя ў гэтай мясцовасці неспрыяльная і для чалавека, лічыць Аляксандр Вінчэўскі.

Сяргей КУРКАЧ.

Запрашальнік

DALI МАРАЛЬНА РЫХТУЮЦЦА ДА ЛЕТА

І не толькі самі плануюць летні адпачынак, але і слухачам дадуць кансультацыю — якраз напачатку лета, 1 чэрвеня, у адмысловай праграме «Сонца без штаноў».

Правакацыйныя ідэі і назвы «далійцы» падкідваюць публіцы не ўпершыню — то ў радыёэфіры выбухнуць з песняй «Грай гармон», то ў музычных крамах закінуць «Zagadki Zigmunda Фрэйда» (назва дэбютнага альбома), то вось цяпер раскажуць голую праўду пра летні адпачынак. Назва музычнай праграмы, зрэшты, разлічана не столькі на нудыстаў, колькі на знаўцаў — бо спасылаецца на паэму Маякоўскага «Воблака ў штанах» і абяцае даць слухачам тое, чаго не атрымаў калісьці паэт. А яшчэ — сонечны нью-фанк ад гурта «DALI» і выдатны дыджэйнг.

Спачатку ў канцэрце, як плануюць самі музыканты, прагучаць лепшыя кампазіцыі з дэбютнага альбома: песня-намінант на «Еўрабачанне-2007» «Мечтай со мной», упрыгожанне адбору на «Еўрабачанне-2006» «Рыо-дэ-Жанейра», «Пахне чабор», «Грай гармон» ды іншыя. А ў другім аддзяленні будуць прадстаўлены новыя рэчы, якія пазней трапяць на эксперыментальны нью-фанкавы дыск. Сярод абавязковых элементаў канцэрта — знакавая для гурта песня «Silver Sky» і яе радыёдвайнік «Неба шэрае», а таксама ўпадабаная каналам MTV кампазіцыя «Касмічны камбайн». Падрабязнасці аб мерапрыемстве — на афіцыйным сайце гурта www.dali.muz.by.

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

У школах — экзамен па ПДР?

Гэтымі днямі на тэрыторыі Мінскай вобласці ў кювеце апынуўся аўтамабіль, якім, як мяркуецца, кіраваў вучань ПТВ, 1990 года нараджэння. Побач з ім знаходзіліся хлопчык 1997 года нараджэння і дзяўчына — 1983-га. Двое з гэтай тройкі апынуліся ў бальніцы ў цяжкім стане.

Паводле слоў **начальніка навукова-метадычнага і прававога аддзела ўпраўлення ДАІ Дзяржаўнай аўтамабільнай інспекцыі Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь Анатоля СУШКО**, у большасці дарожна-транспартных здарэнняў, падчас якіх пацярпелі дзеці, вінаватыя дарослыя. Так, у гэтым годзе ў ДТЗ загінулі 13 дзяцей, галоўным чынам, непрышпіленыя пасажыры аўтамабіляў або тыя, хто загінуў па віне п'янага вадзіцеля, якога выкідвала з дарогі ў выніку наезду на агароджу.

На шчасце, колькасць дзяцей, якія загінулі ў ДТЗ, не расце, чаго нельга сказаць пра агульную колькасць саміх ДТЗ з удзелам непаўналетніх. Апошняя стабільна прырастае ва ўсіх рэгіёнах. У школах Беларусі мэтазгодна ўвесці экзамен па правілах дарожнага руху, выказаў меркаванне Анатоль Сушко. Ён адзначыў, што культуру паводзінаў на дарозе трэба прывіваць з дзяцінства.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Усё для камфорту і зручнасці пасажыраў

Штогод для паляпшэння сэрвіснага абслугоўвання пасажыраў Беларуская чыгунка ў канцы мая ўводзіць новы графік руху цягнікоў.

Як паведаміў прэс-цэнтр БЧ, у графіку руху на 2008—2009 гады дадаткова запланавана ўвядзенне новых цягнікоў і маршрутаў бесперасадачных зносінаў: цягнік № 495/496 Віцебск — Магілёў — Гомель — Еўпаторыя (з перыядычнасцю курсіравання адзін раз у чатыры дні ў летні перыяд), цягнік № 58/57 Гродна — Санкт-Пецярбург (тры разы на тыдзень), цягнік № 848/847 Гомель — Бранск (саставам дызель-цягніка два разы на тыдзень увесь год). Акрамя таго, павялічана перыядычнасць курсіравання цягніка № 64/63 Мінск — Іркуцк (два разы на тыдзень замест аднаго — увесь год), цягніка № 305/306 Магілёў — Вільнюс (тры разы на тыдзень), цягніка № 428/427 Гомель — Мурманск (адзін раз на тыдзень у летні перыяд), бесперасадачнага вагона Мінск — Астана (два разы на тыдзень), вагона Гродна — Адлер (праз дзень), вагон Магілёў — Адлер (праз дзень), вагона Гродна — Адэса (адзін раз у чатыры дні).

З чэрвеня плануецца арганізаваць продаж «мужчынскіх» і «жаночых» праязных білетаў у адзін з купэйных вагонаў цягнікоў № 39/40 Полацк — Масква, № 28/27 Брэст — Масква, № 55/56 Гомель — Масква, № 78/77 Гродна — Масква. Такія паслугі, дарэчы, ужо некалькі гадоў аказваюцца пасажырам у фірменным цягніку № 2/1 Мінск — Масква ў СВ-вагоне № 7 і купэйным № 9.

Акрамя таго, у саставах фірменных цягнікоў Мінск — Масква — № 1/2, № 3/4, Мінск — Санкт-Пецярбург — № 51/52, Гомель — Магілёў — Масква — № 55/56, курсіруюць вагоны павышанай камфортнасці, у кошт праезду якіх уключана сэрвіснае абслугоўванне (пасцельная бялізна, набор харчавання).

Сяргей РАСОЛЬКА.

Абзац

■ Апошні раз такое халоднае і дажджлівае надвор'е, як сёлета, у маі ў Мінску было ў 1962 годзе, падкрэсліваюць у Белгідрамеце. Былі гады, калі май быў халодным або вельмі дажджлівым, але такога спалучэння, як сёлета, не было амаль 50 гадоў. Сярэднясутачнае надвор'е ў гэтым месяцы сёлета было на 1—2 градусы ніжэй за кліматычную норму, а колькасць ападкаў у 1—3 разы ў залежнасці ад рэгіёна перавышала норму.

■ У сённяшні дзень 60 гадоў таму нарадзілася беларуская пісьменніца Святлана Алексіевіч. Аўтар кніг «У вайны не жаночы твар...», «Апошнія сведкі», «Цынкавыя хлопчыкі» і многіх іншых. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1985), прэміі Ленінскага камсамола Беларусі (1986), а таксама міжнародных прэмій. Віншуем!

■ Набярэжная Пераможцаў з'явіцца неўзабаве ў Мінску. Яе будаўніцтва каля Камсамольскага возера прадугледжана планам рэканструкцыі парку Пераможцаў. Набярэжную замосцяць гранітам, ад прычала ў будні і выхадныя будуць адпраўляцца цеплаходы.

■ Да канца гэтага года ў Беларусі адчыніцца 8 хоспісаў. У бліжэйшай перспектыве іх мяркуецца адкрыць ва ўсіх рэгіёнах краіны. Аб гэтым паведаміў міністр аховы здароўя Беларусі Васіль Жарко, адказваючы на пытанні дэпутатаў беларускага парламента.

■ Вучоныя Беларусі прагназуюць ураджай садовых суніцаў значна меней за мінулагодні. Прычына — халоднае майскае надвор'е і замаразкі. Яны прыйшліся якраз на час цвіцення ранніх садовых суніцаў. Па словах спецыялістаў, падмерзла каля 80 працэнтаў ранніх кветкавых пупышак. Познія гатункі пацярпелі менш.

■ Амаль батальён ваеннаслужачых — 341 чалавек — беззваротна згублены летась з-за самагубстваў у ваенным асяродку, заявіў галоўны ваенны пракурор РФ генерал-палкоўнік юстыцыі Сяргей Фрыдзінскі.

■ У Італіі ўпершыню за некалькі стагоддзяў спынілася падзенне славутай Пізанскай вежы. Пасля ажыццяўлення ўсемагчымых праектаў для яе стабілізацыі рызыкі абрушвання манумента больш не існуе. Зараз нахіл складае 3,99 м і не мяняецца ні ў той, ні ў іншы бок. У такім стане, мяркуюць вучоныя, вежа прастаіць, ва ўсякім разе, бліжэйшыя 300 гадоў.

■ Урад Эстоніі адмовіўся ад прымянення закона аб падатках на газы, якія выдзяляюць каровы, матывуючы гэта тым, што такога закона няма ў іншых краінах ЕС. Між тым, па словах прэм'ер-міністра Эстоніі Андруса Ансіпа, замежныя СМІ дарэмна высмейвалі эстонскі закон. Як паведамлялася ў дакладзе Харчовай і сельскагаспадарчай арганізацыі ААН (ФАО), статкі кароў наносяць экалогіі Зямлі больш урону, чым аўтамабілі ці самалёты.

■ Работнікі Чопскага мытнага паста выявілі ў салоне правяраемага аўтамабіля 9 пластыкавых бутэлек з папугаямі. Дакументаў на перавозку птушак у жыхара Закарпацця не было. Для таго, каб птушкі ціха паводзілі сябе, ён накарміў іх снатворным. Двое папугаяў былі мёртвыя. Мытнікі прынялі рашэнне вярнуць птушак на тэрыторыю Венгрыі, з якой яны прыехалі.

■ У Разані мясцовы жыхар прасядзеў амаль пяць гадзін на 35-метровай апоры лініі электраперадач у цэнтры горада. Як высветлілася, мужчына пакрыўдзіўся на тое, што яго ніхто з радні не сустрэў на вакзале, калі ён раніцай прыехаў у горад. Да месца здарэння прыбылі нарады міліцыі, супрацоўнікі МНС і «хуткай дапамогі». На ўсе ўгаворы злезці мужчына адказваў адмовай. Праз некалькі гадзін толькі начальніку Упраўлення крымінальнага вышуку УУС ўдалося ўгаварыць «вышынніка» спусціцца на зямлю.

Поўны абзац

■ Суд французскага горада Мант-ля-Жалі прыгаварыў да штрафу ў 100 еўра ўладальніка пеўня, які крычаў па начах, не даючы спаць суседцы. Бяссонне ў суседкі працягваецца некалькі гадоў, бо певень, па яе словах, спявае ва неўстаноўлены час і ўдзень, і ўначы. Уладальнік спеўнай птушкі, мясцовы фермер, трымае восем курэй і пеўня. Дарэчы, суседка не першы раз звяртаецца ў суд, на

крыклівым пеўні яна ўжо зарабіла 450 еўра. Аднак на гэты раз фермер вырашыў зэканоміць грошы: рашэнне суда дазваляе яму не плаціць штраф, калі ён пазбавіцца ад пеўня да канца чэрвеня. Паколькі птушка зрабіла сваю асноўную справу ў гэтым годзе і выводак куранят падрастае, пеўня вырашана адправіць у булён. Аднак налета фермер абяцае завесці новага пеўня.

Паводле паведамленняў карэспандэнтаў «Звязды» і інфармагенцтваў.

Открытое акционерное общество «Универсам Заславль»

(УНП 100008383, место нахождения: г. Минск, пр. Победителей, 49)

уведомляет о том, что **28 мая 2008 года** решением общего собрания акционеров ОАО «Универсам Заславль» (протокол № 21 от 28 мая 2008 года) **принято решение об уменьшении размера уставного фонда** на 13 628 385 (тринадцать миллионов шестьсот двадцать восемь тысяч триста восемьдесят пять) белорусских рублей. Величина уставного фонда ОАО «Универсам Заславль» после его уменьшения составит 2 762 771 670 (два миллиарда семьсот шестьдесят два миллиона семьсот семьдесят одна тысяча шестьсот семьдесят) белорусских рублей.

Требования кредиторов Общества могут быть предъявлены в течение 1 месяца с момента публикации по адресу: 220035, г. Минск, пр. Победителей, 49.

Культасвета

«Небяспечныя сувязі» пад музыку

Знакаміты скандальны раман французскага пісьменніка Шадэрло дэ Лакло, які амаль два стагоддзі ўзбуджае чытацкую цікавасць, не раз быў перакладзены на мову кіно. А вось у фармаце мюзікла ён увасоблены ўпершыню. За рэалізацыю гэтага праекта ўзялася беларуская творчая каманда — мастацкі кіраўнік прадзюсарскага цэнтра «Спамаш», кампазітар Уладзімір Кандрусевіч, акцёр і рэжысёр (ды яшчэ дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Беларусі) Генадзь Давыдзька, мастак-пастаноўшчык Веніямін Маршак.

Вопыт сумеснай работы ў гэтых людзей не першы — яны ўжо ставілі разам дзіцячы мюзікл «Афрыка», які дагэтуль з поспехам ідзе ў некалькіх беларускіх тэатрах. Але «Байкер» — менавіта так называецца беларуская пастаноўка, у якой дзеянне перанесена ў сучаснасць — абяцае стаць новым словам у гісторыі мюзіклаў.

Пачаць хоць бы з таго, што даволі лёгкі жанр пастаноўшчыкі збіраюцца выкарыстаць... для барацьбы з «папсой». «Мы хочам зрабіць вельмі жорсткую гісторыю, з вялікай колькасцю вострых момантаў, перцу. Усё будзе горка, нават гумар, — разважае рэжысёр-пастаноўшчык Генадзь Давыдзька. — Гледача трэба адарваць ад «папсы», усіх гэтых тра-ля-ля, і паказаць, што хопіць «трапаць» слова «каханне» па ўсіх кутах, з нагоды і без. Ёсць у мяне тайная задума — спачатку разбэсціць гледача, даць адчуць, які салодкі і прывабны парок, а потым пакараць за гэта адчуванне і ачысціць душу. Па жанру гэта ўвогуле будзе аптымістычная трагедыя, гэткая своеасаблівая лазня для душы. Хочацца спадзявацца, што глядач будзе выходзіць з залы крыху іншым, больш уважлівым да тых, хто яго кахае і каго кахае ён».

Другая адметнасць — мюзікл плануецца зрабіць не маштабным і поўным дарагіх дэкарацый, а камерным і досыць малабюджэтным. Пастаноўка, паводле слоў аўтараў, разлічаная пераважна на залы да 1 тысячы гледачоў, каб не ўразіць усіх вонкавай пышнасцю, але стварыць своеасаблівую, «тэатральную» атмасферу. Не ставіцца мэта і камерцыйнай паспяховасці «Байкера». Хоць фінансавы бок справы заўчасна не раскрываецца, але пастаноўшчыкі пацвердзілі, што першаснае для іх — зрабіць якасную мастацкую пастаноўку, а не акупляльнае шоў.

Па сюжэту, у цэнтры мюзікла «Байкер» дзве моцныя асобы — гаспадыня начнога клуба Элеанора і папулярны рэжысёр, ён жа байкер Франк. Жадаючы адпомсціць сваім ворагам, абодва задумваюць складаную інтрыгу, але ўсе карты і планы блытае каханне... Усё гэта — з вялікай колькасцю эмацыянальнай, насычанай музыкі, пластычных сцэн, харэаграфічных пастановак, яркіх касцюмаў, відэаэфектаў і бліскучых дыялогаў. Ролі галоўных персанажаў, дарэчы, атрымаліся настолькі напружанымі і тэхнічна складанымі для выканання, што іх выконваюць два саставы акцёраў. Элеанору па чарзе ўвасабляюць спявачка Венера і маладая артыстка ПЦ «Спамаш» Дарыя, а на ролю байкера Франка цудоўна падышоў удзельнік каманды КВЗ «ЧП», саліст гурта «One hell thing» Ван Хельсінг (Іван Вабішчэвіч). «За два месяцы рэпетыцый у мяне адчуванне, што я прайшоў 5 гадоў тэатральнай школы. І ўсё гэта — дзякуючы рэжысёру», — адзначае Ван Хельсінг. У іншых ролях — а ўсяго ў мюзікле 6 асноўных персанажаў і трупа з 12 прафесійных танцораў — занятыя маладыя беларускія артысты, а таксама амаль усе выканаўцы з прадзюсарскага цэнтра «Спамаш». Ім, з аднаго боку, давялося вучыцца не толькі спяваць, але і рухацца, іграць, жыць на сцэне; з другога — некаторыя партыі адмыслова былі прапісаныя пад канкрэтных выканаўцаў.

Прэм'ера мюзікла ў Мінску запланаваная на сярэдзіну восені, пляцоўка для паказу пакуль што выбіраецца. Але да гэтага ў артыстаў не будзе часу разняволіцца — цяпер завяршаюцца рэпетыцыі (пераважна на «гасцявых» сцэнах, бо свайго памяшкання ў трупы няма), і ўжо пачаўся перадпрэм'ерны тур «Байкера» па Беларусі. Першае выступленне адбылося ў Гродне, далей на чарзе — Брэст, Бабруйск, Магілёў, Маладзечна, Віцебск. Ёсць памкненні паставіць мюзікл на сцэне «Славянскага базару», а пазней — за межамі Беларусі. Так што ў хуткім часе паглядзім, якія яны, гэтыя «Небяспечныя сувязі» ў сучасным прачытанні...

Вікторыя ЦЕЛЯШУК.

БЕЗНАЯЎНЫМ РАЗЛІКАМ — ШЫРОКУЮ КАЛЯІНУ

Нядаўна споўніўся год, як Беларуская чыгунка ўвяла новы від паслуг для насельніцтва — заказ пасажырскіх білетаў праз Інтэрнэт. Паводле звестак прэс-службы, за гэты час ад пасажыраў паступіла больш за 18,5 тысячы заявак.

Сёлета геаграфія прадастаўлення такой паслугі будзе пашырана. У прыватнасці, заканчваюцца пусканаладачныя работы па дапрацоўцы праграмнага прадукту на вакзалах станцый Гродна, Баранавічы-Палескія, Брэст-Цэнтральны, Гомель, Віцебск, Магілёў, Орша-Цэнтральная.

Білеты можна заказаць праз афіцыйны Інтэрнэт-сайт Беларускай чыгункі **(www.rw.by)** у перыяд ад 45 да 3 сутак да адпраўлення цягніка. Заяўкі апрацоўваюцца штодзень з 8 да 20 гадзін. Пасажыр можа заказаць праязныя білеты як ва ўнутрырэспубліканскім, так і міжнародным шляхах зносінаў (СНД і краіны Балтыі). Кошт паслугі за браніраванне складае 1200 рублёў за кожнае заказанае месца, кошт дастаўкі — 20 500 рублёў, незалежна ад колькасці білетаў у заказе (за год было 207 даставак білетаў).

Паралельна на карпаратыўным сайце БЧ ствараецца аўтаматызаваная сістэма рэзервавання месцаў у сістэме «Экспрэс» непасрэдна карыстальнікам сеткі Інтэрнэт і абавязковай аплатай заказу з дапамогай банкаўскай пластыкавай карткі. За мінулы год у білетных касах вакзалаў станцый Мінск-Пасажырскі, Брэст-Цэнтральны, Гомель, Магілёў, Бабруйск, Асіповічы, Крычаў, Віцебск было ўстаноўлена неабходнае абсталяванне для арганізацыі безнаяўных разлікаў з выкарыстаннем пластыкавых картак. Пакуль па гэтых пунктах сярэдні працэнт аплаты да агульнай выручкі ад продажу білетаў склаў менш за адзін працэнт.

Сёлета плануецца ўстаноўка тэрмінальнага абсталявання на вакзалах станцый Баранавічы-Цэнтральныя, Орша, Маладзечна, Гродна, Пінск, Рэчыца, Полацк. На вакзалах станцый Баранавічы-Палескія, Калінкавічы і Жлобін яно ўжо ўстаноўлена. Як запэўніваюць чыгуначнікі, пры павелічэнні пасажырапатоку ў летні перыяд дадаткова плануецца адчыніць 27 білетных касаў.

Таксама сёлета плануецца стварыць сістэму інфармацыйнага забеспячэння пасажыраў аб раскладзе руху цягнікоў, наяўнасці месцаў у іх, кошту праезду з выкарыстаннем сеткі Інтэрнэт.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Амністыя

Амаль 7 тысяч — «на волю з чыстым сумленнем»

У Міністэрстве ўнутраных спраў завяршылася работа па рэалізацыі Закона Рэспублікі Беларусь ад 22 снежня 2007 года «Аб амністыі некаторых катэгорый асобаў, якія ўчынілі злачынствы». Фактаў незаконнага прымянення амністыі не было выяўлена.

Як паведаміў карэспандэнту «Звязды» часова выконваючы абавязкі начальніка ўпраўлення інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС Алег Слепчанка, пад дзеянне гэтага закона падпадала 18,5 тысячы чалавек. Рашэнне аб вызваленні з папраўчых устаноў закрытага тыпу прыняты ў дачыненні да 48 працэнтаў (2703) зняволеных. Астатнім у прымяненні амністыі было адмоўлена за парушэнне ўстаноўленага парадку адбывання пакарання, непагашэнне іскаў і па іншых прычынах. А вось установы адкрытага тыпу па амністыі пакінулі каля 33 працэнтаў (крыху больш за тысячу чалавек з 3082 магчымых).

Вызваленыя ад пакарання і знятыя з уліку прыкладна тысяча падлеткаў. Прадстаўнікамі папраўчых устаноў арганізоўвалася іх перадача законным прадстаўнікам, альбо падлеткі дастаўляліся да месца жыхарства, а ў некаторых выпадках яны перадаваліся адказным асобам прыёмнікаў-размеркавальнікаў для непаўналетніх для вырашэння пытання аб далейшым іх бытавым і працоўным уладкаванні. Таксама прыняты рашэнні аб вызваленні ад пакарання і зняцці з уліку ў дачыненні да 9144 асуджаных, якія стаяць на ўліках крымінальна-выканаўчых інспекцый тэрытарыяльных органаў унутраных спраў.

Ігар ГРЫШЫН.

ИЗВЕЩЕНИЕ ОБ ОТКРЫТОМ АУКЦИОНЕ

по продаже государственного имущества и права заключения договора аренды земельного участка для обслуживания недвижимого имущества

Наименование предмета аукциона	Здание коровника и право заключения договора аренды земельного участка	Здание телятника и право заключения договора аренды земельного участка
Местонахождение недвижимого имущества	Брестский р-н, 1,0 км северо-восточнее д. Тельмы-1	Брестский р-н, 170 м восточнее д. Шебрин
Продавец недвижимого имущества	КУСП «Совхоз Брестский», Брестский р-н, д. Тельмы, ул. Депутатская, 2, тел. 94 14 83, 94 12 62	
Характеристика предмета аукциона	Фундамент бетонный, стены кирпичные, шлакобетонные, крыша шиферная, площадь — 964,3 кв.м. Земельный участок площадью 0,1151 га, для промышленного (сельскохозяйственного) производства, услуг, ограничения в использовании в охранной зоне линии электропередачи напряжением 1000 вольт, срок аренды — 50 лет	Фундамент бетонный, стены кирпичные, ж/б панели, площадь — 801,4 кв.м. Земельный участок площадью 0,1200 га, для промышленного (сельскохозяйственного) производства, услуг, ограничения в использовании в водоохранной зоне р. Мухавец, срок аренды — 50 лет
Начальная цена предмета аукциона, руб.	74 954 740	16 388 590
Сумма задатка, руб.	7 496 000	1 639 000
Организатор аукциона	*Фонд «Брестоблимущество», г. Брест, ул. Ленина, 11, 20 87 85, 23 44 06, 23 12 63 www. brest–region.by*	

Аукцион состоится **1 июля 2008 года** в 11.00 по адресу: г. Брест, ул. Ленина, 11, каб. 524 (здание облисполкома).

Для участия в аукционе представляются:

1. Заявление на участие в аукционе по установленной форме и подписанное соглашение с фондом «Брестоблимущество».
2. Заверенные банком копии платежных поручений:
- о внесении суммы задатка на р/с 3642202530011 Головной филиал по Брестской области ОАО «Белинвестбанк», код банка 823, получатель платежа – фонд «Брестоблимущество», УНН 200020538;
- о внесении специального сбора за подачу заявления на участие в аукционе в размере 4 базовых величин и платы за регистрацию участников аукциона в размере 0,5 базовой величины на р/с 3600201000015 филиал №100 ОУ ОАО «СБ «Беларусбанк», код 246, назначение платежа 03107, УНН 200300543, получатель платежа – финансовое управление Брестского облисполкома.
3. Юридическим лицом — доверенность представителю юридического лица (кроме случаев, когда юридическое лицо представляет его руководитель), нотариально удостоверенные копии учредительных документов и свидетельства о государственной регистрации юридического лица.
4. Индивидуальным предпринимателем — нотариально удостоверенная копия свидетельства о государственной регистрации.
5. Иностранным юридическим лицом — легализованные в установленном порядке копии учредительных документов и выписку из торгового реестра страны происхождения (выписка должна быть подготовлена в течение шести месяцев до подачи заявления на участие в аукционе) или иное эквивалентное доказательство юридического статуса в соответствии с законодательством страны происхождения с нотариально удостоверенным переводом на белорусский или русский язык.
6. Представителем иностранного юридического лица или иностранного гражданина, лица без гражданства — легализованная в установленном порядке доверенность, документ о финансовой состоятельности, выданный обслуживающим банком или иной кредитно-финансовой организацией, с нотариально удостоверенным переводом на белорусский или русский язык.
7. Представителем гражданина Республики Беларусь или индивидуального предпринимателя — нотариально удостоверенная доверенность.
8. При подаче документов на участие в аукционе граждане Республики Беларусь, иностранные граждане, в том числе представители юридических лиц Республики Беларусь, представители иностранных инвесторов предъявляют паспорт или иной документ, удостоверяющий личность.

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже объектов государственной собственности и на право заключения договора аренды земельного участка для обслуживания недвижимого имущества, утвержд. постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 № 462.

Возможно предоставление рассрочки по оплате за право заключения договора аренды земельного участка.

Участник, ставший победителем аукциона, обязан: подписать протокол аукциона; в течение 10 рабочих дней со дня принятия местным исполнительным комитетом решения о предоставлении земельного участка: внести плату за право заключения договора аренды земельного участка (часть платы в случае рассрочки), возместить расходы по формированию и регистрации земельного участка и расходы на подготовку и проведение аукциона, после чего не позднее 2 рабочих дней заключить с продавцом недвижимого имущества договор купли-продажи недвижимого имущества, а с местным исполнительным комитетом — договор аренды земельного участка.

Заявления на участие в аукционе принимаются по адресу: 224006, г. Брест, ул. Ленина, 11, каб. 404, 405, фонд «Брестоблимущество» с 8.30 до 17.30 по рабочим дням по ***30 июня 2008 года включительно.***

УНП 200020538

ШАХМАТЫ

Пад рэдакцыяй майстра спорту Уладзіміра СЫЧОВА

ЦІКАВАЯ СІТУАЦЫЯ

Наступная пазіцыя ўзнікла ў сустрэчы паміж С. Бегуном (Мінск) і А. Вакуленкам (Брэст).

(13+12). Апошнім ходам чорныя напалі на ферзя белых. Але белыя працягваюць атаку і знаходзяць эфектны шлях да перамогі. Калі ласка, адшукайце гэты шлях.

***

У другой пазіцыі, згулянай паміж А. Коўчанам (белыя) і А. Цімафеевым, трэба знайсці перамогу за белых.

Ход белых. (8+7).Чакаем вашых адказаў.

ПАДВЕДЗЕНЫ ВЫНІКІ

Завяршыўся IX чэмпіянат Беларусі па шахматнай кампазіцыі.

У раздзеле двуххадовак удзельнічалі 62 творы 14 аўтараў. Суддзя С. Шэдэй (Харкаў). Першае і другое месцы падзялілі В. Іваноў (Мінск) і М. Бантыш (Віцебск) — па 19.5 бала; трэцяе — пятае падзялілі М. Бельчыкаў (Барысаў), В. Зайцаў (Гомель), М. Храмцэвіч (Бабруйск) — па 19. На наступных месцах — В. Волчак (Лідскі раён) — 18, В. Разінкін (Мінск) і А. Сымановіч (Лідскі раён) — па 17, Л. Лебедзеў (Бабруйск) — 14,5, У. Ціханкоў (Шклоў) — 10, А. Рушлевіч (Лідскі раён) і Ч. Якубоўскі (Мінск) — па 9, А. Паляшчук — 5, А. Булаўка — 4,5 бала.

У раздзеле трохходовак удзельнічалі 59 задач 13 аўтараў. Суддзя І. Сарока (Львоў). Першае месца заняў У. Сычоў (Мінск) — 15 балаў, другое месца ў В. Волчака (Лідскі раён) —13,5 і трэцяе ў В. Разінкіна (Мінск). На наступных месцах — М. Бантыш (Віцебск) — 11,5, А. Сымановіч (Лідскі раён) — 11, М. Бельчыкаў (Барысаў) — 10,5, А. Варыцкі (Брэст) — 9,5, В. Іваноў (Мінск) — 9, Л. Лебедзеў (Бабруйск) — 7,5. Ч. Якубоўскі (Мінск) — 7, М. Храмцэвіч (Бабруйск) — 2,5 бала.

Раздзел шматходовак судзіў Я. Багданаў (Львоў). Удзельнічалі 34 задачы 9 аўтараў. Першае месца заняў В. Волчак (Лідскі раён) — 14 балаў, другое месца — А. Сымановіч (Лідскі раён) — 12,5, трэцяе і чацвёртае падзялілі В. Зайцаў (Гомель) і А. Варыцкі (Брэст) — па 10 балаў, далей: В. Разінкін (Мінск) — 9, У. Сычоў (Мінск) — 8, М. Храмцэвіч (Бабруйск) — 4 балы.

У раздзеле эцюдаў удзельнічалі 23 творы 6 аўтараў. Першае месца заняў І. Бондар (Ганцавічы) — 13,5 бала, другое — Л. Пальгуеў (Орша) — 5, трэцяе — Я. Сляпян (Мінск) — 4,5, далей — У. Барташ (Мінск) — 3,5, В. Жук і В. Тупік (Брэст) — па 3,5 бала. Судзіў раздзел С. Барадаўкін (Украіна).

У раздзеле задач на кааператыўны мат удзельнічалі 37 задач 8 аўтараў. Судзіў Ю. Гардзіян (Адэса). Першае месца заняў В. Волчак (Лідскі раён) — 15,5 бала, другое месца ў А. Булаўка (Клічаў) — 15, трэцяе — В. Зайцаў (Гомель) — 14, далей: В. Іваноў (Мінск) — 11. М. Бантыш (Віцебск) — 9,5, А. Варыцкі (Брэст) — 9, Ч. Якубоўскі (Мінск) — 6 і М. Храмцэвіч (Бабруйск) — 3 бала.

У раздзеле задач на зваротны мат удзельнічалі 14 кампазіцый 4 аўтараў. Судзіў Ю. Гардзіян (Адэса). Першае месца атрымаў В. Волчак (Лідскі раён) —12,5 бала, другое — А. Міхалап (Клічаў) — 12 балаў, трэцяе — М. Храмцэвіч (Бабруйск) — 7,5, чацвёртае — В. Зайцаў (Гомель) — 5,5 бала.

Лепшыя творы пераможцаў мы прывядзём у наступных выпусках «Шахматы», а поўныя вынікі будуць апублікаваныя ў бюлетэні «Альбіна».

КУПІ ЛЕПШАЕ!

ТАВАРЫ ПАСЛУГІ ЦЭНЫ

Выпуск № 8 (42)

Сітуацыя

Вырабляць самім забаронена, а імпартаваць можна

Склалася парадаксальная сітуацыя, калі можна ў неабмежаванай колькасці ўвозіць і рэалізоўваць прадукт, які ў Беларусі вырабляць забаронена. Да такой высновы прыйшоў Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці, вывучыўшы пытанне ўвозу ў рэспубліку імпартнага воцату.

Летась аб'ём імпарту гэтага прадукту ў Беларусь склаў больш за 1 мільён долараў ЗША. Праверкі паказалі, што ў рознічнай гандлёвай сетцы і ў харчовай прамысловасці разам з натуральным воцатам рэалізуецца лесахімічная воцатная кіслата ў выглядзе «воцатнай эсэнцыі» і «сталовага воцату», якая імпартуецца з Расіі і Украіны. Пры гэтым вытворчасць воцату так званага «сталовага» з лесахімічнай і сінтэтычнай воцатных кіслот у нашай краіне забаронена. Вытворчасць хімічнага воцату і прымяненне хімічных кіслот ў харчовых мэтах, за выключэннем сінтэтычнай, не дапускаецца. Адна імпарт так званага «сталовага» хімічнага воцату і яго рэалізацыя ў аптовым і рознічным гандлі рэспублікі ніякімі нарматыўнымі дакументамі не абмяжоўваецца.

У Беларусі ёсць тры прадпрыемствы, дзе вырабляецца высакаякасны харчовы натуральны воцат: Слонімскі вінаробны завод, Слуцкі воцатны завод і племзавод «Нача» (Брэсцкая вобласць). Магутнасці гэтых прадпрыемстваў складаюць 466 тыс. дал і дазваляюць цалкам забяспечыць патрэбнасць насельніцтва і перапрацоўчай галіны рэспублікі ў якасным воцаце. Адрак летась пры гадавой патрэбнасці рынку ў 442,5 тыс. дал выбарка гандлёвымі арганізацыямі воцату натуральнага склала ўсяго 25—30 працэнтаў. Такая сітуацыя звязана з насадненнем рынку краіны сінтэтычным і лесахімічным імпартным воцатам, які ўдвая таннейшы за натуральны.

На думку Камітэта дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці, гэта праблема можа быць вырашана рашэннем аб забароне вытворчасці і абароту сінтэтычнай і лесахімічнай воцатных кіслот і воцату, выраблена з сінтэтычнай і лесахімічнай воцатных кіслот для харчовых мэтаў і ў якасці харчовых прадуктаў, а таксама харчовых прадуктаў, вырабленых з іх выкарыстаннем. Тым самым былі б падтрыманы айчынныя вытворцы, абаронены правы спажыўцоў, забяспечана прысутнасць на дадзеным сегменце рынку прадукту належнай якасці.

Барыс ПРАКОПЧЫК.

ГАРАСКОП

Каб не «адрэзаць» удачу...

ПРЫЧОСАК НА ЧЭРВЕНЬ

Нават самая звычайная стрыжка можа паўплываць на наш лёс. Гараскоп стрыжкі складаецца на аснове месяцовага календара і ўздзеяння Месяца на рост валасоў. Месяцовыя дні падзяляюцца на спрыяльныя і неспрыяльныя для стрыжкі. Дні адрэзання валасоў маюць як дабратворны ўплыў на далейшы лёс (пазітыўна ўплываюць на даўгалецце, ўдачу і знешнюю прывабнасць), так і негатыўнае, паколькі стрыжка ў гэтыя дні можа пашкодзіць жыццёвай энергіі чалавека і наклікаць бяду.

1 чэрвеня — можаце смела накіроўвацца да цырульніка. Стрыжка здольная змяніць ваша жыццё да лепшага. У бліжэйшым месяцы пачнуць адбывацца дабратворныя змены ў асабістым жыцці, кар'еры і стане здароўя.

2 чэрвеня — пасля стрыжкі, зробленай у гэты дзень, валасы стануць танейшымі. Затое будуць мацней адрастаць, і форма, створаная цырульнікам, надоўга захавацца. Магчыма, зменіцца і колер валасоў: яны стануць крыху цямнейшымі.

3 чэрвеня — сённяшняя стрыжка зробіць вас не толькі яшчэ больш прывабнай, але і прыцягне ўдачу.

4 чэрвеня — сёння не самы ўдалы дзень для змянення знешняга выгляду: стрыжка валасоў можа прывесці да скарачэння жыцця.

5 чэрвеня — добры дзень для наведвання цырульніка. Сённяшняя стрыжка прыцягне ўдачу і дабрабыт.

6 чэрвеня — вельмі дрэнны дзень для стрыжкі валасоў: могуць узнікнуць розныя хваробы.

7 чэрвеня — у гэты дзень стрыжка можа павялічыць вочны ціск, што прывядзе да пагаршэння зроку, запалення ці абвастрэння вочных хвароб.

8 чэрвеня — у гэты дзень лепш устрымацца ад стрыжкі, паколькі гэта можа прывесці да недамагання, павышэння ціску, галаўных боляў, з'яўлення пачуцця страху.

9 чэрвеня — стрыгчы валасы сёння непажадана — можна «адрэзаць» сваю ўдачу.

10 чэрвеня — стрыжка валасоў у гэты дзень можа значна пагоршыць ваш стан здароўя, сёння лепш пазбягаць змянення знешняга выгляду.

11 чэрвеня — гэты дзень быццам бы створаны для наведвання цырульні. Стрыжка сёння прыцягне паляпшэнне фінансавага становішча, павелічэнне ўласнасці і расплажэнне кіраўніцтва.

12 чэрвеня — сёння стрыжка ўзбагаціць вас не толькі эстэтычна, але і практычна: вы станеце крыху багацейшымі.

13 чэрвеня — сённяшняя стрыжка зробіць вас не толькі больш прывабнай, але і прыцягне ўдачу.

14 чэрвеня — стрыжка можа значна пагоршыць стан здароўя.

15 чэрвеня — у выніку стрыжкі ці новай прычоскі вы прыцягнеце да сябе радасць і шчасце.

16 чэрвеня — сёння неспрыяльны дзень для наведвання цырульні — гэта прыцягне да вас мноства праблем, хвароб і непрыемнасцей.

17 чэрвеня — выдатны дзень для змены іміджу, ваша фінансавае становішча можа значна палепшыцца.

18 чэрвеня — сёння ад стрыжкі лепш устрымацца, інакш могуць узнікнуць праблемы ў розных сферах жыцця. Негатыўныя звычкі і парокі праявяцца ў поўнай меры, узрасце цяга да алкаголю, а магчымасць кантраляваць свае эмоцыі, наадварот, зменшыцца.

19 чэрвеня — стрыжка сёння пойдзе на карысць не толькі вашай знешнасці, але і духоўнаму свету. У вас абвострыцца інтуіцыя і ўзмацніцца пранікілівасць розуму.

20 чэрвеня — сённяшняе наведванне цырульні прынясе вам радасць і адновіць душэўную раўнавагу. Гэта адаб'ецца і на валасах: пасля стрыжкі яны будуць больш густымі.

21 чэрвеня — выдатны дзень для стрыжкі. Вынік працы цырульніка пераўзыдзе самыя смелыя спадзяванні, ваша новае аблічча па заслугах ацэняць.

22 чэрвеня — згодна з усходнімі павер'ямі, стрыжка ў гэты дзень прыцягне злых духаў, што ў сваю чаргу адаб'ецца на здароўі і дабрабыце.

23 чэрвеня — выдатны дзень для візіту да цырульніка, стрыжка нясе здароўе і дабрабыт.

24 чэрвеня — стрыжка можа павялічыць рызыку абвастрэння вочных хвароб.

25 чэрвеня — сёння можаце смела накіроўвацца ў салон прыгажосці. Змяненне знешняга выгляду прыцягне ўдачу і дабрабыт.

26 чэрвеня — згодна з цібецкім календаром, гэта дзень, які спальвае энергію. Стрыжка можа сур'ёзна пагоршыць стан здароўя, а таксама прыцягнуць канфлікты з кіраўніцтвам ці блізкімі людзьмі.

27 чэрвеня — у гэты дзень імкненні стварыць прычоску, якая падыходзіць менавіта вам, закончацца поспехам.

28 чэрвеня — стрыжка ў гэты дзень ідзе на карысць як знешнасці, так і духоўнаму свету.

29 чэрвеня — калі пастрыгчыся ў гэты дзень, то валасы будуць лепш расці, стануць густымі і пышнымі. Але памятайце, што сёння проціпаказана хімічнае ўздзеянне на валасы (фарбаванне, завіўка). А складаная ўкладка, зробленая ў гэты дзень, пратрымаецца нядоўга.

30 чэрвеня — лепш ад стрыжкі ўстрымацца, паколькі праблемы могуць узнікнуць у розных сферах жыцця.

ЦЁМНЫЯ ФАРБЫ ДЛЯ ВАЛАСОЎ УСЁ ЯШЧЭ НЕБЯСПЕЧНЫЯ

По выніках даследавання, праведзенага амерыканскімі вучонымі, у якім узялі ўдзел больш за 10 тысяч жанчын, больш высокая рызыка развіцця раку назіралася ў жанчын, якія часта выкарыстоўвалі фарбы для валасоў. Асабліва гэта датычылася фарбаў, якія былі зроблены да 1980 года. «Сучасныя фарбы значна менш таксічныя, аднак павышаная рызыка раку ўсё яшчэ захоўваецца для фарбаў цёмных тонаў», — гавораць навукоўцы. І дадаюць, што сярод мужчын-цырульнікаў, якія часта кантактуюць з фарбамі для валасоў, часцей сустракаецца рак мачавога пухіра.

Купляй беларускае

КАЛІ ЯКАСЦЬ — ТО ВЫСОКАЯ! КАЛІ КОШТ — ТО ПРЫМАЛЬНЫ! КАЛІ МОДА — ТО «?»...

Грамадскі транспарт ужо доўгі час з'яўляецца «скарбонкай» тэм для матэрыялаў. Вось і зараз краем вуха злавіла спрэчку маці з дачкой-студэнткай. «Давай зойдзем у ЦУМ, я табе там кофтачку з баваўны нагледзела». «Мама, зноў ты за сваё, не буду я насіць твае кофтачкі, яны не модныя. У дзяцінстве ты магла яшчэ мяне прымусіць насіць тое, што табе падабаецца... А зараз «дудкі»... я лепш на Ждановічах сабе абноўку набуду»...

1

2

3

Няўжо беларускія прадпрыемствы лёгкай прамысловасці назаўсёды згубілі пакупніка ў твары сучаснай моладзі (патрабаванні якой не абмяжоўваюцца прымальным коштам і якасцю тавару)? Як наогул развіваецца сёння айчынная лёгкая прамысловасць? Што робіцца для павышэння якасці адзення і абутку беларускай вытворчасці? Па адказы на гэтыя (і не толькі) пытанні я звярнулася да спецыялістаў у галіне лёгкай прамысловасці.

— Калі айчынныя прадпрыемствы пойдуць у нагу з модай?

— Мода, як вецер, пераменная, — лічыць **намеснік старшыні канцэрна «Беллегпрам» Анатоль ГУРАЎ.** — Нашы ж прадпрыемствы аддаюць прыярытэт якасці, якая цэніцца пакупнікамі ва ўсім свеце. Высокі ўзровень работ па якасці ў арганізацыях канцэрна дазваляе нашым прадпрыемствам з поспехам удзельнічаць у рэспубліканскіх конкурсах у галіне якасці. У мінулым годзе Прэміі Ўрада Рэспублікі Беларусь у галіне якасці атрымала абутковая фірма «Марко», пацвердзілі званне лаўрэатаў такія прадпрыемствы, як «Галантэя», «Світанак», «Элема».

— Але гэта не значыць, што мы не сочым за модай, — дадае **памочнік старшыні канцэрна «Беллегпрам» Вольга ЯКІМОВІЧ.** — Распрацоўваюць і беларускія дызайнеры модныя мадэлі адзення і абутку. Думаю, проста не ўсе ведаюць пра наяўнасць некаторых беларускіх фірмаў. Асартымент тавараў, якія знаходзяцца на прылаўках магазіна, акрамя таго, у вялікай ступені залежыць ад таваразнаўцы, ад таго чалавека, які заказвае прадукцыю. Калі чагосьці не можаце выбраць у вялікіх магазінах, запрашаю ў фірмовыя, там прадстаўлены нашмат больш асартымент тавараў.

— Ці адпавядае сёння тэхнічнае абсталяванне патрабаванням часу?

— Устарэлая сістэма асвятлення з'яўляецца стратнай, — гаворыць Анатоль Гураў. Таму сёння перад намі стаіць задача — усталяваць сучаснае і энергазберагальнае асвятленне на прадпрыемствах. У бліжэйшы час мы плануем пераабсталяваць найважнейшыя прадпрыемствы галіны. Гэта дапаможа выпускаць канкурэнтаздольную прадукцыю. Не так даўно на Добрушскім фарфоравым заводзе з'явілася хуткасная печ па абпальванні фарфоравых вырабаў, яна не толькі эканоміць энергію, але і дазваляе выпускаць больш якасны фарфор (замест кубкаў з тоўстымі сценкамі пачалі выпускаць кубкі з тонкімі сценкамі).

— Старшыня канцэрна Эдуард Нарышкін гаварыў неаднаразова, што нашай гандлёвай сетцы трэба вучыцца прадаваць: не заўсёды беларускае на самым бачным месцы, часам яго трэба добра пашукаць...

— Ёсць такая праблема. Але, як паказвае практыка, добры тавар заўсёды знойдзе свайго пакупніка. Каб задаволіць попыт спажыўцоў і больш поўна напоўніць рынак таварамі айчыннай вытворчасці, канцэрн два разы на год праводзіць выставы-кірмашы па аптовым продажы тавараў лёгкай прамысловасці. Нядаўна якраз прайшла 22-я міжнародная выстава-кірмаш «Белтэхлегпрам Вясна-2008». Больш за 160 айчынных і замежных прадпрыемстваў узялі ўдзел. Такія выставы спрыяюць пашырэнню паставак айчынных тавараў лёгкай прамысловасці як на ўнутраныя, так і на знешнія рынкі. Акрамя таго, каб павысіць зацікаўленасць пакупнікоў, прадпрыемствы галіны прымяняюць гібкую сістэму скідак, праводзяць уцэнку нехадавых тавараў, праводзяць далейшую работу па нарошчванні аб'ёмаў продажу праз створаную асабістую тавараправодную сетку, пашыраюць сетку фірмовых магазінаў і павышаюць эфектыўнасць іх работы.

— Недзе пяцьдзесят працэнтаў прадукцыі канцэрна ідзе на экспарт. Сярод некаторых слаёў насельніцтва існуе такое меркаванне, што за мяжу адпраўляецца лепшая прадукцыя, а беларусам застаецца тое, што там не хочуць браць...

— Мы робім якасны тавар, частка якога ідзе ў Расію і іншыя краіны, частка застаецца ў Беларусі. Абутак і адзенне на ўнутраны і на знешні рынкі выпускаюць адны і тыя ж прадпрыемствы, таму адпаведна і тэхналогія вытворчасці, як на экспарт, так і імпарт адна і тая ж. Зайдзіце, напрыклад, калі будзеце ў Расіі, у магазін «Беларускі трыкатаж»: асартымент тавараў там нічым не адрозніваецца ад нашых, — расказвае **начальнік упраўлення каардынацыі развіцця трыкатажнай і швейнай галін канцэрна Тамара КАБАНОВІЧ.**

— Ці ёсць у айчынных вытворцаў магчымасць запоўніць дзве папулярныя сёння нішы: джынсы і адзенне са скуры?

— Каб арганізаваць вытворчасць такой тканіны, патрэбна недзе 50—70 мільёнаў долараў, — адзначае Анатоль Гураў. — Гэта вялікія грошы. Акрамя таго, я не бачу сэнсу шыць джынсы, калі іх значна выгадней набываць оптам за мяжой.

— Адзенне са скуры раней выраблялі ў Бабруйску, — дадае **начальнік упраўлення каардынацыі развіцця скуранай і абутковай галін канцэрна Раіса ХАРЫТОН.** — Па кошце яно не магло канкурыраваць з імпартным скураным адзеннем, таму фірма прыпыніла сваю дзейнасць.

Надзея ДРЫЛА.
Фота аўтара.

4

На пошукі моднага беларускага адзення і абутку я накіравалася на выставу-кірмаш у нацыянальны выставачны цэнтр.

1. Летняя калекцыя трыкатажнай фабрыкі «Арэола» прыцягнула позірк сваёй арыгінальнасцю і насычанай колеравай гамай.

— За 16 гадоў мы паспелі зарэкамендаваць сябе на айчынным ранку, — расказвае вядучы спецыяліст па маркетынгу Валянціна Западнава. — Мадэлі ў нас распрацоўваюцца пасезонна таленавітымі дызайнерамі. На днях выйшла летняя калекцыя (пятнаццаць працэнтаў лёну). У зімовы перыяд выкарыстоўваем больш цёплыя, але таксама натуральныя, сумесі: махер, паўшэрсць... У Мінску маецца 4 фірмовыя магазіны, можна знайсці нашу прадукцыю і ў буйных універмагах. Прадаўцы парэкамендуюць вопратку для мужчын і жанчын любога ўзросту, моладзь таксама з задавальненнем набывае наш трыкатаж. Цяпер працуем над арганізацыяй гандлёвай сеткі на тэрыторыі рэспублікі. У бліжэйшы час нашы фірмовыя магазіны з'явяцца ў абласных і раённых цэнтрах краіны.

2. — Рыхтуй шубу вясной, — усміхаецца, перахапіўшы мой цікаўны позірк, мастак-мадэльер гомельскага прадпрыемства «Сняжынка» Галіна Каўрыгіна. — Мы працуем толькі з натуральным мехам і натуральнай скурай. У сувязі з тым, што на змену суровай зіме прыйшла еўрапейская мяккая, робім акцэнт на распрацоўцы мадэляў палегчанага варыянту. Вось зараз прыходзіла жанчына, якая набыла 2 шубкі для дачок, госця з Канады таксама выбрала сабе абноўку. А вось глядзіце, які цудоўны мехавы трыкатаж мы пачалі выпускаць (дэманструе свой шалік).

3. — Галоўныя патрабаванні да дзіцячага адзення — зручнасць ў нашэнні, натуральныя матэрыялы, каб дзіцячая скура дыхала, — гаворыць таваразнаўца са швейнай фірмы «Юнона» горада Маладзечна, якая займаецца вытворчасцю бялізны для нованароджаных, адзення для дзяўчынак дашкольнага і малодшага школьнага ўзросту. — У гэтым сезоне распрацавалі касцюмы-тройкі: штонікі, сарочкі і пінжакі. Летнія калекцыі пераважна льняныя, зімовыя — вельветавыя.

4. На кірмашах гаць гаці імпартнага абутку. Як вытрымліваеце канкурэнцыю? — пытаюся ў эканаміста аддзела збыту абутковай фірмы «Белвест».

— Дзякуй тым фірмам, якія вырабляюць няякасны абутак. Імпартныя боцікі, як правіла, расклейваюцца яшчэ да заканчэння сезона. Мы ж даём сваім пакупнікам гарантыю, бо ўпэўнены ў якасці тавару.

7 ПРАВІЛАЎ УТАЙМАВАННЯ СТРАСЦІ ДА ШОПІНГУ

1. Накіроўвайцеся ў супермаркет толькі пасля таго, як шчыльна паелі. Не набывайце прадукты толькі таму, што яны прыгожа ўпакаваныя. Бярыце кошык, а не вазок: апошні здаецца пустым і ўзнікае жаданне яго напоўніць.

2. Перад паходам у магазін складзіце спіс пакупак і строга яго прытрымлівайцеся. Мерчандайзеры прыдумалі побач з касамі класці дробныя тавары, якія, пакуль стаіш у чарзе, абавязкова захочацца купіць. Не паддавайцеся! Не дазваляйце прадаўцам сябе ўгаворваць. Адмаўляйцеся ад іх паслуг ветліва, але цвёрда.

3. Бярыце з сабой грошы роўна столькі, колькі неабходна для аплаты пакупак, занесеных у спіс.

4. Убачыўшы прыгожую рэч, не набывайце яе адразу. Выходзьце з аддзела, пасядзіце, напрыклад, у кавярні і падумайце, ці так яна вам патрэбна, ці падыдзе яна да іншых рэчаў, а калі гэта дэталь інтэр'ера — да стылю вашага дома.

5. Бярыце з сабой мужа ці надзейную сяброўку. Муж не вытрымае доўгіх паходаў па магазіне, а сапраўдная сяброўка шчыра скажа, ці падыходзіць вам абраная рэч. Не саромцеся пасля прымеркі сказаць прадаўцу, што вам нічога не падыходзіць. Насіць вам, таму неразумна купляць з ветлівасці.

6. Не хадзіце ў магазін у дрэнным ці наадварот, у прыўзнятым настроі. У першым выпадку вы выпрацуеце ў сабе звычку змагацца са стрэсам пры дапамозе шопінгу, у другім — на хвалі эйфарыі накупіце непатрэбных рэчаў.

7. Дома падлічыце, колькі грошай штомесяц у вас ідзе на неразумныя траты. Падумайце, якую карысную рэч можна было купіць на гэту суму: магчыма, набяжыць на пральную машыну ці тэлевізар.

Шык-шок

СУКЕНКІ І СПАДНІЦЫ: СЭКСУАЛЬНА І ЭЛЕГАНТНА

Спадніца — гэта рэч, якую цудоўная палова чалавецтва насіла, носіць і будзе насіць заўсёды. І калі штаны, джынсы і шорты выглядаюць сэксуальна і стыльна, то больш жаноцкімі, чым спадніца, яны ўсё роўна не стануць.

У гэтым сезоне ў модзе зноў **міні**. Аматаркі прадэманстраваць свае доўгія ножкі павінны дзякаваць за гэта фэшн-вынаходніцтва Мэры Куант, англійскага мадэльера, якая стварыла міні-спадніцу ў 60-х гадах мінулага стагоддзя. У новым сезоне міні элегантная і не надта кароткая, аптымальная даўжыня — крыху вышэй за калена. Што датычыцца лёгкіх летніх спадніц і вячэрніх сукенак, то лепшая даўжыня — ніжэй за сярэдзіну ікры.

Тэндэнцыя гэтага лета — **шматслойнасць**, лятучыя тканіны, якія плаўна абмалёўваюць фігуру, гэта адносіцца і да сукенак з завышанай таліяй. Бясформенныя балахоны не ў пашане, у новым сезоне модна падкрэсліваць сілуэт.

Вобраз сэкс-сімвала XX стагоддзя Мэрылін Манро працягвае натхняць дызайнераў і ў нашы дні. Лятучыя шматслойныя спадніцы з шыфону і спадніцы-алоўкі, якія прадстаўлены амаль ва ўсіх калекцыях — новая гламурная інтэрпрэтацыя стылю «салодкай бландзінкі». Сэксуальна і элегантна: адрэзаная па лініі таліі сукенка, спадніца якой або пашыраецца да нізу, або шчыльна аблягае сцёгны.

Талія ў сукенках гэтага сезона **завышаная** (дарэчы, гэты прыём дапаможа візуальна скарэктаваць фігуру). Альтэрнатыўны варыянт — звычайная талія, якая падкрэслена тонкім поясам, шырокія паясы яшчэ не сышлі з подыумаў, але ўжо здаюць свае пазіцыі. Блузкі навыпуск адыходзяць на другі план, модна запраўляць іх унутр.

Што за летні гардэроб без сукенкі? У спякотны сонечны дзень дзяўчына ў лёгкай сукенцы выглядае як чароўная фея на вуліцах пыльнага мегаполіса. У офісе сярод папер, камп'ютараў і тэлефонаў яна — як глыток свежага паветра. А на гламурнай вечарынцы хто зможа сапернічаць з цудоўнай прыгажуняй у шыкоўнай

вячэрняй сукенцы? І калі спадніцы, скажам, у Шатландыі, мужчыны ўсё ж носяць, то з'яўляцца ў сукенцы — выключна жаночая прэрагатыва.

У сезоне вясна-лета 2008 сукенка, як і міні, на піку моды. Яна не перагружана дэталямі, лаканічная і дазваляе падаць фігуру найбольш цэласна, зрабіць яе контуры найбольш дакладнымі.

Каляровая гама гэтага лета:

1. Аднатоннасць, глыбокі і насычаны колер.

2. Класічнае спалучэнне: светлы верх, цёмны ніз, вытанчаная альтэрнатыва — цёмны верх, белы ніз. Прычым белы колер — не адзіны варыянт. Мадэльеры ўнеслі разнастайнасць, замяніўшы яго светлымі адценнямі сіняга і зялёнага. Пераход колеру — на таліі або пад грудзямі.

3. Яркасць і стракатая расфарбоўка: гарызантальныя і вертыкальныя палоскі, кветкі, клетка.

Увогуле, у гэтым сезоне на першы план выходзіць **жоўты колер** і яго адценні. Таксама дызайнеры аддалі перавагу серабрыста-шэраму, сіняму, фісташкаваму, прыглушанаму фіялетаваму. Атлас і шыфон — тканіны нумар адзін гэтым летам. Тонкія драпіроўкі і карункі — выдатны матэрыял апрацоўкі для сукенкі. Асабліва эфектна выглядае кантраст чорных карункаў на белым фоне.

Такім чынам, гэтым летам неад'емнай дэталлю гламурна-жаноцкага вобраза павінна стаць або элегантная міні, або паветраная шматслойная спадніца ў стылі чароўнай Мэрылін Манро.

Падрыхтавала Алена КРАВЕЦ.

Карысная парада

Міжпакаёвыя дзверы: на чым спыніць свой выбар

Ведаеце, што для мяне было дзіўным і нават смешным, калі мы ўжо пераехалі ў новабудоўлю, але рамонт у кватэры цалкам не быў завершаны? Гэта калі госці вельмі здзіўляліся, маўляў, як вы яшчэ не паклалі плінтус (ага, больш сур'ёзных праблем не было), а самі нават не адразу заўважалі (увагу адцягвалі ўжо зробленыя элементы інтэр'еру), што ў жыллі няма... ніводных міжпакаёвых дзвярэй. Напэўна, як і ў многіх іншых навасёлаў, яны з'явіліся ў нас пазней. З таго часу прайшло ўжо некалькі гадоў, таму для падрыхтоўкі матэрыялу давялося наноў знаёміцца з цяперашнім «асартыментам» і цэнамі на міжпакаёвыя дзверы, наведаўшы з гэтай нагоды два буйнейшыя ў сталіцы будаўнічыя рынкі.

МДФ АБО КЛЕЕНЫ МАСІЎ?

Дзверы — не шпалеры, якія пры жаданні можна пераклейваць хоць кожны год; у многіх яны служаць усё жыццё ці замену іх праводзяць хіба толькі аднойчы — падчас капітальнага рамонту. Банальнасць, але, думаецца, гэта менавіта той выпадак, калі трэба глядзець на перспектыву, іншымі словамі, выбіраць адразу нешта больш арыгінальнае, што будзе даспадобы і праз нейкі час. Міжпакаёвыя дзверы адыгрываюць у агульным інтэр'еры далёка не апошнюю ролю. Сёння мы спынімся на тых з іх, якія адчыняюцца (якія рассоўваюцца па тыпу купэ і складваюцца, пакінем на іншы раз).

Для вырабу дзвярэй выкарыстоўваюцца некалькі відаў матэрыялаў. Самыя танныя і найбольш масавыя на рынку вырабляюцца з ДСП, ДВП, МДФ — вытворных драўніны. Найбольш сучасным матэрыялам з пералічаных з'яўляецца МДФ.

На другім месцы па папулярнасці ідзе клеены масіў. Ён вырабляецца са звычайнай прасушанай драўніны, папярэдне разабранай на невялікія ламелі. З іх выразаюць дэфектныя ўчасткі, пасля чаго ламелі склейваюць паміж сабой у «мікрашып». Атрыманыя загатоўкі склейваюць у брускі. На айчынным рынку самыя распаўсюджаныя дзверы з клеенага масіву вырабляюцца з сасны. Каштуюць яны ўжо больш чым з МДФ.

Самымі дарагімі і якаснымі (канешне, пры захаванні тэхналогіі вырабу) з'яўляюцца дзверы з натуральнага масіву — цэльнадраўняныя.

КАМПЛЕКТ. І ЯШЧЭ ДА ЯГО

Гатовыя міжпакаёвыя дзверы — гэта камплект з уласна самога дзвярнога палатна, П-падобнай разабранай каробкі, налічнікаў на два бакі, шкла, калі гаварыць пра часткова ці цалкам зашклёныя дзверы (шкло можа як уваходзіць па цане ў камплект, так і не). Уся патрэбная фурнітура — ручкі, петлі, замкі, адбойнікі, ганкі — набываюцца асобна. Для адкосаў (ці парталаў, як гавораць іншыя) спатрэбіцца зборныя дошкі. Іх патрэбна тры, кожная каштуе каля 20 долараў, набываюцца дадаткова. Стандартная, дарэчы, шырыня такіх дошак — 8 ці 15 сантыметраў, што цалкам падыходзіць для большасці тыпавых кватэр. Для індывідуальных жылых дамоў можа спатрэбіцца шырыня і да 30 сантыметраў.

Шырыня дзвярнога палатна — 60, 70, 80 або 90 сантыметраў, вышыня, як правіла, 2 метры або 2,1 метра. Гэта калі гаварыць пра нейкі стандарт, што падыходзіць для большасці патэнцыяльных пакупнікоў, бо можна знайсці і дзвярныя палотны іншых памераў. Пад нестандартныя праёмы дзверы вырабляюцца па індывідуальным заказе і там ідуць ужо іншыя цэннікі за паслугі. Пры набыцці ж гатовага стандартнага палатна пад нестандартны праём давядзецца нечым ахвяраваць: або падразаць самі дзверы, або пашыраць праём.

ЦАНА ВАШАГА ПЫТАННЯ

Як паказаў «шопінг» па рынках, пры ўсім багацці выбару, па вялікім рахунку, паўсюдна прапаноўваюць адно і тое ж — дзесятак—паўтара мадэляў дзвярэй. Выбар таніроўкі, формы абрашоткі пад шкло я не назваў бы істотным паляпшэннем сітуацыі. Гэта калі гаварыць пра найбольш масавыя, з папулярных матэрыялаў дзверы, даступныя па цане большасці патэнцыяльных пакупнікоў. Арыгінальныя элітныя дзверы, як падалося, выбраць прасцей.

Адны з самых танных, як ужо гаварылася вышэй, — з МДФ. У залежнасці ад тыпу палатна — глухое, часткова ці цалкам зашклёнае — камплект каштуе ад 70—80 да 100 долараў (шырыня самога палатна — 60 або 90 сантыметраў — на цану не ўплывае). Як звярнуў увагу, многія цікавяцца дзвярамі з сасны — як з клеенага масіву, так і суцэльнага. Палатно можа быць як нефарбаваным (проста адшліфаваным), так і пакрытым шпонам больш каштоўных парод драўніны — дубу, буку, вольхі; да таго ж яшчэ і таніраваным. У апошнім выпадку цана пачынаецца ад 150 долараў за дзверы і больш.

Натуральны масіў, скажам, вольхі, каштуе ў паўтара—два разы даражэй.

ЦІ ЁСЦЬ ШТО АДМЫСЛОВАЕ?

І ўсё ж некалькі арыгінальных, на мой погляд, мадэляў міжпакаёвых дзвярэй на будаўнічых рынках адшукаць удалося. Прычым у гэтай адметнасці кожны раз былі свае прычыны.

Скажам, прыцягнулі ўвагу дзверы (калі не памыляюся, масіў сасны), фанераваныя шпонам. Звычайна мы бачым шпаніраваныя палотны. У чым розніца? Як патлумачыла дзяўчына-прадавец, паміж уласна палатном і шпонам наносіцца слой пілавіння (некалькі міліметраў), якое абараняе драўніну аб разбухання пад уздзеяннем вільгаці (тарцы палатна зверху і знізу адкрытыя, не шпаніраваныя). Наколькі гэта сапраўды так, казаць не бяруся, аднак каштавалі такія дзверы амаль столькі ж, як і «традыцыйныя» — 160 долараў за глухое палатно і крыху менш за зашклёнае.

Іншы варыянт — масіў сасны, таніраваны пад арэх. Гэта былі дзверы, якія рассоўваюцца (два палатны), але па нейкай прычыне пушчаныя ў продаж у якасці дзвярэй, што адчыняюцца. Разам са шклом яны прадаваліся за 550 долараў, але браць іх трэба было адразу, прама з рынку. Заказ, зроблены крыху пазней на такі ж варыянт, як сказаў прадавец, каштаваў бы мінімум на 200 долараў больш. Але дзверы былі шыкоўныя! І цана прымальная для тых, хто шукаў менавіта такі варыянт двайных дзвярэй пад шырокі праём.

На іншым рынку спадабаліся дзверы з масіву ясеня, таніраванага пад вольху. Адмысловы дызайн здалёк прыцягваў увагу. Глухое палатно каштавала 275 долараў, часткова зашклёная чамусьці менш (звычайна ўсё наадварот) — 265 долараў.

ХТО ВЫРАБЛЯЕ, ТОЙ І ЎСТАНАЎЛІВАЕ

Пра фурнітуру падрабязна пісаць не буду — рабіў гэта летась у «Карыснай парадзе». Калі коратка, петлі можна набыць ад 6 да 16 тысяч за адзінку (на дзверы ставяць па дзве, на палатно з натуральнага масіву — тры пятлі). Цана на больш-менш прыстойныя ручкі пачынаецца недзе ад 40 тысяч рублёў.

Мінімальны тэрмін вырабу міжпакаёвых дзвярэй, як удалося пачуць, складае адзін тыдзень (шчыра кажучы, слаба верыцца пры цяперашнім будаўнічым буме), максімальны — 2,5 месяца (для больш дарагіх мадэляў). Перадаплата складае ад 50 да 70 працэнтаў ад агульнага кошту заказу. За ўстаноўку дзвярэй з МДФ папросяць 20 долараў, дзвярэй з сасны — 40 долараў. Дарэчы, мала хто займаецца ўстаноўкай самастойна, таму спецыялістаў лепш заказаць на той фірме, дзе будзеце браць дзверы. Гэта гарантыя, што яны ведаюць сваю справу. Памятаю, калі наш заказ быў гатовы, устаноўшчыкі на той фірме былі занятыя. Але паколькі нам карцела хутчэй паставіць дзверы, кіраўніцтва мусіла тэрмінова запрасіць знаёмых «па цэху». Два майстры дзелавіта расклалі інструменты, пераглянуліся, але як толькі ўбачылі дзверы, праз хвіліну былі ўжо за дзвярыма (металічнымі ўваходнымі), маўляў, мы з такімі не працуем. Ды і дзе гарантыя, што майстра па аб'яўцы вы зможаце, калі што не так атрымаецца, знайсці праз некаторы час?

Сяргей РАСОЛЬКА.

Водпуск авансам затрымаў звальненне

Я працую паводле кантракта, тэрмін якога заканчваецца праз два гады. Месца працы знаходзіцца далёка ад дома і я шмат часу затрачваю на дарогу. Муж настойвае на звальненні, паколькі ў мяне не застаецца часу на сям'ю. Аднак на рабоце мяне не адпускаюць і адной з прычын дырэктар называе тое, што я выкарыстала працоўны водпуск авансам. Не разумею, якое гэта мае дачыненне да звальнення?

САФОНАВА Ж.В., *г. Брэст*

Вы працуеце паводле кантракта, а кантракт, згодна з артыкулам 17 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь, з'яўляецца разнавіднасцю тэрміновага працоўнага дагавора. Артыкулам 38 Кодэкса ўстаноўлена, што працоўны дагавор, які заключаны на вызначаны тэрмін, спыняецца з заканчэннем яго тэрміну. Датэрміновае скасаванне тэрміновага працоўнага дагавора па ініцыятыве работніка магчыма альбо пры дасягненні ім узаемнага пагаднення аб гэтым з наймальнікам (п.1 ч. 2 арт. 35 ПК), альбо па патрабаванні работніка (арт. 41 ПК) у выпадку яго хваробы ці інваліднасці, якія перашкаджаюць выкананню работы, парушэння наймальнікам заканадаўства аб працы, калектыўнага або працоўнага дагавора і па іншых уважлівых прычынах. Пры пацвярджэнні пералічаных у артыкуле 41 падстаў наймальнік абавязаны звольніць работніка па яго патрабаванні. Скасаванне кантракта па жаданні работніка заканадаўствам не прадугледжана.

Такім чынам, калі ў вас адсутнічаюць падставы, прадугледжаныя артыкулам 41, то датэрмінова скасаваць кантракт магчыма па ўзгадненні бакоў, а для гэтага неабходна згода як работніка, так і наймальніка. Пры адсутнасці згоды наймальнік не абавязаны тлумачыць яе прычыны работніку. Вам наймальнік назваў адной з прычын адмовы выкарыстанне водпуску авансам, а гэта значыць, што працоўны год, за які вам быў прадастаўлены водпуск, вы яшчэ не адпрацавалі. Да 26 студзеня 2008 года ў аналагічнай сітуацыі пры скасаванні з работнікамі кантрактаў наймальнік за неадпрацаваныя дні водпуску ўтрымліваў з заработнай платы работніка грашовыя сродкі для пагашэння яго запазычанасці.

26 студзеня 2008 года ўступіў у сілу Закон Рэспублікі Беларусь ад 20.07.2007 г. № 272-З, які ўнёс змяненні ў Працоўны кодэкс. У ліку іншых гэтыя змяненні датычацца і артыкула 107, які прадугледжвае выпадкі і парадак утрыманняў з заработнай платы. Новай рэдакцыяй пункта 2 часткі другой гэтага артыкула пашыраны пералік выпадкаў, калі не робяцца ўтрыманні з заработнай платы работніка для пагашэння яго запазычанасці наймальніку пры звальненні да заканчэння таго працоўнага года, у лік якога ён ужо атрымаў працоўны водпуск, за неадпрацаваныя дні водпуску. Не робяцца такія ўтрыманні ў выпадках звальнення работніка:

па ўзгадненні бакоў;

у сувязі з заканчэннем тэрміну працоўнага дагавора, акрамя выпадкаў, калі працоўныя адносіны фактычна працягваюцца і ні адзін з бакоў не патрабаваў іх спынення;

у сувязі з пераводам работніка, з яго згоды, да іншага наймальніка ці пераходам на выбарную пасаду;

у сувязі з адмовай работніка ад пераводу на работу ў іншую мясцовасць разам з наймальнікам; адмовай ад працягу работы ў сувязі са змяненнем істотных умоў працы, а таксама адмовай ад працягу работы ў сувязі са зменай уласніка маёмасці і рэарганізацыяй арганізацыі;

у сувязі з ліквідацыяй арганізацыі, спыненнем дзейнасці індывідуальнага прадпрымальніка, скарачэннем колькасці ці штату работнікаў;

у сувязі з неадпаведнасцю работніка займаемай пасадзе ці выконваемай рабоце па стане здароўя, які перашкаджае працягу гэтай работы;

у сувязі з нез'яўленнем на работу на працягу больш за чатыры месяцы запар па прычыне часовай непрацаздольнасці (не лічачы водпуску па цяжарнасці і родах), калі заканадаўствам не ўстаноўлены больш працяглы тэрмін захавання месца работы (пасады) пры адпаведным захворванні;

у сувязі з прызывам работніка на ваенную службу;

у сувязі з узнаўленнем на рабоце работніка, які раней выконваў гэту работу;

у выпадку смерці работніка, прызнання яго судом адсутным без вестак або аб'яўлення памерлым, смерці наймальніка — фізічнай асобы;

па ўласным жаданні ў сувязі з накіраваннем на вучобу ці выхадам на пенсію;

калі пры звальненні работніку не налічваюцца якія-небудзь выплаты або калі наймальнік, маючы на гэта права, не ўтрымаў запазычанасць пры выплаце разліку ці ўтрымаў толькі яе частку.

Такім чынам, адмова наймальніка даць вам згоду на спыненне кантракта па ўзгадненні бакоў тлумачыцца тым, што ён не зможа ўтрымаць з вашай заработнай платы грашовыя сродкі за неадпрацаваныя дні водпуску для пагашэння запазычанасці.

Частка 1 артыкула 107 прынцыпова ўказвае на тое, што ўтрыманні з заработнай платы могуць рабіцца толькі ў выпадках, прадугледжаных заканадаўствам. Гэта азначае, што самастойна ці на падставе калектыўнага або працоўнага дагавора (кантракта) наймальнік не мае права ажыццяўляць такія ўтрыманні.

Простыя рэчы

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

БАРАНА

І сёння на Беларусі многія населеныя пункты ў аснове сваёй назвы маюць слова — ляда. Гэта своеасаблівая, першая на нашай зямлі сістэма земляробства. На пэўным участку высякаўся лес, дрэвы і хмызняк падсушваліся, спальваліся, а зямля выкарыстоўвалася пад ворыва. Некалькі гадоў. Потым яна спустошвалася, пераставала даваць ураджай і пакідалася людзьмі, зноў зарастала. Такая, асноўная на той час сістэма земляробства ўтварылася на Беларусі з IV тысячагоддзя да нашай эры. І, між іншым, праіснавала аж да XIX стагоддзя. Але вернемся да пачаткаў.

Выпалілі нашы папярэднікі ляда. Трэба ж апрацаваць глебу. Да з'яўлення сахі выкарыстоўвалі людзі матыку — насаджаны на палку каменны ці драўляны клінок. А забаранаваць пасеянае? Выкарыстоўвалі тое, што было пад рукой. Браўся верх елкі, сукі абсякаліся на даўжыню 40—60 сантыметраў. І за верхнюю частку гэтага дрэва цягнулі яе па зямлі, такім чынам **баранавалі**. Такая, першая, старажытная **барана** і называлася **вершалінай**. Потым на замену ёй прыйшоў смык. Рабіўся ён таксама з таго матэрыялу, які быў пад рукой. Браліся танкаватыя елкі, сукі на іх абсякаліся, пакідаліся толькі з аднаго боку таксама даўжынёй 40—60 сантыметраў, злучаліся разам — таксама прасцейшая барана. Служылі такія бароны нашым папярэднікам тысячагоддзі. Аркадзь Смоліч у сваёй «Геаграфіі Беларусі» даводзіць, што і ў пачатку XX стагоддзя ў аддаленых лясных мясцінах нашай краіны выкарыстоўваліся для вырабу зямлі менавіта смыкі, якія крыху відазмяніліся, але прынцып іх заставаўся ранейшы, з тысячагадовай практыкай. Разам з тым ён піша, што ў той час ужо: «У больш-жа культурных мясцовасьцях ужываюцца для вырабу зямлі і спранжыновыя бароны і **рандалі** (дыскавая барана)».

Так, на замену смыкам прыйшлі спачатку **плеценыя бароны,** потым **брусковыя, спружыновыя, дыскавыя** — дзе замест зубоў выкарыстоўваюцца металічныя дыскі, якія вельмі прыдатныя для апрацоўкі асабліва цяжкіх глеб, ці дзірваноў, якія пасля адпачынку пераворваюцца, пускаюцца пад пасевы. Такімі баронамі глебу лушчаць, часам іх і называюць **лушчыльнікамі**. Дыск ад грэчаскага «diskos». Але гэта не тыя дыскі, якія кідаюць спартсмены, пачынаючы ад першых Алімпійскіх гульняў у той жа Грэцыі. Дыск у баране выгнуты, часам нават з выразамі для таго, каб лепш апрацоўваць, выраблядь глебу. Спружыновыя бароны выкарыстоўваюць для апрацоўкі камяністых глебаў. Дарэчы, слову **баранаваць** у беларускай мове ёсць яшчэ адзін адпаведнік — **скарадзіць**. І сама барана раней называлася — **скарада**.

Дыскавая, спружыновая, шарнірная зубавая бароны выкарыстоўваюць у асноўным пры апрацоўцы зямлі ў калектыўных гаспадарках, цяпер і фермеры. Гэта цяжкія прылады. Іх можа пацягнуць толькі трактар. А вяскоўцу, местачкоўцу для апрацоўкі некалькіх дзесяткаў сотак яны малапрыдатныя. Вясною і ўвосень найчасцей сустракаеш на дарозе каня, запрэжанага ў воз. А ў возе плуг і абавязкова барана. Жалезнае прыстасаванне, дзе на раме прымацаваны таксама ж жалезныя зубы паводле прынцыпу «зігзаг». Пройдзе такая барана з нераўнамерна намацаванымі зубамі па полі — і глеба цалкам разбаранoўваецца. У асноўным такія бароны аднакорпусныя, часам два карпусы, але ўжо меншыя, калі тры — то яшчэ меншыя. Тут галоўны прынцып — каб конь пацягнуў. А цягнуць цяжкую металічную барану ды яшчэ па цяжкой глебе каню няпроста, часам і плуг яму падаецца лягчэй.

Калі поле недалёка ад хаты, барану не вязуць у возе, запрагаюць у яе каня, пераварочваюць саму барану зубамі ўверх і з грукатам (вёскі ж у асноўным асфальтаваныя) цягнуць да месца. Аж іскры з-пад бараны сыплюцца. У адным з этнаграфічных даведнікаў убачыў фотаздымак: **складная барана.** Складаецца ўдвая зубы да зубоў. Знізу атрымліваецца нават нейкі палазок. Ёсць і ручка для прытрымлівання бараны, каб не завалілася набок. Прачытаў подпіс: здымак зроблены ў вёсцы Міхалішкі, майго, Пастаўскага раёна. Міхалішкі зусім недалёка ад райцэнтра, на мяжы з Літвой. Надарылася пабываць там. Але згаданай бараны не знайшоў. Ды і ўвогуле састарэла вёска, адны пенсіянеры там. Два разы на тыдзень прыходзіць аўтакрама. Прыязджаюць часам дзеці. А староннія сюды і не зазірне — пагранічная зона. Узгадаў пра пагранічную зону. Многія ведаюць, што на мяжы ёсць так званая кантрольна-следавая паласа. Стужка зямлі, на якой кожны пераход чалавека ці жывёлы пакідае свой след. Пацікавіўся ў пагранічнікаў. Аказваецца, робіцца гэта паласа на глебе спецыяльнымі прыстасаваннямі. Але гэта ўсё тыя ж, адмысловыя бароны.

Так атрымалася, што, нарадзіўшыся ў вёсцы, я разам з бацькамі хутка перабраўся ў мястэчка, дзе дзяцінства і юнацтва былі мала звязаныя з вясковай працай. Так што касьбе, працы на зямлі вучыўся пасля службы ў арміі, калі жыццё настойліва запатрабавала гэтага ўмення. Найперш навучыўся араць. Ды пры спакойным коніку, добра наладжаным плузе гэта не так і складана. Таму думаў, што баранаваць — гэта зусім ужо проста. Бяры лейцы ў рукі і ганяй каня па полі, ён сам цягне бароны — толькі кіруй. Але аказалася зусім інакш. Пасля ворыва палетак трэба разбаранаваць, каб ён стаў раўнейшым, потым пасеяць збажыну. І зноў забаранаваць, закрыць зерне, каб не выбралі яго птушкі, якія ўвосень, у час сяўбы азіміны, і вясною ў час яравой сяўбы, вельмі густа зляталіся на свежыя палеткі.

Падраўнець ворыва бараною — самае простае. А вось пасеяць... Стары вясковы мужчына, якому ногі ўжо не дазвалялі хадзіць з сявенькай, доўга тлумачыў, паказваў, як гэта робіцца. Ды і сявенек ужо ў вёсцы няма. Выкарыстоўваецца простае вядро, якое вяроўкай, а лепш нейкім лейчыным падвешваецца на грудзі. Цэбар і чэрпаеш жменяй з вядра зерне. Паўкругам рассыпаеш яго перад сабою. Крок — жменя, крок — жменя. Сееш справа налева. Ёсць жа нездарма ў застоллі выраз: «Як будзем чарку пускаць: як сонца ходзіць ці як бацька сеець?» Добра, калі няма ветру: зярняткі кладуцца роўна, а ветрам ужо цяжэй, шукаеш напрамак, каб яго не здувала. Асабліва цяжка сеяць авёс. Зярняткі лёгкія, невялікі павеў — і яны ўжо кладуцца не туды, куды трэба. Ды авёс у вецер і не сеюць.

Добра, ніва засеена. Цяпер трэба забаранаваць у два следы. Спачатку ўпоперак нівы, потым — удоўж, каб атрымаліся своеасаблівыя радкі, па якіх увосень і пойдзе збожжаўборачны камбайн. І вось тут узніклі праблемы. Засеяная паласа не такая і шырокая, даводзіцца пакруціцца з канём і баронамі. Паспрабаваў разварочваць па месцы — дзе там! То конь лейчыны пераступіць, пастромкі, на якія цягне бароны, то ўвогуле на гэтыя бароны ўзб'ецца, «затанцуе». Ды і самі бароны трэба адцягваць, растаўляць на новае месца. А яны ж жалезныя. Змучыўся, узмок. Потым стары дзядзька, які адыходзіў па свае справах, вярнуўся, паказаў, што разварочваць з баронамі трэба не на месцы, а даваць добры круг, потым вяртаючыся да ўжо забаранаванага. Вопыт прыходзіць з практыкай. Але аднойчы, барануючы ўжо надвячоркам, задумаўся аб нечым і лейчына трапіла пад зубы бараны, зацягнулася, зусім прыцягнула каня да бараны. Пайшоў выпраставаць. Адной рукой прыўзняў барану, другой выцягваў лейчыну і так захапіўся, што падлез пад заднія ногі каня. Ён і тарганўў левай — так лёгенька. Ды капытом па рэбрах дасталося. Паляцеў у раллю. Добра, што ніхто не бачыў. Хвілін дзесяць адлежваўся на ўзмежку, дабаранаваў. Прыцягнуў барану ў двары, распрог каня. І ціхенька ў хату. Думаю, ну, ніхто майго канфузу не бачыў.

Аж раніцай прыходзіць да гаспадыні суседка:

— Альбіна, а што ж ты ўчора так свайго госця начаставала. Не так баранаваў, як па раллі качаўся...

Давялося сазнацца.

А між іншым, напэўна, усе з вас хоць адзін раз бачылі ўразлівыя кадры пасляваеннай кінахронікі. Ды і зняты яны ці не на Беларусі, магчыма, на Смаленшчыне. Барануецца поле. Барану цягне карова, а побач з дубцом бяжыць малец гадоў чатырох, падганяе. На ім толькі кашулька да пояса. Усенародная, пасляваенная бяда. Ды і не толькі пасляваенная. Вясковае жыццё запатрабавала працы і малых, нават яшчэ не падлеткаў. Ёсць ва ўспамінах паэта Аляксея Русецкага:

«Вадзіць каня на начлег я пачаў з год васьмі. Скарадзіць і араць — калі яшчэ не ставала сілы ўсхасці плуг на калёсы».

Барануюць глебу не толькі пры сяўбе збожжавых, барануюць вясною азімыя. Барануюць бульбу. Так званае «сляпое акучванне», калі бульба яшчэ не абышла ці толькі пачынае абыходзіць, а пустазелле ўжо добра ўзнялося. А калі той бульбачкі ў вашым агародзе некалькі сотак? І з канём і цяжкой бараной нік не развернешся? Тут не абыдзешся без **грабляў**, своеасаблівай **ручной бараны**. Вядома ж, не з драўлянымі зубамі, якімі зграбаюць сена, салому, траву. На драўлянае грабільна насаджваецца жалезная галоўка. Такім прыстасаваннем не так хутка, але можна знішчыць пустазелле.

А яшчэ можна баранаваць нагамі — валачыць ногі па зямлі. Так жартам гавораць пра п'янага.

Неяк захапляўся былой абраднасцю вёскі. З таго часу ўспомніліся радкі:

Аж да хаты ён баранаваў,
Слупам пыл стаяў за дзядзькам.
І да ганка неяк пратрываў.
Тут і споведзь жонцы, і пасадка.

Алесь КАСЦЕНЬ.

Віцебская вобласць.

Кватэрнае пытанне

КАЛІ ВЫПАДАК — ВЫКЛЮЧНЫ

У 2000 годзе мы пабудавалі кааператыўную кватэру з выкарыстаннем ільготнага крэдыту. У 2006-м крэдыт быў датэрмінова пагашаны, у 2007-м — сям'я распалася. Ці можна цяпер атрымаць дазвол на продаж кватэры?

К. ГЕРАСІМОВІЧ, *г. Гродна.*

Згодна з п. 1.19 Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 14.04.2000 года № 185 «Аб выдзяленні грамадзянам ільготных крэдытаў на будаўніцтва (рэканструкцыю) або набыццё жылых памяшканняў», продаж жылых памяшканняў, пабудаваных з прыцягненнем ільготнага крэдыту да поўнага пагашэння яго не дапускаецца. На працягу трох гадоў з дня пагашэння гэтага крэдыту продаж жылога памяшкання можа быць ажыццёўлены адпаведнаму раённаму, гарадскому, раённаму ў горадзе выканаўчаму і распарадчаму органу ў парадку, устаноўленым заканадаўствам. Пры адмове адпаведнага мясцовага выканаўчага і распарадчага органа ў куплі жылога памяшкання, пабудаванага з прыцягненнем ільготнага крэдыту, продаж згаданага жылога памяшкання на працягу трох гадоў з дня пагашэння гэтага крэдыту ажыццяўляецца ў выключных выпадках (пераезд у іншую мясцовасць, скасаванне шлюбу, смерць уласніка жылля і г.д.) з дазволу гэтага выканаўчага і распарадчага органа.

Варта таксама мець на ўвазе, што набытае мужам і жонкай у перыяд шлюбу памяшканне (незалежна ад таго, на каго з іх яно набыта або на каго або кім з іх унесены грашовыя сродкі) з'яўляецца іх агульнай сумеснай уласнасцю, калі іншае не ўстаноўлена законам або дагаворам. Пры падзеле маёмасці мужа і жонкі памер долі кожнага з іх у праве на жылое памяшканне вызначаецца ў адпаведнасці з артыкулам 259 Грамадзянскага кодэкса і арт. 23, 24 Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб шлюбе і сям'і. Роўнымі правамі на сумесна нажытую маёмасць сужэнцы карыстаюцца ў тым выпадку, калі адзін з іх у перыяд шлюбу быў заняты вядзеннем хатняй гаспадаркі, доглядам за дзецьмі або па іншых уважлівых прычынах не меў самастойнага заробку (даходу), калі іншае не прадугледжана шлюбным дагаворам.

У асобных выпадках суд можа адступіць ад прынцыпу роўнасці доляў улічваючы інтарэсы непаўналетніх дзяцей або заслугоўваючыя ўвагі інтарэсы мужа або жонкі. Згодна з пунктам арт. 24 Кодэкса аб шлюбе і сям'і, доля аднаго з сужэнцаў, у прыватнасці, можа быць павялічана. Калі муж або жонка ўхіляліся ад працоўнай дзейнасці або расходавалі агульную маёмасць ва ўрон інтарэсам сям'і.

Калі разлік за крэдыт і па іншых грашовых абавязацельствах за жылое памяшканне зрабіў муж або жонка пасля разводу з уласных сродкаў, суд мае права задаволіць яго патрабаванні аб павелічэнні долі ў праве ўласнасці на жылое памяшканне толькі пры наяўнасці доказаў аб тым, што муж або жонка ўхіляліся ад разлікаў па гэтых абавязацельствах.

Раздзел жылога памяшкання, якое знаходзіцца ў агульнай сумеснай уласнасці мужа або жонкі, цягне яе спыненне і пераход часцей ва ўласнасць мужа або жонкі. Пры раздзеле маёмасці мужа і жонкі жылое памяшканне можа быць перададзена судом аднаму з іх пры згодзе другога на атрыманне грашовай кампенсацыі за яго долю ў праве ўласнасці на жылое памяшканне або пакінута ў іх агульнай долевай уласнасці. Калі члены сям'і ўласніка жылога памяшкання перасталі быць членамі яго сям'і, але працягваюць пражываць у жылым памяшканні, якое знаходзіцца ў агульнай сумеснай уласнасці, яны захоўваюць свае правы і абавязкі, калі іншае не ўстаноўлена пісьмовым пагадненнем аб парадку карыстання жылым памяшканнем. Пры адчужэнні жылога памяшкання патрабуецца згода ўсіх паўналетніх членаў сям'і ўласніка і асобаў, якія маюць права карыстання гэтым жылым памяшканнем.

КАЛІ РАЗАМ ЖЫЦЬ НЕБЯСПЕЧНА

По дзеючым заканадаўстве інваліды-«чарнобыльцы» маюць права на дадатковую жылплошчу ў выглядзе асобнага пакоя. Ці павінна гэта ўлічвацца пры пастаноўцы на ўлік для паляпшэння жыллёвых умоў?

В. АГЕЕЎ.

Само па сабе права на дадатковую плошчу жылога памяшкання не з'яўляецца падставай для прызнання грамадзян маючымі патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў і пастаноўкі іх на кватэрны ўлік.

Разам з тым, падпунктам 3.1.7. Палажэння аб парадку ўліку грамадзян, якія маюць патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў, прадастаўлення жылых памяшканняў дзяржаўнага жыллёвага фонду (зацверджана Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 29 лістапада 2005 года № 565) устаноўлена, што маючымі патрэбу ў паляпшэнні жыллёвых умоў прызнаюцца грамадзяне, якія пражываюць у аднапакаёвай кватэры або ў адным пакоі з іншымі грамадзянамі і маюць захворванні, указаныя ў пераліку, што вызначаецца Міністэрствам аховы здароўя, пры наяўнасці якіх прызнаецца немагчымым сумеснае пражыванне з асобамі, якія пакутуюць ад іх, у адным пакоі (кватэры), а таксама пражываючыя ў аднапакаёвай кватэры або ў адным пакоі з іншымі грамадзянамі, якія маюць захворванні, пералічаныя ў гэтым пераліку.

Пералік такіх захворванняў зацверджаны пастановай Міністэрства аховы здароўя ад 19 красавіка 2001 года № 27 (у рэдакцыі пастановы ад 20 красавіка 2006 года № 25). Наяўнасць указаных у Пераліку захворванняў дае падставу грамадзянам, якія пакутуюць ад такіх захворванняў, быць прынятымі на кватэрны ўлік незалежна ад узроўню забяспечанасці агульнай плошчай жылога памяшкання на аднаго члена сям'і (па агульным правіле грамадзяне прымаюцца на кватэрны ўлік пры забяспечанасці жыллём менш за 15 кв. метраў на аднаго чалавека).

Медыцынскія заключэнні аб наяўнасці захворванняў выдаюцца арганізацыяй аховы здароўя ў парадку, устаноўленым Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 сакавіка 2006 года № 152 «Аб зацвярджэнні пераліку адміністрацыйных працэдур, якія выконваюцца дзяржаўнымі органамі і іншымі дзяржаўнымі арганізацыямі па зваротах грамадзян за выдачай даведак або іншых дакументаў».

Медыцынскую экспертызу на наяўнасць захворванняў, пры якіх прызнаецца немагчымым сумеснае пражыванне з асобамі, якія пакутуюць ад іх, у адным пакоі (кватэры), праводзіць урачэбна-кансультацыйная камісія (УКК) арганізацыі аховы здароўя.

Віктар САВІЦКІ.

Стралялі ноччу. Пад вадой

На возеры Малыя Швакшты дзяржінспектары затрымалі чатырох чалавек, якія падчас нерасту здабывалі рыбу з выкарыстаннем падводных ружжаў і плаўсродкаў у цёмны час сутак. Канфіскаваны дзве лодкі, два падводныя ружжы і рыба.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЯК ВЫХАВАЦЬ ПАВАГУ ДА ЗЯМЛІ?

Гэтаму было прысвечана пашыранае пасяджэнне Мінаблвыканкама. Кіраўнік вобласці Леанід КРУПЕЦ адзначыў, што на Міншчыне праведзены месячнік навядзення парадку на зямлі, па экалагічных пытаннях працягваюць працаваць адміністрацыйныя камісіі, праведзены аблёт усіх тэрыторый Міншчыны з наступным аналізам існуючага становішча ў зямельнай сферы.

Як вядома, з пачатку года ў краіне пачаў дзейнічаць Указ кіраўніка дзяржавы № 667, які датычыцца новаўвядзенняў у сферы прадастаўлення і адбірання зямельных участкаў. Дакумент значна пашырыў паўнамоцтвы мясцовых органаў улады. Аднак і цяпер не ўсе выканкамы цалкам выкарыстоўваюць новыя магчымасці.

З пачатку года ў Мінскай вобласці «зарабляць» на зямлі пачалі толькі 13 раёнаў, дзе было праведзена 34 зямельныя аўкцыёны. У выніку таргоў на адкрытых аўкцыёнах прададзена 104 зямельныя ўчасткі і заключаны 17 дагавораў на права арэнды зямлі. Гэта дазволіла атрымаць мясцовым бюджэтам больш за 31 мільярд рублёў за прададзеныя аб'екты. Лідзіруе сёння Мінскі раён, дзе прададзена 27 зямельных участкаў і заключана 6 дагавароў арэнды за 27,5 мільярда рублёў.

Праверкі паказалі і шматлікія парушэнні зямельнага заканадаўства. Паводле інфармацыі **кіраўніка Мінскай абласной землеўпарадкавальнай службы Генадзя ПЛІСКОЎСКАГА,** за 4 месяцы года было выяўлена 53 парушэнні, звязаныя з самавольным захопам зямель, а 28 зямельных участкаў выкарыстоўваліся не па мэтавым прызначэнні.

Побач з вадасховішчамі Міншчыны арганізаваны 232 масавыя зоны адпачынку. Але ўсё часцей вакол гэтых зон кучы бытавога смецця, а самі тэрыторыі адпачынку нікім не абслугоўваюцца. Кіраўніцтва вобласці вырашыла жорстка паставіць пытанне аб тым, чаму мясцовыя ўлады не прапануюць гэтыя ўчасткі ў арэнду зацікаўленым асобам, а часам і ўвогуле не звяртаюць на іх увагі. Так, у Смалявіцкім раёне прыазёрная тэрыторыя была даведзена амаль «да ручкі», бо да гэтага часу ў яе не існавала сапраўднага гаспадара.

— Цяпер у Мінскай вобласці 953 актыўныя самастойныя водакарыстальнікі, — паведаміла **намеснік старшыні абласнога камітэта прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя Ганна ВАЛАЖЫНСКАЯ.** — Аднак сёння толькі чвэрць іх маюць прыборы ўліку спажывання вады. Амаль усе беспрыборныя водакарыстальнікі ўваходзяць у сістэму Мінсельгасхарча, дзе адсутнасць прыбораў уліку тлумачаць адсутнасцю грошай.

На пасяджэнні былі абмеркаваны праблемы дрэннага ўтрымання палігонаў бытавых адходаў, слабай загрузкі сартавальных станцый цвёрдых адходаў, існавання пустых зямель, якія зарастаюць пустазеллем.

Пракурор вобласці Міхаіл Снягір заўважыў, што асобнымі спецыялістамі землеўпарадкавальнай службы не выпраўляецца каля паловы выяўленых парушэнняў...

Сяргей КУРКАЧ.

БРАКАНЬЕРАЎ АКТЫЎНА «ЗДАЕ» САМО НАСЕЛЬНІЦТВА

Закончыўся тэрмін забароны на аматарскую лоўлю рыбы ў рыбалоўных угоддзях краіны ў сувязі з яе веснавым нерастам. Неўзабаве Дзяржаўная інспекцыя аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь падвядзе вынікі мінулага сезона, а пакуль мы папрасілі яе начальніка Міхаіла АРЭШКУ адказаць на некалькі пытанняў.

— Міхаіл Адамавіч, мінулай вясной у Правілы вядзення рыбалоўнай гаспадаркі і рыбалоўства быў унесены шэраг змяненняў і дапаўненняў. Многія з іх ініцыявалі самі рыбаловы-аматары. Тады ўдалося зняць усе праблемы?

— Як паказала практыка, ёсць пытанне з арэндай рэк. Гэта сур'ёзная праблема, але я прапаную больш падрабязна звярнуцца да яе пазней.

— Штрафы для браканьераў дасягаюць соцень і нават тысяч базавых велічынь — гэта часам дзесяткі мільёнаў рублёў. Тым не менш, гэта парушальнікаў не спыняе...

— Я падзяліў бы браканьерства на дзве часткі. Першая — гэта выпадковыя людзі, якія не ведаюць, не чыталі Правілы. Другая ж звязана з бізнэсам. А калі ёсць такая сувязь, назіраецца і заканамерная паўтаральнасць: чалавек трапляе ў поле нашага зроку не адзін раз за год, узбуджаецца крымінальная справа. Але вялікія грошы не спыняюць такіх людзей. Што датычыцца колькасці выпадкаў браканьерства... Не браканьераў стала больш, а павялічылася — дзякуючы змяненню арганізацыі нашай працы — колькасць выяўленых фактаў. Мы змянілі спецыфіку працы рэйдавых брыгад інспектараў, ва ўсіх інспекцыях увялі кругласутачныя «гарачыя лініі». Так, за мінулы год чвэрць усіх крымінальных спраў на браканьераў было заведзена па выніках зваротаў, паведамленняў ад насельніцтва. «Гарачыя лініі» аказаліся даволі эфектыўным сродкам барацьбы з парушальнікамі прыродаахоўнага заканадаўства.

— У чым, на ваш погляд, карані праблемы, калі ў рыбалоўных гаспадарках рыбу крадуць самі работнікі? А такіх выпадкаў хапае.

— У той самай арганізацыі і канкрэтным кіраўніку. Калі крадуць свае, значыць, ёсць магчымасць, ахова не арганізавана на належным узроўні.

P.S. Згодна з Правіламі, з 1 чэрвеня па 1 ліпеня ў краіне забараняецца лоўля звычайнага сома. Да 15 чэрвеня дзейнічае забарона на лоўлю прэснаводных крэветак.

Сяргей РАСОЛЬКА.

П'яны вадзіцель у Гомелі наўмысна збіў пешахода з дзіцем

П'яны непрацуючы жыхар Гомеля ўвечары 27 мая ў ходзе канфлікта, які ўзнік з пешаходамі, наўмысна ўчыніў наезд на аўтамашыне «Таёта-Карола» на мужчыну, які нёс на плячах трохгадовага сына. Аб гэтым паведамілі ў аддзяленні інфармацыі і грамадскіх сувязяў пры УУС Гомельскага аблвыканкама.

Абодва пацярпелыя засталіся жывымі. Дзіця і мужчына з цяжкімі і менш цяжкімі цялеснымі пашкоджаннямі адпаведна былі дастаўлены ў лячэбную ўстанову.

Цікава, што вадзіцель у 2007 годзе быў пазбаўлены вадзіцельскага пасведчання на 3 гады.

Пракуратурай Цэнтральнага раёна Гомеля ўзбуджана крымінальная справа.

За наўмыснае нанясенне цяжкага цялеснага пашкоджання прадугледжана пакаранне ў выглядзе пазбаўлення волі на тэрмін ад пяці да дзесяці гадоў.

Уладзімір МАЦВЕЕЎ, БЕЛТА.

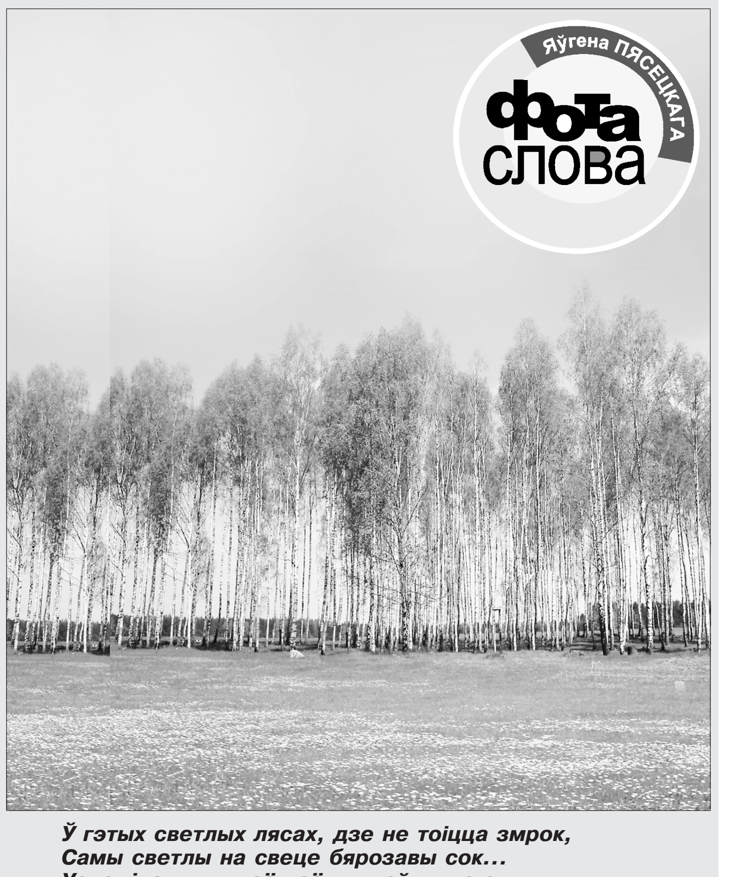

Ў гэтых светлых лясах, дзе не тоіцца змрок,
Самы светлы на свеце бярозавы сок...
Успамінам тых дзён сёння поўняцца сны —
Трыццаць першага мая — заканчэнне вясны.

Будуць дні, як чароды ў аблоках ляцець,
Будуць ўзлескі жаўцець, і абшары бялець,
Але зноў адгукнуцца ручаінкі-званы —
Трыццаць першага мая — прадчуванне вясны.

Прадчуваю, што ў гэтых вечнасветлых лясах
Я пачую ізноў, як пяе вольны птах,
Покуль гэтая песня у далях чутна —
Не канчаецца май, не мінае вясна.

Ну і ну!

МУЗЫКУ... СУДЗІЛІ

Незвычайную справу разгледзелі ў судзе Кастрычніцкага раёна Віцебска. Туды звярнуўся грамадзянін, які патрабаваў, каб у віцебскім заалагічным парку больш не гучала музыка. На яго ны погляд, музычныя творы, што транслююць на тэрыторыі парка праз дынамікі, перашкаджаюць адпачываць наведвальнікам заапарка і спакойна назіраць за жывёламі.

Як расказаў карэспандэнту «Звязды» перад першым пасяджэннем суда начальнік аддзела культуры Віцебскага гарвыканкама Віктар Кібісаў, спачатку гэты чалавек звярнуўся з пісьмовым зваротам, дзе выказаў сваю незадаволенасць. Узровень гуку быў зменшаны, пра што гаварылася ў афіцыйным адказе, накіраваным яму. Але ж мужчына не супакоіўся, і справа дайшла да суда.

Дырэктар віцебскага заапарка Аляксей Андрэйкаў, адказваючы на пытанні «Звязды», адзначыў, што перад судом было праведзена сацыяльнае апытанне наведвальнікаў па «музычным пытанні». Задаваліся ўсяго два пытанні: «Ці патрэбна музычнае афармленне тэрыторыі заапарка?»; «Ці не будуць супраць наведвальнікі, калі ім прапануюць творы класічнай музыкі, музычныя кампазіцыі 1980-х, песні з мультфільмаў?». У выніку больш як 92 працэнты апытаных сказалі музыцы — так. Суд, улічваючы гэта, у выніку абараніў музыку ў заапарку.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Рэха публікацыі

Гарачая вада будзе штодзень

Мядзельскі райвыканкам прыняў рашэнне аднавіць з 14 чэрвеня падачу гарачай вады ў кватэры гараджан кожны дзень.

Нагадаем, што каля двух тыдняў таму месцічам было аб'яўлена, што, як і летась, на ўсе летнія месяцы гарачая вада будзе падавацца па адмысловым графіку — толькі ў суботу і нядзелю (менш за два дні нельга, гэта было б парушэннем сацыяльных стандартаў). Згаданая мера тлумачылася эканоміяй сродкаў — сёлета, з улікам падаражання «блакітнага паліва», меркавалася зэканоміць 200 мільёнаў рублёў падчас усяго сезона. Аднак такое рашэнне было ўспрынята «ў штыкі» самімі гараджанамі, якія не разумелі, навошта тады было пераводзіць кацельню на газ, калі ў выніку выгодамі карыстацца не атрымліваецца. Ды і эканомія ў пэўным сэнсе выходзіла сумніўнай, паколькі падчас адключэння «цёпленькай» многія традыцыйна пачынаюць вельмі актыўна спажываць той жа газ на ўласных кухнях — для падагрэву вады для бытавых патрэбаў сем'яў. Пра ўсё гэта нам і расказалі заяўнікі з Мядзела, калі скардзіліся на тэлефон «гарачай лініі».

— Нараканні насельніцтва ўлічаныя, выканкам прыняў рашэнне аднавіць падачу гарачай вады кожны дзень, — паведаміў нам начальнік аддзела жыллёва-камунальнай гаспадаркі Іван Сямёнаў. — Зроблена гэта будзе з 14 чэрвеня, паколькі з 2 чэрвеня два тыдні будуць праводзіцца штогадовыя прафілактычныя работы.

Дарэчы, вышэйпамянёныя сродкі за газ у бюджэце закладзены не былі. Пытанне, дзе іх браць, пакуль канчаткова не вырашана. Тым не менш, рашэнне аб вяртанні да ранейшага графіка падачы гарачай вады ў кватэры гараджан прынятае.

Сяргей РАСОЛЬКА.

Рэзананс

Каб сустрэцца з песняй

Пад такім загалоўкам у нумары за 13 мая быў змешчаны ліст з в. Язеры Чэрыкаўскага раёна ад нашай пастаяннай падпісчыцы Марыі Мікітаўны Маршалкінай, якая шукала... песню. Так-так, пачула яе ў гады Вялікай Айчыннай, на ўсё жыццё, як высветлілася, палюбіла, а вось з усіх слоў... Не больш, чым два радкі...

Вельмі прыемна, што па іх і сапраўды, лічы, двух (да таго ж не вельмі дакладных) песню лёгка пазналі іншыя чытачы, што яны зразумелі клопат жанчыны і ахвотна адгукнуліся. «Я сам беларус, — піша ў рэдакцыю спадар К. з Глыбокага. — Але некалі, у свае 17, трапіў на Урал. Пасёлак Ільіча, дзе жыў і працаваў у леспрамгасе, знаходзіўся на беразе ракі Юрман (прыток Камы), у вельмі прыгожым месцы. Рабін там!.. Нездарма ж ёсць песня «Уральская рябинушка».

А яшчэ ў пасёлку было вельмі шмат моладзі. У ціхія летнія вечары мы збіраліся на беразе ракі. Вакол стаяў непаўторны рабінавы водар, і гучалі песні.

Прайшло больш як 50 гадоў, але адну з песень я памятаю дагэтуль, бо яе, «Небо темно-синее», спявала дзяўчына, у якую быў закаханы. Словы там такія...»

«Прачытала ў газеце радочкі з песні і адразу ж прызнала, што я яе ведаю! — чытаем у другім лісце, ад Любові Іосіфаўны Лебядзевіч з в. Замасцяны Шчучынскага раёна. — Нотаў, на жаль, няма. Не ведаю, і хто напісаў словы, мелодыю. Але ж яе, пачуўшы хоць раз, ужо не забудзеш, не зблытаеш...

У нашай маладосці, дзякаваць Богу, было шмат такіх песень — шчырых, напеўных, прыгожых. І вельмі добра, што на радыё ёсць перадача «Сустрэча з песняй» — якая дазваляе вельмі многія ўспомніць і яшчэ раз пачуць...

Пры гэтым дасылаю словы:

Небо темно-синее,
Время к ночи клонится.
Не послушать сердце ли,
Не пройтись околицей?
Может быть, увидимся
Под березкой тонкою?
Может быть, усядемся
Рядом под сосенкою?
Только мы не встретимся,
Знаю я заранее.
Ты сказал нахмурившись:
Нынче заседание.
Заседанье кончится,
Но не раньше времени.
Просидишь до ноченьки
Над постановлением.
Вот знакома улица
И тропа знакомая.
Вот приду незванная,
Стану у райкома я.
И спрошу в открытую,
Не тая волнения:
Что ж вы заседаете
Даже в воскресение?
Пусть и комсомольские,
Пусть дела и важные,
Седце то имеете?
Души не бумажные?
...Отцвела черемуха,
Облетела белая.
До сих пор хожу одна
Глупая, несмелая.

...Якраз гэтыя, апошнія радкі песні ўсё жыццё, можна сказаць, помніла Марыя Мікітаўна Маршалкіна. Цяпер — будзе ведаць і першыя.

Нехта мо падумае, што для гэтага іх можна было адправіць па пошце — не абавязкова, маўляў, друкаваць у газеце.

Так, не абавязкова. Але хацелася, каб песню ўспомнілі і іншыя сталыя чытачы. Каб паспрабавалі адчуць і «непаўторны рабінавы водар», і подых сапраўдных чыстых пачуццяў, і подых тых далёкіх часоў маладыя. А яшчэ... Падумалася: а раптам тое нясмелае дзеўчаня, што спявала пра «неба цёмна-сіняе» на беразе далёкай Юрманы, таксама жыве ў Беларусі? І таксама выпісвае «Звязду»? І таксама захоча адгукнуцца?

Адрас сп. К. з Глыбокага ў рэдакцыі ёсць. Як і рубрыка «Чалавек — чалавеку». У Вашай газеце.

Пішыце.

Валянціна ДОЎНАР.

Краіна здароўя
Выпуск № 29 (85)

Доктар адкажа

Ёсць пытанні? Тэлефануйце...

На будучым тыдні дзяжурыць на «гарачай» тэлефоннай лініі Міністэрства аховы здароўя (222 70 80) плануюць спецыялісты сталічнай сістэмы аховы здароўя:

2 чэрвеня — галоўны ўрач 9-й мінскай дзіцячай паліклінікі Ірына Канстанцінаўна СІЛІНСКАЯ.

3 чэрвеня — галоўны ўрач 36-й мінскай гарадской паліклінікі Віталь Вітальевіч ПАЛЯШЧУК

4 чэрвеня — галоўны ўрач 19-й цэнтральнай раённай паліклінікі г. Мінска Вера Адамаўна СТАСЕВІЧ.

5 чэрвеня — галоўны ўрач 31-й мінскай гарадской паліклінікі Канстанцін Генадзьевіч ЛАСІЦКІ.

6 чэрвеня — галоўны ўрач 25-й мінскай дзіцячай паліклінікі Ірына Віктараўна ПАКІДЗЬКО.

У графіку магчымыя змяненні.

ЛЕПШАЯ АБАРОНА АД АЛЕРГІІ

Дзеці, якія гадуюцца ў доме, дзе ёсць сабака, радзей пакутуюць ад алергіі.

Спецыялісты Нацыянальнага цэнтра гігіены навакольнага асяроддзя ў Мюнхене правялі абследаванне больш за 3000 дзяцей, прасачыўшы іх жыццё ад нараджэння да 6 гадоў. Бацькі рэгулярна запаўнялі анкеты, указваючы ў іх цяжкасць алергіі ў дзяцей і наяўнасць хатніх жывёл. Вучоныя бралі пробы паветра з кватэр удзельнікаў для вызначэння патэнцыйных алергенаў. У шасцігадовым узросце дзецям памералі ўзровень імунаглабуліну Е ў крыві, які павялічваецца пры развіцці алергічнай рэакцыі. Супаставіўшы атрыманыя даныя, вучоныя прыйшлі да высновы, што дзеці, якія гадуюцца ў доме, дзе ёсць сабака, пакутуюць ад алергіі на 50 працэнтаў радзей. Вучоныя тлумачаць гэта «трэніроўкай» імуннай сістэмы дзіцяці.

РАМАНТЫКІ І ВАЛАЦУГІ ВЕЛЬМІ ЛЮБЯЦЬ ВЯНДЛІНУ І МОРАПРАДУКТЫ

Па смакавых перавагах можна вызначыць характар чалавека. Больш за тое, смак здольны кіраваць нашымі паводзінамі. Так лічаць многія еўрапейскія псіхолагі.

Па іх класіфікацыі, самыя надзейныя людзі — любіцелі сыру. Яны мяккія, падатлівыя і альтруістычныя. Старанныя і ўседлівыя выбіраюць дактарскую каўбасу. Тыя, хто аддае перавагу сырой агародніне, гідлівыя, пасуюць перад цяжкасцямі. Аднак фанаты капуснага ліста не з іх ліку. Сок свежай капусты пілі рымскія воіны для храбрасці, бо гэта гародніна павышае рашучасць і дадае сілаў.

Вострая ежа — для страсных натур, а кіслая — для катаў і душагубаў. Кіслышу аддавалі тыраны ўсіх часоў: Іван Грозны, Пётр І, Сталін. На тлустыя тарты з крэмам, шакалад, згушчонку і марожанае налягаюць, як правіла, дзеці, якім не хапае любові, і дарослыя, якія востра пакутуюць ад адзіноты. А вось перавага «лёгкаму салодкаму» — карамелькам, цукатам і джэму належыць натурам інфантыльным, злёгку капрызным, але ў цэлым даволі мілым. Рамантыкі і валацугі, на думку вучоных, вельмі любяць вяндліну і морапрадукты.

Прыкмета душэўнай шырыні і шчодрасці — любоў да гародніны. Свежыя агуркі — ежа для чуллівых асоб. Смажаная бульба падабаецца прывязлівым і шчырым. Сала і бекон паважаюць раўнівыя і разумныя. А піца спецыяльна прыдумана для людзей вынаходлівых і падатлівых агрэсіі.

Вядома, што смак ежы здольны настройваць на пэўны лад. Напрыклад, варэнне з ружаў, артышокі, корань сельдэрэю, шакалад і іншыя прадукты, якія лічацца афрадызіякамі, схіляюць да любоўных подзвігаў не горш, чым віягра. Лічыцца, што густ здольны і на большае. Ад буракоў і малака паляпшаецца настрой, ад капусты дадаецца рашучасці, абрыкос бадзёрыць, персік пазбаўляе ад раздражняльнасці. Калі верыць гэтай тэорыі, стаць дасканаласцю не так ужо і цяжка.

Ігар БРОЎКА: «Паляпшаюцца паказчыкі стану здароўя насельніцтва»

На пасяджэнні Палаты прадстаўнікоў у другім чытанні былі ўхвалены змяненні і дапаўненні, якія мяркуецца ўнесці ў Закон «Аб ахове здароўя». Спецыялісты адзначаюць, што праект нарматыўнага дакумента распрацаваны на аснове сучасных тэндэнцый развіцця галіны, а таксама замежнага вопыту прававога рэгулявання ў гэтай сферы. Што гэта прынясе пацыентам, наколькі ўдасца палепшыць якасць і павысіць даступнасць медыцынскага сэрвісу? На пытанні карэспандэнта «Звязды» адказвае начальнік упраўлення арганізацыі медыцынскай дапамогі Міністэрства аховы здароўя Ігар БРОЎКА.

— Апошні раз змяненні і дапаўненні ў Закон «Аб ахове здароўя» ўносіліся больш чым шэсць гадоў таму — у студзені 2002-га, — адзначае Ігар Уладзіміравіч. — Зразумела, што наспела неабходнасць карэкціроўкі нарматыўнага дакумента. Адбываецца імклівае развіццё медыцынскай галіны (мы можам нават весці гаворку аб рэфармаванні — канцэптуальных змяненнях), таму вельмі важна, каб усё знайшло належнае прававое афармленне. Замацаваны асноўныя прынцыпы: забеспячэнне даступнасці медыцынскага абслугоўвання (у тым ліку і забеспячэнне лекамі), санітарна-эпідэміялагічнай бяспекі насельніцтва, прыярытэтнасць мераў прафілактычнай накіраванасці і развіцця першаснай медыцынскай дапамогі і абслугоўвання. Вельмі важным з'яўляецца тое, што на заканадаўчым узроўні акрэслены такі тэрмін, як клінічны пратакол.

— Што забяспечвае замацаванне такога парадку?

— Гэта своеасаблівы стандарт лячэння пацыентаў, дзе апроч прымянення лекавых сродкаў, прэпаратаў, правядзення належных маніпуляцый, аперацый, прапісана яшчэ і выкананне адпаведных выпрабаванняў. Такі «алгарытм» надзвычай важны: па-першае, патрабуе жорсткага выканання, па-другое, з'яўляецца надзейнай «страхоўкай» для пацыента ў выпадку ўзнікнення спрэчнай сітуацыі. Здараецца, узнікае пытанне: ці ўсё ўрач зрабіў, каб дапамагчы хвораму? У такім разе клінічны пратакол дазволіць прадметна ва ўсім разабрацца і даць ацэнку дзеянням спецыялістаў. Медыцынскі сэрвіс павінен быць не толькі даступным, а і мець справядлівыя «правілы гульні». Ва ўсіх ёсць свае правы і абавязкі — гэта таксама знайшло сваё адлюстраванне ў законапраекце.

— Уводзіцца тэрмін «медыцынскае абслугоўванне». Што мае на ўвазе адпаведная заканадаўчая норма?

— Адным з артыкулаў Закона «Аб ахове здароўя» ўстанаўліваецца, што грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на даступнае медыцынскае абслугоўванне. У першую чаргу гэта забяспечваецца праз прадстаўленне бясплатнай дапамогі на падставе мінімальных сацыяльных стандартаў у дзяржаўных установах аховы здароўя. Таксама абслугоўванне адбываецца ў недзяржаўных установах. У адрозненне ад канстытуцыйнай нормы, якая гарантуе грамадзянам права на бясплатнае лячэнне ў дзяржаўных установах, у новым Законе абвяшчаецца права на бясплатную дапамогу ва ўказаных арганізацыях. У законе ўдакладняецца кола асоб, якія маюць права паведамляць грамадзянам інфармацыю аб стане здароўя хворага, прапісаны правы і абавязкі пацыента (замацавана права адмовы пацыента ад аказання яму медыцынскай дапамогі). Сістэматызаваны і прадпісанні, якія рэгулююць права і абавязкі работнікаў сістэмы аховы здароўя. Асноўная мэта такіх дзеянняў — павышэнне іх адказнасці за вынікі працы.

— Сярод прычын, якія выклікалі неабходнасць унесці змяненні ў Закон «Аб ахове здароўя», называецца таксама актыўнае развіццё прыватнага сектара...

— Апошнім часам прыватнікі актыўна асвойваюць медыцынскі сэрвіс. Для таго, каб граматна рэгуляваць працэс развіцця недзяржаўнага сектара, патрэбныя дакладныя заканадаўчыя нормы. Таму адпаведныя змяненні і былі ўнесены. У Беларусі існуюць абсалютна роўныя магчымасці для арганізацыі медыцынскага абслугоўвання для ўстаноў усіх формаў уласнасці.

— Прыватнікі маюць права і на тое, каб у тым ліку аказваць і экстранную медыцынскую дапамогу?

— Тут няма ніякіх абмежаванняў — толькі б выконваліся ўстаноўленыя нормы і правілы. Аднак, як правіла, прыватнікі ўсё ж выбіраюць тыя накірункі, якія найбольш бяспечныя ў частцы не толькі агульнага прагнозу наконт развіцця захворвання, але і жыцця пацыента. Я маю на ўвазе, што медыцынская дапамога, якая спалучана з рызыкай для жыцця хворага, не мае развіцця ў недзяржаўным сектары. Яно і зразумела: высокатэхналагічныя віды абслугоўвання патрабуюць вялікіх затрат, айчынныя прыватнікі пакуль не гатовыя выдаткоўваць такія сродкі. Магчыма, у перспектыве мы да гэтага прыйдзем. За мяжой ёсць адпаведныя прыклады — у прыватнасці, у Вільнюсе працуе прыватны кардыялагічны цэнтр. Гэта даволі вядомая ў сваёй галіне ўстанова, нават нашы спецыялісты ездзілі туды пераймаць вопыт. Так што можна паспяхова праяўляць сябе і ў кардыялагічнай медыцынскай дапамозе.

— Безумоўна, усё гэта даволі прывабныя перспектывы, аднак у аснове сістэмы аховы здароўя і надалей застаюцца дзяржаўныя ўстановы?

— Вызначальным і на перспектыву застаецца менавіта дзяржаўны сектар — па гэтым шляху развіцця галіны аховы здароўя мы крочым і не думаем збочваць. Пацвярджэннем правільнасці выбару з'яўляецца вопыт асобных дзяржаў, якія спачатку рабілі стаўку на развіццё страхавой медыцыны, а пасля вярнуліся да дзяржаўнай сістэмы. Здароўе народа — гэта бяспека любой краіны, пра што трэба заўсёды памятаць. Аснову складае дзяржаўны сектар, які дапаўняецца прапановамі прыватных устаноў, нейкімі іншымі варыянтамі. Такім чынам, у чалавека заўсёды ёсць выбар. Ды і канкурэнцыя — неабходная рэч для таго, каб сфарміраваць паўнаважкі рынак медыцынскага абслугоўвання.

— Як адбываецца фінансаванне аховы здароўя?

— Апошнім часам аб'ём сродкаў, якія выдзяляюцца на ахову здароўя, штогод павялічваюцца прыкладна на 20 працэнтаў. Гэта станоўчая тэндэнцыя, якая, спадзяюся, будзе працягвацца і надалей. У Беларусі агульныя выдаткі на ахову здароўя складаюць каля 5 працэнтаў валавога ўнутранага прадукту. Наша дзяржава ўшчыльную наблізілася да адпаведных паказчыкаў, якія рэкамендаваны экспертамі СААЗ. Спецыялісты лічаць: калі дасягаецца неабходны ўзровень фінансавання, то ў дзяржаве можа адэкватна аказвацца медыцынская дапамога...

— ...пры гэтым нельга забываць пра фарміраванне належнага кадравага патэнцыялу. Якія тут узнікаюць праблемы?

— Кваліфікаваныя кадры — амаль заўсёды гарантыя таго, што рэформы прынясуць станоўчы вынік. Таму фарміраванню прафесійнага складу ўстаноў галіны надаецца першачарговая ўвага. Зразумела, не без цяжкасцяў. Заработная плата медыцынскіх работнікаў меншая не толькі ў прамысловым сектары, але і ўвогуле па народнай гаспадарцы. Для таго, каб змяніць сітуацыю, разглядаюцца розныя варыянты. Падрыхтаваныя дапаўненні ва ўказ кіраўніка дзяржавы аб дадатковай аплаце за высокатэхналагічныя і высокапрафесійныя аперацыі не толькі для ўрачоў, а і для персаналу, які дапамагаў падчас іх правядзення. У пералік таксама ўключылі і трансплантацыю, паколькі гэты накірунак апошнім часам актыўна развіваецца. Ужо выканана 2 аперацыі па трансплантацыі печані, 30 — ныркі, 32 трансплантацыі касцявога мозгу ў дарослых і 24 — у дзяцей. У найбліжэйшай перспектыве плануецца правесці трансплантацыю кішэчніка, а ў пачатку наступнага года выканаць першую трансплантацыю сэрца. Развіццё такіх відаў дапамогі сведчыць аб адным — у дзяржавы нарэшце з'явіліся адпаведныя магчымасці.

— Найбольш уразлівая катэгорыя — маладыя спецыялісты. Што робіцца для таго, каб ім дапамагчы?

— Для таго каб замацаваць маладых спецыялістаў, неабходна стварыць ім вартыя ўмовы. У першую чаргу па аплаце працы — без стажу і кваліфікацыйнай катэгорыі заробкі ў іх вельмі невысокія. Да таго ж не заўсёды ім прадстаўляецца жыллё, нават з выдзяленнем месцаў у інтэрнатах. У такім разе маладыя спецыялісты вымушаны значную частку тых грошай, якія атрымліваюць, выдаткоўваць на тое, каб здымаць нейкі «вугал». Адпаведна, узнікае дэфіцыт патрэбных спецыялістаў не толькі на першасным узроўні, але і ў бальніцах. Вялікая праблема з укамплектаваннем урачэбнымі кадрамі ўстаноў, якія аказваюць спецыялізаваную медыцынскую дапамогу, існуе ў сталіцы.

Узнікаюць праблемы з даступнасцю сэрвісу, як вынік — чэргі. Змяніць сітуацыю магчыма, але аднаго жадання недастаткова — адным з варыянтаў магло б стаць адпаведнае змяненне адзінай тарыфнай сеткі. Міністэрства распрацавала нарматыўна-прававы акт, згодна з якім на мясцовым узроўні дазваляецца рабіць даплаты маладым спецыялістам, каб павысіць узровень дабрабыту. Шэраг рэгіёнаў скарысталіся такім правам. А ў Мінску, каб прыцягнуць кадры ва ўчастковае звяно, яшчэ некалькі гадоў таму было прынятае рашэнне аб 40-працэнтнай даплаце такім спецыялістам. Змагацца з чэргамі дазволіць і правядзенне камп'ютарызацыі спачатку амбулаторна-паліклінічнай сеткі, а пасля і стацыянараў. Такая работа паступова разгортваецца.

Мікалай ЛІТВІНАЎ.
Фота аўтара.

САБАКА ВЫНЮХАЕ РАК

Карэйскія вучоныя кланіруюць сабаку, які здольны распазнаць злаякасныя новаўтварэнні па паху.

Спецыяльна навучаны сабака па мянушцы Мэрын бясплодны, але яго здольнасці распазнаваць ракавыя клеткі па паху лічацца лепшымі ў свеце. Эмбрыёны, якія вырасцілі з клетак скуры гэтай самкі, былі імплантаваны сурагатнай маці.

З'яўленне шчанят-клонаў чакаецца ўжо ў хуткім часе. Пасля нараджэння шчанят адправяць у японскі цэнтр па навучанні сабак, якія выяўляюць ракавыя пухліны па паху. А ў выніку поспеху вучоныя плануюць стварэнне вялікай колькасці клонаў для адпраўкі ў розныя краіны. Такая дыягностыка злаякасных новаўтварэнняў заснавана на спецыфічным паху, які ідзе ад ракавых клетак. Тонкі нюх спецыяльна навучанага сабакі здольны распазнаць гэты пах нават на ранніх стадыях злаякаснага працэсу.

Санслужба запрашае абітурыентаў

6 ліпеня ў Мінску на базе Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя (вул. Казінца, 50) пройдзе Дзень адчыненых дзвярэй для будучых абітурыентаў медыка-прафілактычнага факультэта Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта.

З маладымі людзьмі, якія збіраюцца гэтым летам паступаць у БДМУ, сустрэнуцца намеснік міністра аховы здароўя, Галоўны дзяржаўны санітарны ўрач Рэспублікі Беларусь Валянціна Качан, галоўны ўрач Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Валерый Грынь і дэкан медыка-прафілактычнага факультэта Арам Аветысаў. Для абітурыентаў будзе арганізавана экскурсія па цэнтры, а таксама паказ фільма аб медыка-прафілактычным факультэце. Пачатак мерапрыемства — у 10 гадзін.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Пыталіся — адказваем

ПЕРАМОЖАМ ЖАНОЧЫ РАК: МАЛОЧНАЯ ЗАЛОЗА ПРАГНЕ ПЯШЧОТЫ

(Працяг. Пачатак у нумары за 30 мая.)

На вашы завочныя пытанні, а таксама на пытанні карэспандэнта «Звязды» адказаў загадчык аддзела онкамамалогіі Рэспубліканскага навукова-практычнага цэнтра анкалогіі і медыцынскай радыялогіі імя М.М. Аляксандрава, доктар медыцынскіх навук, прафесар Леанід ПУТЫРСКІ.

— Мінск, Вікторыя Фёдараўна. 28 гадоў. Чула, што ёсць нейкія прышчэпкі супраць раку малочнай залозы. Здаецца, выпрабоўвалі іх дзесьці на Кіпры. Ці ёсць такія прышчэпкі ў нашай краіне?

— Ад раку малочнай залозы прышчэпак пакуль няма і баюся, што не прадбачыцца. Ёсць вакцыны супраць раку шыйкі маткі, які мае вірусную паходжанне. Вакцына выкарыстоўваецца ў многіх краінах свету, у тым ліку і ў Беларусі. Хачу падкрэсліць, што вынаходніцтва памянёнай вакцыны стала магчымым дзякуючы адкрыццю асноўнай прычыны, якая выклікае рак шыйкі маткі — гэта вірус папіломы чалавека. Рак малочнай залозы, як мы ведаем, — шматаблічны і не мае сувязі з вірусамі.

— Лунінец. Кацярына Яўгенаўна. Скажыце, наколькі небяспечныя для малочнай залозы прамыя сонечныя промні? Ці можа прабыванне на сонцы паскорыць нядобрыя працэсы ў малочнай залозе?

— У прыёме сонечных ваннаў ёсць плюс — у гэты момант актыўна выпрацоўваецца вітамін Д. Аднак лішак інсаляцыі можа з'явіцца пускавым механізмам развіцця мастапатыі. І што яшчэ непакоіць анколагаў, дык гэта тое, што калі ў малочнай залозе ўжо з'явіліся «дрэнныя» клеткі, то пад уздзеяннем сонечных промняў працэс можа хутка прагрэсаваць. Больш за тое, праз сятчатку вока сонца стымулюе ўтварэнне пэўных гармонаў, якія правакуюць з'яўленне захворванняў малочнай залозы, у тым ліку і раку. З гэтага пункту гледжання рэкамендуецца як мінімум абавязковае выкарыстанне сонечных акуляраў.

— Барысаў, Святлана. 30 гадоў. Скажыце, наколькі важна прытрымлівацца груднога выкормлівання з пункту гледжання прадухілення раку малочнай залозы? Бываюць жа абставіны, якія перашкаджаюць жанчыне карміць дзіця натуральным чынам...

— Жанчыне неабходна вызначыцца, што для яе больш важна — здароўе дзіцяці і сваёй малочнай залозы або ўсе іншыя абставіны, напрыклад, тая ж работа. Я думаю, што ў любым выпадку можна пакарміць дзіця хоць бы паўгода. І для залозы карысна, і для дзіцяці гэта прафілактыка шматлікіх захворванняў, напрыклад, дыятэзу, бранхіяльнай астмы.

— Віцебская вобласць, Ірына. Рыхтуюся стаць маці, і хачу спытаць, па якой прычыне прападае малако і як гэтага пазбегнуць? І яшчэ: у маёй сяброўкі падчас груднога кармлення быў мастыт. Чаму жанчынам не ўдаецца пазбегнуць гэтай праблемы?

— Вы правільна заўважылі — да родаў абавязкова трэба рыхтавацца, у тым ліку настройвацца і на кармленне. Канешне, у дачыненні да груднога выкормлівання дзейнічае спадчынны фактар: шмат малака ў маці — шмат і ў дачкі. Але і спадчыннасць можна страціць. Каб гэтага не адбылося, варта, па-першае, збалансавана харчавацца, а па-другое, даваць адпачынак нервовай сістэме. Муж павінен хоць бы на нейкі час узяць на сябе ўсе абавязкі — за выключэннем хіба што самога груднога выкормлівання. Часцей за ўсё малако прападае з-за адсутнасці гэтых двух момантаў — недахопу нейкіх карысных рэчываў, якія павінны паступаць з ежай, і пад уздзеяннем стрэсаў. Калі жанчыне стварыць належныя ўмовы, калі яна сама жадае карміць дзіця натуральным шляхам, то фактычна кожная жанчына ў стане мець малако і да 6 месяцаў, і да 1 года. Вельмі важна не ленавацца расцэджвацца: калі гэтага не адбываецца, пачынаюцца застойныя з'явы, малако перагарае і знікае або зніжаецца яго колькасць.

Што датычыць мастыту, то гэта праблема часцей за ўсё тых жанчын, якія нарадзілі першае дзіця. Пратокі ў іх вузкія, а малако густое. Таму трэба сабе дапамагаць — расцэджвацца, нягледзячы на боль, які можа ўзнікаць падчас такой працэдуры. Акрамя таго, каб малако было не такім густым, неабходна ўжываць дастатковую колькасць вадкасці.

— Магілёў, Алена Васільеўна. 33 гады. Дыягназ — бясплоднасць. На працягу цыкла я, што называецца, «адчуваю» малочную залозу — яна павялічваецца, хочацца яе памасажыраваць... Як пазбегнуць непрыемнасцяў з залозай у будучым, калі зацяжарыць не ўдасца?

— Бясплоднасць — адна з прычын захворванняў малочнай залозы. Дзетародная функцыя іграе значную ролю ў здароўі гэтага органа. Але вам не трэба думаць, што калі вы не нарадзілі, то абавязкова захварэеце на рак. Па-другое, у вашым узросце яшчэ можна пастарацца зацяжарыць. Па-трэцяе, рабіце самаагляд, прытрымлівайцеся здаровага ладу жыцця.

— Брэсцкі раён, Вікторыя. Як вы ставіцеся да аральнай кантрацэпцыі? Наколькі яна небяспечная? Як доўга яе можна прымаць? Пры якіх захворваннях малочнай залозы прымяняецца гамеапатычнае лячэнне?

— Гарманальная кантрацэпцыя да родаў на працягу 3—5 гадоў адназначна павялічвае рызыку раку малочнай залозы. Адносна выкарыстання гарманальнай кантрацэпцыі пасля першай цяжарнасці статыстыка нічога не кажа. Аб гэтым павінны памятаць і самі жанчыны, якія шукаюць прымальны спосаб засцярогі ад непажаданай цяжарнасці, і гінеколагі, якія могуць паспяшацца з прызначэннем гармонаў. На маю думку, пасля трох-чатырох гадоў ужывання памянёных прэпаратаў варта рабіць перапынак. Не сакрэт, што самая высокая захваральнасць на рак малочнай залозы — у Скандынаўскіх краінах, на радзіме згаданага вынаходніцтва. Там іх прыдумалі і першымі пачалі досыць актыўна ўжываць. Гэта, канешне, не вызначальная прычына вялікай колькасці раку малочнай залозы, але і яна адыграла сваю ролю. Адносна гармонаў я заўсёды трымаюся такой пазіцыі: іх трэба прызначаць толькі ў тым выпадку, калі іх проста нельга не прызначыць. У рэшце рэшт, ёсць і іншыя віды кантрацэпцыі.

Што датычыць гамеапатычных прэпаратаў, то іх можна прызначаць пры любых захворваннях, у тым ліку захворваннях малочнай залозы. У гэтых прэпаратаў няма пабочных эфектаў, але яны павінны прызначацца спецыялістамі ў сваёй галіне, паколькі ў гамеапатыі не існуе агульных парад. Там улічваецца шмат фактараў. Так што, калі нехта жадае паспрабаваць такі спосаб лячэння — калі ласка. Гамеапаты ёсць у многіх гарадах Беларусі, у тым ліку ў Мінску.

— Мінск, Ірына Яўгенаўна. 55 гадоў. Пару гадоў таму выдалілі матку па прычыне фібраміёмы. Пасля аперацыі была выяўлена невялікая злаякасная пухліна. Наколькі высокая ў такіх выпадках рызыка развіцця раку малочнай залозы?

— Рак малочнай залозы і рак геніталій маюць блізкія прычыны. Таму пры вашым захворванні — раку эндаметрыя, неабходна назірацца ў гінеколага, які будзе рабіць рэгулярны агляд у тым ліку і малочнай залозы. Некаторыя віды раку, напрыклад, рак малочнай залозы і яечнікаў маюць спадчыннае паходжанне. І чым раней развіваецца рак у жанчыны, тым больш верагодна, што гэта — спадчыннасць, хоць на гэтыя працэсы ўплываюць і іншыя прычыны.

— Полацк, Ксенія. 32 гады. Пасля кармлення грудзі «згубіліся» — сталі яшчэ меншымі, чым былі да родаў, страцілася форма. Як вы расцэньваеце магчымасць хірургічнай карэкцыі ў такім выпадку? Ці існуюць іншыя спосабы «ўмацавання» малочнай залозы?

— Што датычыць павелічэння малочнай залозы, умацавання яе формы, то тут няма нічога іншага, акрамя пластычнай хірургіі. У некаторых выпадках дастаткова толькі падцягвання скуры, а часам, калі залоза сапраўды вельмі маленькая, можна ўвесці імплантант. Нягледзячы на тое, што апошні не перашкаджае грудному выкормліванню, я ўсё ж такі рэкамендаваў бы спачатку поўнасцю выканаць сваю дзетародную функцыю — нарадзіць другое, трэцяе дзіця, калі гэта ўваходзіць у вашы планы. Таму што пасля выкормлівання другога дзіцяці спатрэбіцца новае хірургічнае ўмяшанне. Падобныя аперацыі робяць і ў нашым аддзяленні. Яны, канешне, платныя.

— Быхаў, Алена Міхайлаўна. Чула, што пэўныя захворванні лічацца передракавымі. Якія праблемы з малочнай залозай можна аднесці да ліку такіх станаў, як яны лечацца?

— Рак і саркома малочнай залозы — гэта злаякасныя новаўтварэнні. Толькі рак утвараецца з эпітэліяльнай тканкі, а саркома — з не эпітэліяльнай, а з мышачнай, фібрознай, напрыклад. Перадпухлінныя станы — гэта дыфузная мастапатыя, якая лечыцца кансерватыўна, ачаговая мастапатыя і фібраадэномы, якія лечацца хірургічным шляхам, а таксама ліпомы, грыбковыя, паразітарныя хваробы. Пры злаякасных формах галоўным метадам барацьбы застаецца хірургічны спосаб лячэння, нават на першай стадыі раку. Некаторым пры гэтым паказана яшчэ прамянёвая тэрапія, хіміятэрапія, біятэрапія. Усе гэтыя віды лячэння маюць свае паказанні і проціпаказанні. Можа выкарыстоўвацца і гармонатэрапія — ад выдалення яечнікаў да прыёму антыэстрагенных прэпаратаў.

Працяг будзе.
Запісала Святлана БАРЫСЕНКА.

Фэн-шуй

Далоў завалы ў адносінах!

Калі ў вашым доме ёсць фізічныя завалы, яны таксама будуць прысутнічаць і ў вашым розуме. Ці ёсць у вас нявырашаныя спрэчныя пытанні? Ці ведаеце вы чалавека, чыя прысутнасць у пакоі імгненна адаб'ецца на вашым стане? Нявырашаныя канфлікты адбіраюць нашу энергію. Калі вы маеце з кімсьці інтымны кантакт, то абсалютна павінны быць упэўнены ў шчырасці вашых адносінаў.

Звярніце ўвагу на тое, каб у вашым жыцці адсутнічалі ўсе непрадуктыўныя адносіны. Пажадана пазбаўляцца ад «замшэлых» сяброў, якія стамляюць вас, ад прыяцеляў, якія здольны паўгадзіны мучаць вас па тэлефоне пустой балбатнёй, ад знаёмых, схільных «скідваць» на вас уласныя праблемы і адмоўныя эмоцыі. «Тэрмін годнасці» некаторых людзей вакол вас, несумненна, закончыўся, але вам не хапае рашучасці штосьці ў гэтым плане змяніць. Ведайце: вы свабодныя мець альбо не мець кантакты. **Выбірайце родныя вам душы — тых, з кім вам добра і хто вас натхняе.** Калі вы скажаце «бывай» абрыдламу партнёру, гэта створыць у вашым жыцці прастору для новых цудоўных адносінаў. У рэшце рэшт можа стацца так, што негатыўныя асобы самі сабой знікнуць з поля вашага зроку — толькі таму, што ваша энергетычнае поле занадта моцна адрозніваецца ад іх уласнага і яны не змогуць болей «пажывіцца».

Калі вы збіраецеся некаму напісаць пісьмо ці пазваніць, то зрабіце гэта неадкладна. Бо **сам няздзейснены намер (як і любая нязробленая работа) забірае жыццёвую сілу.** Чым больш адкладваеш справу, тым цяжэй за яе ўзяцца. У людзей ёсць звычка адкладваць на заўтра тое, што яны з поспехам маглі б зрабіць сёння. Напрыклад, гавораць па тэлефоне пра магчымы кантакт з іншым чалавекам і не запісваюць яго тэлефон. Маўляў, другім разам...

А як наконт завалаў у вашым арганізме? Існуе шмат праграм ачышчэння тоўстай кішкі, шмат спосабаў для гэтага — вы многія спрабавалі? Асабліва гэта карысна рабіць у царкоўны пост.

Як даведацца, ці трэба вам такое ачышчэнне? Вазьміце жменю чыстых семак, разжуйце іх як мага драбней і праглыніце. І чакайце, калі яны з'явяцца з другога канца. Калі іх «транзіт» зойме 10 альбо 12 гадзін, то вы ў нармальнай форме. Калі спатрэбіцца болей часу, то самы час ачысціць тоўстую кішку ад таксінаў. Але не з дапамогай слабіцельнага! Хапае спецыяльных зёлак і соляў. І не забудзьцеся набыць кружку Эсмарха.

Добры эфект даюць ачышчальныя ванны (маецца на ўвазе духоўнае ачышчэнне). Пасля іх непажадана мыцца на працягу сутак. Не выкарыстоўвайце мыла і пены. Трэба згадаць канкрэтны свой недахоп альбо жыццёвую праблему і засяродзіцца на жаданні пазбавіцца ад іх. Уявіце, што вада вас ачышчае, і будзьце ў ёй столькі, колькі падкажа інтуіцыя. Можна дадаць у ваду кубачак харчовай соды (ці нават болей) і лыжку солі. Вада павінна быць гарачай, але пажадана напаўняць ванну да паловы.

Не забывайце пра свежыя і сухія зёлкі і эфірнае масла. Па араматэрапіі цяпер многа спецыяльнай літаратуры.

А зараз некалькі заключных парадаў-падказак.

Не старайцеся адным махам вычысціць увесь дом. Пачніце з адной якой-небудзь праблемнай скрынкі ці шуфлядкі. Успрымайце кожны крок так, быццам робіце сабе падарунак. Пазней вам захочацца яшчэ раз зрабіць сабе прыемнае.

Сутнасць расчысткі завалаў у тым, каб **расслабіцца і давериць самому жыццю прыносіць тое, што нам неабходна**, а не бясконца захоўваць рэчы «на ўсякі выпадак».

Зразумейце: усё, што вы маеце, прыцягвае вашу ўвагу. **Чым болей завалаў, тым больш сілы траціцца на будзённае.** Як жа з імі змяняць сябе і свет?

Галіна ЗІНКЕВІЧ.

Калі вы падпісаліся на газету **«Звязда» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2008 года** — запаўняйце картку ўдзельніка, выразайце і дасылайце яе да **2 ліпеня** ў рэдакцыю на адрас:
220013 Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Падпісчыкі могуць выйграць у якасці прызоў гадзіннікі, майкі, бейсболкі, 7 тэлевізараў «Віцязь» і суперпрыз — халадзільнік «Атлант». Розыгрыш прызоў праводзіцца **8 ліпеня 2008 г.**, вынікі публікуюцца ў газеце «Звязда» да **12 ліпеня**.

Атрымаць прыз можна ў рэдакцыі <u>да **20 верасня 2008 г.**</u> пры прад'яўленні квітанцыі аб падпісцы на «Звязду» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2008 года і пашпарта. Дастаўку тэлевізараў і халадзільніка ажыццяўляе рэдакцыя. Пасля **20 верасня** выдача прызоў спыняецца і прэтэнзіі падпісчыкаў не прымаюцца.

<u>Больш падрабязна правілы гульні «Падпішыся на «Звязду» чытайце ў сённяшнім нумары. Удачы ў гульні!</u>

Тэрмін правядзення гульні — з 30.04.08 па 10.07.08.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 1036 ад 25.04.08, выдадзена Міністэрствам гандлю РБ.

5 Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звязды» на III квартал або 2-е паўгоддзе 2008 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку ____________________

____

Падпіска афармлена і аплачана ў ____________________
(аддзяленне сувязі)

____________________ **на III кв. або 2-е паўг. 2008 года**

Хатні адрас і тэлефон [ ] (індэкс) ____________________

____

____

Удачы ў розыгрышы!

Ф.СП-1

Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету **ЗВЯЗДА** з бясплатнымі ўкладкамі: «ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА», «МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ», «КРАІНА ЗДАРОЎЯ», «ЖЫРАНДОЛЯ», «КУПЛЯЙ ЛЕПШАЕ!» «НАСУПЕРАК ЧАРНОБЫЛЮ»

(індэкс выдання)

Колькасць камплектаў

на 2008 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Каму ____________________ (прозвішча, ініцыялы)

Куды ____________________ (адрас)

(паштовы індэкс) (горад, населены пункт)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА на газету

(індэкс выдання)

ПВ | месца | літар

ЗВЯЗДА з бясплатнымі ўкладкамі: «ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА», «МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ», «КРАІНА ЗДАРОЎЯ», «ЖЫРАНДОЛЯ», «КУПЛЯЙ ЛЕПШАЕ!» «НАСУПЕРАК ЧАРНОБЫЛЮ»

Кошт: падпіскі ____ руб.; пераадрасоўкі ____ руб.

Колькасць камплектаў

на 2008 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Каму ____________________ (прозвішча, ініцыялы)

Куды ____________________ (адрас)

(паштовы індэкс) (горад, населены пункт)

Замор'е

ЕЎРАПЕЙСКІЯ МУЖЧЫНЫ БУДУЦЬ МЕСЯЦ НЕДАСТУПНЫЯ

Магчыма, толькі такі від зможа прыцягнуць увагу мужчыны-балельшчыка.

Амаль тры чвэрці жыхароў Іспаніі аддадуць перавагу прагляду матчаў чэмпіянату Еўропы па футболе 2008 года, а не сэксу. Такімі нечаканымі аказаліся вынікі апытання еўрапейскіх прыхільнікаў футбола, праведзенага Брытанскім цэнтрам сацыяльных даследаванняў.

У залежнасці ад краіны футбольныя і сэксуальныя перавагі апытаных значна адрозніваюцца. Дзеля прагляду футбольных матчаў гатовыя ахвяраваць сэксам 72 працэнты іспанскіх фанатаў, 67 — нарвежскіх, 64 — галандскіх, 62 — нямецкіх і 61 — брытанскіх. І толькі 17 працэнтаў апытаных партугальцаў заявілі, што яны «аддалі б перавагу футболу замест занятку сэксам». Сярод італьянцаў такі паказчык роўны 25 працэнтам, сярод французаў — 27, бельгійцаў — 30.

Каб забяспечыць добры прыём, супрацоўнікі швейцарскай пагранічнай службы праходзяць спецыяльны курс добрых манер, вывучаючы асновы зносінаў з футбольнымі аматарамі з розных краін. Цікава, што сваім уласным балельшчыкам арганізатары забаранілі з'яўляцца на стадыёнах і ў месцах трансляцый матчаў з адным з нацыянальных знакаў і абавязковым атрыбутам фанатаў — з вялікімі каровінымі званочкамі. Гэтыя бяскрыўдныя званкі традыцыйна суправаджаюць усе перамогі і паражэнні швейцарскіх спартсменаў, аднак арганізатары ацанілі бяспеку вышэй за традыцыі. А ў швейцарскім горадзе Базель, дзе адбудзецца некалькі матчаў, адкрылася спецыяльная турма для балельшчыкаў. У яе патрапяць фанаты, якія будуць парушаць швейцарскія законы падчас Еўра-2008. Турма разлічаная на 350 зняволеных, для якіх будуць створаны максімальна камфортныя ўмовы, яе будынак быў пабудаваны ў XIX стагоддзі.

ТЭХНІКА ДАЙШЛА

Нядаўна адбылося адкрыццё вельмі незвычайнага прыстасавання, а дакладней — тэхналагічнай інсталяцыі ў стылі стымпанк, якая з'яўляецца падземным тэлескопам паміж Лонданам і Нью-Йоркам.

Тэлектраскоп работы Пола Сэнт-Джорджа зусім не розыгрыш, а сапраўды дазваляе памахаць адзін аднаму рукой жыхарам Лондана і Нью-Йорка. Сэнт-Джордж сцвярджае, што пабудаваў інсталяцыю па чарцяжах дзядулі, марай якога было стварэнне трансатлантычнага тэлескопа. Нью-Йоркская частка тэлескопа знаходзіцца каля Бруклінскага моста, а лонданская — каля Таўэрскага. Як вы, мусіць, ужо здагадаліся, тэхнічна Тэлектраскоп (Telectroscope) — гэта набор вэбкамер і манітораў.

А студэнт універсітэта Art Center Pasadena Джэйк Ланьяк прапанаваў вельмі незвычайны канцэпт матацыкла Deus Ex Machina (Бог з машыны). Транспартны сродак — гэта экзашкілет (робат, які надзяваецца на чалавека) з трыма коламі. Стойкі з пярэднімі коламі з'яўляюцца рухомымі для павелічэння ўстойлівасці пры павелічэнні хуткасці.

ВОСЬ ТАКАЯ ДАМАВАЯ

Бяздомная японка на працягу года жыла ў шафе ў кватэры 57-гадовага жыхара горада Фукуока. Выявіць «суседку» атрымалася толькі з дапамогай скрытай камеры, якую ён усталяваў пасля знікнення прадуктаў з халадзільніка.

«Жыхарку» шафы выявіла паліцыя, якую выклікаў японец пасля прагляду запісу камеры назірання. Высветлілася, што за месяцы пражывання ў шафе бяздомная 58-гадовая японка па імені Татсуке Харыкава ўмудрылася абуладкаваць сабе спальнае месца (у шафе яна схавала матрац) і нават стварыць невялікі запас ежы. Прадукты яна брала з халадзільніка гаспадара.

Пасля арышту Харыкава растлумачыла, што ёй не было дзе жыць. Паліцэйскія лічаць, што японка пражыла ў шафе каля года, прычым, хутчэй за ўсё, яна перыядычна незаконна пражывала і ў суседніх дамах.

АМЕРЫКАНЦЫ ПЕРАСТАЛІ ПАЎНЕЦЬ?

Працэнт амерыканскіх дзяцей, якія пакутуюць ад лішняй вагі або атлусцення, пасля 25 гадоў бесперапыннага росту стабілізаваўся.

Па даных федэральных цэнтраў па кантролі і прафілактыцы захворванняў, у 2003—2006 гадах узровень поўных дзяцей ва ўзросце ад 2 да 19 гадоў складаў 32 працэнты, на атлусценне пакутавалі 16 працэнтаў дзяцей. Пасля пастаяннага росту працэнта хворых на атлусценне дзяцей, які назіраўся з 1980 года, лічбы не змяняліся некалькі гадоў запар. Эксперты ўпэўненыя, што стабілізацыя колькасці поўных дзяцей адбылася дзякуючы правільнай палітыцы харчавання, якая праводзіцца шматлікімі школамі, і ўвазе бацькоў, якія вучаць дзяцей добра і правільна харчавацца і прымушаюць іх займацца спортам. Сярод дарослага насельніцтва таксама назіраецца стабілізацыя. У той жа час колькасць мужчын і жанчын, якія пакутуюць на празмерную паўнату, заставалася нязменнай: поўных мужчын у ЗША было 33 працэнты, жанчын — 35.

ВЫПІСВАЙЦЕ «ЗВЯЗДУ» НА II ПАЎГОДДЗЕ 2008 ГОДА
З БЯСПЛАТНЫМІ ЎКЛАДКАМІ

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ
СВАЯ СПРАВА
ЗМЕНА
КУПІ ЛЕПШАЕ!
КРАІНА ЗДАРОЎЯ

ДЛЯ ІНДЫВІДУАЛЬНЫХ ПАДПІСЧЫКАЎ	63850	9200 рублёў на месяц 27600 рублёў на квартал 55200 рублёў на паўгоддзе
ДЛЯ ВЕТЭРАНАЎ ВАВ І ПЕНСІЯНЕРАЎ	63145	8700 рублёў на месяц 26100 рублёў на квартал 52200 рублёў на паўгоддзе
ДЛЯ ВЕДАМАСНЫХ ПАДПІСЧЫКАЎ	63858	14700 рублёў на месяц 44100 рублёў на квартал 88200 рублёў на паўгоддзе
ВЕДАМАСНАЯ ПАДПІСКА ДЛЯ ЎСТАНОЎ МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ, МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І МІНІСТЭРСТВА АХОВЫ ЗДАРОЎЯ	63239	13400 рублёў на месяц 40200 рублёў на квартал 80400 рублёў на паўгоддзе
ПАДПІСКА «ДА ЗАПАТРАБАВАННЯ» (праз кіёскі Мінгарсаюздруку)		
ДЛЯ ІНДЫВІДУАЛЬНЫХ ПАДПІСЧЫКАЎ	63850	7700 рублёў на месяц 23100 рублёў на квартал 46200 рублёў на паўгоддзе
ДЛЯ ВЕТЭРАНАЎ ВАВ І ПЕНСІЯНЕРАЎ	63145	7230 рублёў на месяц 21690 рублёў на квартал 43380 рублёў на паўгоддзе
ДЛЯ ВЕДАМАСНЫХ ПАДПІСЧЫКАЎ	63858	10330 рублёў на месяц 30990 рублёў на квартал 61980 рублёў на паўгоддзе
ВЕДАМАСНАЯ ПАДПІСКА ДЛЯ ЎСТАНОЎ МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ, МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І МІНІСТЭРСТВА АХОВЫ ЗДАРОЎЯ	63239	9760 рублёў на месяц 29280 рублёў на квартал 58560 рублёў на паўгоддзе

Забытае? Новае? Вечнае!

У ГОД СМЕРЦІ ВЯСЕЛЛІ НЕ СПРАЎЛЯЮЦЬ

Надзея Якаўлеўна з Уздзенскага раёна задала наступнае пытанне: «22 лістапада мінулага года ў мяне памерла маці. Мой сын (унук памерлай бабулі) збіраецца жаніцца ў жніўні гэтага года. Ці можна ў гэты час ладзіць вяселле?»

Практычна кожны дарослы чалавек жыве адначасова ў некалькіх сістэмах вымярэння часу. З аднаго боку, ён падпарадкоўваецца агульнай плыні часу, у якой жыве фактычна ўсё чалавецтва: бягучы год — гэта 2008 год з дня нараджэння Ісуса Хрыста. І ўсе мы адносім не толькі найбольш значныя, але і паўсядзённыя падзеі жыцця з гэтым вектарам-плынню. Нехта загадзя, напрыклад, вызначае, што 22 чэрвеня сёлетняга года ў школе ці ва ўніверсітэце; нехта ўжо пачаў падрыхтоўку да вяселля, якое адбудзецца ў самы незвычайны (праз прызму нумаралогіі) дзень гэтага года — 08.08.2008 г. З другога боку, кожны з нас мае свой уласны каляндар, які адлічвае самыя розныя прамежкі часу (перыяды, цыклы), якія маюць важнае значэнне толькі для нас. Напрыклад, муж і жонка, якія пражылі ў пары 25 гадоў, маюць права святкаваць срэбранае вяселле. І так бясконца колькасць сваіх кропак адліку часу.

Паралельна з гэтым у нашым жыцці існуюць яшчэ два вельмі важных календары, з якімі мы суадносім перш за ўсё святочныя падзеі. Адзін з іх (той, адзіны, які, уласна кажучы, і мае права называцца календаром) парадкуе, сістэматызуе, вызначае паслядоўнасць гадавых народных, царкоўных або дзяржаўных (свецкіх) святаў. Сярод іх Каляды, Новы год, Вялікдзень, Дзень Перамогі, Купалле і інш. Гэты каляндар спрыяе аб'яднанню і ўзаемаразуменню вялікай колькасці людзей. Напрыклад, свята Трох Каралёў яднае каталікоў, Узнясенне — праваслаўных, Дзень Перамогі — людзей розных рэлігій, але перш за ўсё тых, хто змагаўся супраць фашысцкай чумы XX стагоддзя

Здараецца так, што каляндар, які быў створаны ў 46 г. да н. э. Юліем Цэзарам, і аб'ядноўвае, і раз'ядноўвае еўрапейскае супольніцтва. Справа ў тым, што Праваслаўная царква вядзе адлік часу якраз па юліянскім календары. Аднак у сваім грамадскім жыцці мы карыстаемся новым стылем, уведзеным у 1583 г. папам каталіцкай Царквы Грыгорыем XIII. У выніку склалася не зусім зразумелая сітуацыя: калі ў сям'і муж католік, а жонка праваслаўная, то яны адзначаюць адно і тое ж хрысціянскае свята двойчы.

Акрамя календарных святаў, у нашым жыцці існуе яшчэ адно кола падзей, якое называецца сямейна-родавыя святы і абрады, і якое ўступае ў складаныя адносіны з гадавым календаром. Да гэтых абрадаў мы адносім найперш дзень нараджэння, вяселле і пахавальна-памінальныя рытуалы, а таксама абрады, звязаныя з будаўніцтвам і асваеннем новай хаты. Кожны з пералічаных святочна-абрадавых комплексаў па-свойму суадносіцца з гадавым календаром падзей. Мы ж канцэнтруем увагу на тым, што названыя намі сямейна-родавыя абрады — гэта складаныя і працяглыя комплексы рытуальных дзеянняў, правілаў, прадпісанняў, парадкаў, абмежаванняў і катэгарычных забарон. І ўсе яны без выключэння ахопліваюць **перыяд часу працягласцю... у адзін год!** Звернём увагу: цыкл календарных святаў ахоплівае год, і кожнае з сямейна-родавых святкаванняў таксама доўжыцца роўна год.

Усе мы прывыкліся і добра памятаем, што пасля смерці чалавека жалобныя сталы ладзяць на 3-і, 9-ы і 40-ы дні і ў год. Яшчэ раз падкрэсліваем: пасля смерці чалавека памінкі ладзяць некалькі разоў на працягу першага **года**. Насамрэч аказваецца, што і ўсе астатнія сямейна-родавыя **святкаванні** расцягваюцца на **цэлы год**.

Давайце па парадку. У вашай сям'і нарадзілася дзіця. З гэтага дня і на працягу года сям'я будзе прытрымлівацца шэрагу абмежаванняў, звязаных з працэсам «ужыўлення» нованароджанага ў склад сям'і і Роду. Асноўныя ж падзеі будуць прымеркаваны да тых дзён, якія звязаны з універсальным рытмам 0—3—9—40—1 год. Так, на працягу трох першых дзён пасля з'яўлення немаўляці ні адзін з членаў сям'і нікому нічога не пазычаў; на дзевяты дзень праводзілі абрад першага рытуальнага купання дзіцяці; на саракавы дзень дзіця хрысцілі і спраўлялі абрад хрэсьбінаў; да года дзіця не стрыглі. Не паказвалі ў люстэрка, а яго рэчы не перадавалі іншым дзецям.

А самае галоўнае, **што дзень нараджэння чалавека станавіўся дадатковым святам (для сям'і і Роду) у сістэме ўсіх каляндарных падзей.**

Іншая святочна-абрадавая сітуацыя. Род збіраецца ладзіць вяселле аднаму са сваіх маладых прадстаўнікоў. Але гэта родавая падзея павінна дакладна суадносіцца з прыродна-касмічнымі, сацыякультурнымі і маральна-этычнымі патрабаваннямі (сістэмай каштоўнасцяў), якія сканцэнтраваныя ў народна-хрысціянскім календары. Сярод іх наступныя: у высакосны год лепш не жаніцца, у пост маладых не будуць вянчаць у царкве. Вяселле лепш не спраўляць у маі на апошняй фазе Месяца (на сходні). Гэта значыць, што каляндарны год меў як спрыяльныя, такі і неспрыяльныя перыяды для гуляння вяселляў. Такім чынам, вяселле падпарадкоўвалася каляндарным падзеям і цалкам залежала ад іх.

Акрамя таго, момант шлюбавін зноў-такі распачынаў новы этап у жыцці маладажонаў і іх сваякоў, які структурыраваўся ў адпаведнасці з ужо вядомым нам універсальным рытмам. Вяселлі доўжыліся тры дні, на дзевяты дзень спраўлялі «пярэзвы» («Бліны», «падвясёлкі»), а з гэтага часу і да саракавога дня ў маладых быў «мядовы» месяц.

Ніводная сям'я не пазбегне яшчэ адной падзеі, якая таксама багата абстаўлена рытуаламі. Калі паміраў чалавек, то на трэці дзень яго хавалі, а пасля гэтага спраўлялі хаўтуры: «траціны», «дзевяціны», «саракавіны» і «ўгодкі».

Аднак смерць чалавека — у параўнанні з днём нараджэння і вяселлем — надзялялася самым высокім статусам, таму гэта жалобная падзея на цэлы год ... адмяняла ўсе — і каляндарныя, і сямейна-родавыя — святы. Адным з першых дзеянняў пасля смерці блізкага чалавека было спыненне ходу насценнага (агульнасямейнага) гадзінніка, што якраз і сведчыла: на наступны год (кропка адліку — дзень смерці) сям'я выключаецца з усіх святкаванняў: яна ў жалобе. Менавіта таму ў тых сем'ях не фарбуюць яйкі ў чырвоны колер перад Вялікаднем.

Яшчэ раз удакладняем правіла нашай шматвяковай традыцыі: на працягу года сям'я памерлага не можа прымаць удзел ні ў якіх святкаваннях, а таксама не распачынаюць ніякіх рамонтна-будаўнічых работ.

У гэтай сувязі, шаноўная Надзея Якаўлеўна, вашай сям'і лепш сесці за стол перамоў з вашай будучай раднёй з боку нявесты і знайсці выйсце-паразуменне, якое будзе задавальняць абодва бакі. **Магчыма, сваёй смерцю бабуля дала ўнуку знак — падумай і не прымай паспешлівага рашэння.** Мала таго, што год высакосны, то яшчэ і смерць самага блізкага чалавека быццам бы выступаюць супраць ці то часу правядзення, ці то самога вяселля.

На жаль, наша моладзь не заўсёды прыслухоўваецца да такіх папярэджанняў. Яна ладзіць свята толькі для сябе, не думаючы пра тое, што сэрца маці разрываецца ад неабходнасці зрабіць выбар: не пакрыўдзіць сына і не зганьбіць памяць аб роднай маці. Больш за тое, нам вядомы шматлікія сем'і, якія былі створаны вось пры такіх абставінах і якія аказаліся зусім недаўгавечнымі. Таму можа лепш устрымацца ад непрадказальных і неабгрунтаваных эксперыментаў?

Аксана КАТОВІЧ,
Янка КРУК.

Узгадаць кожнае імя: апошняя спроба

Паўтара года таму Беларусь уключылася ў міжнародны праект па ўвекавечанні імёнаў яўрэяў, якія загінулі ў перыяд Халакоста. Аўтар праекта — дырэктар Інстытута Катастрофы і Гераізму яўрэйскага народа Яд Вашэм (Іерусалім) паставіў перад сусветнай грамадскасцю, здаецца, невыканальную задачу: праз 60 гадоў пасля катастрофы ўзгадаць кожнага з шасці мільёнаў нявінна забітых. Тым не менш толькі ў Беларусі сіламі яўрэйскай абшчыны за паўтара апошніх года былі ўвекавечаны 21 624 імёны. Гэта работа працягваецца. Днямі ў Мінску, Віцебску і Бабруйску былі ўручаны граматы з падзякай валанцёрам — удзельнікам праекта самім старшынёй Савета дырэктараў мемарыяльнага комплексу Яд Вашэм Аўнерам Шалевам, які наведаў нашу краіну ўпершыню.

Многія лічаць гэты візіт генеральнага дырэктара Інстытута Катастрофы пераломным у прызнанні сусветнай грамадскасцю памераў трагедыі, якая адбылася на тэрыторыі нашай краіны. «Дваццаць гадоў таму я ўпершыню пабываў у мемарыяле Яд Вашэм, — сказаў старшыня Саюза яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў Леанід Левін, — там убачыў карту свету з абазначанымі на ёй яўрэйскімі гета ў гады Другой сусветнай вайны. На тэрыторыі Беларусі стаяла толькі адна кропка — у Мінску. Але ўжо тады мне было дакладна вядома пра больш чым 200 гета на тэрыторыі нашай краіны. Фашысты знішчылі тут больш за 800 тысяч яўрэяў, альбо адну сёмую частку ад агульнай колькасці па ўсім свеце — гэта вялізная колькасць. Аднак пра гэта сусветная грамадскасць практычна не ведае».

Лісты сведак, запоўненыя сваякамі і блізкімі загінулых, мемарыял Яд Вашэм збірае з сярэдзіны 50-х гадоў. Гэтыя лісты — сімвалічны помнік ахвярам Халакоста — захоўваюцца ў Пантэоне Імёнаў Яд Вашэм у Іерусаліме. У 2004 годзе на Інтэрнэт-сайце Інстытута катастрофы (www.yadvashem.org) апублікаваны больш за 3 млн імёнаў. Цэнтральная база даных імёнаў ахвяраў Халакоста пераведзена на рускую мову. Цяперашняя праграма — апошняя спроба вярнуць імёны людзей, якія калісьці жылі, спадзяваліся, марылі, кахалі...

— Назва мемарыяла Яд Вашэм паходзіць з Кнігі прарока Ісаі: «...Ім дам і ў доме маім і ў сценах маіх памяць і імя (яд вашэм)... Якія не знішчацца», — патлумачыў на сустрэчы з мінскімі валанцёрамі — удзельнікамі праекта Аўнер Шалеў. — У нашых архівах захоўваецца больш за 80 млн дакументаў, якія датычацца катастрофы. Сярод іх шмат дзённікаў і лістоў тых, хто загінуў. І часцей за ўсё апошняе іх жаданне было: «Памятайце, што мы жылі, што мы жадалі ўнесці ў гэты свет частку сябе»... Мы імкнёмся аднавіць сувязь паміж нашымі дзецьмі і тымі, каго яшчэ помняць людзі. На жаль, час бязлітасны. Тым не менш кожны дзень нехта ўзгадвае яшчэ імя.

Мемарыялам Яд Вашэм распрацавана спецыяльная праграма па ўвекавечанні імёнаў яўрэяў, забітых на акупацыйных тэрыторыях былога СССР. Праект ажыццяўляецца ў Беларусі, ва Украіне, у Расіі, Малдове, Літве, Латвіі, Эстоніі і Ізраілі. Цікава, што дзякуючы праекту ўз'ядналіся некалькі тысяч сем'яў, члены якіх не ведалі, што нехта са сваякоў выжыў.

— У Беларусі над праектам працуе каля ста валанцёраў, — паведаміла старшыня Рэспубліканскага фонду «Халакост» і кіраўнік праекта па ўвекавечанні імёнаў яўрэяў, якія загінулі падчас Халакоста, Іна Герасімава. — У 16 гарадах знаходзяцца нашы каардынатары. Мы збіраем сведчанні, працуем з кнігамі «Памяць», супрацоўнічаем з мясцовымі ўладамі, архівамі, музеямі, краязнаўцамі і школамі. На II Рэспубліканскі конкурс «Халакост. Гісторыя. Урокі талерантнасці», які мы праводзім пры падтрымцы Міністэрства адукацыі і Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Рэспублікі Беларусь, сёлета былі прысланы 990 работ. У гэтых работах — шмат новых спісаў.

Разам з тым, адзначае Іна Герасімава, многія людзі, якія яшчэ памятаюць тых, хто жыў з імі побач, суседзяў альбо сваякоў, проста не ведаюць, што яны могуць пра іх расказаць...

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

З рэдакцыйнай пошты

Добры дзень, шаноўная рэдакцыя!

Давайце разам зробім высакародную справу. Установа культуры «Віцебскі абласны музей Героя Савецкага Саюза М.П. Шмырова» збірае матэрыялы пра ўдзельнікаў вызвалення Віцебска і Віцебшчыны. Дарагія ветэраны, іх дзеці і ўнукі, сваякі і знаёмыя! Дасылайце ўспаміны пра гераічны час вызвалення Віцебска, Прыдзвіння на адрас музея. Каштоўныя для гістарычнай навукі матэрыялы не павінны знікнуць беззваротна!

Музей ажыццяўляе мультымедыйны праект «Яны змагаліся за Радзіму» — да 65-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Каардынатарам праекта з'яўляецца дырэктар музея Ірына Шышкова. Гэты праект будзе рэалізаваны ў горадзе над Дзвіной на працягу 2008—2009 гадоў. Мэта праекта — увекавечванне памяці аб ветэранах і ўдзельніках Вялікай Айчыннай вайны, ураджэнцах Віцебска, якія пражываюць ці пражывалі пасля вайны ў розных куточках Беларусі, іншых рэспубліках былога СССР. Усяму сабранаму матэрыялу будзе нададзены электронны выгляд, ён будзе размешчаны ў Інтэрнэце, выйдзе серыя брашур. А арыгіналы вашых успамінаў будуць пакінуты на захоўванне ў музеі М.П. Шмырова.

Свае матэрыялы, успаміны, фотаздымкі дасылайце на адрас музея: вул. Чэхава, 4, Віцебск, 210026.

З павагай,
Канстанцін КАРНЯЛЮК.
г. Віцебск.

«ТАМ ПАЛОВА ОРШЫ ЖЫВЕ...»

Свае 305-я ўгодкі ўрачыста адзначае сёлета адзін з найпрыгажэйшых гарадоў свету Санкт-Пецярбург. Пра сувязі паўночнай сталіцы Расіі з Беларуссю можна распавядаць доўга і шмат. Мая ж задача больш сціплая: паказаць сувязь Пецярбурга з Оршай, дакладней, Оршы з Пецярбургам.

Для загалоўка пазычыў словы свайго слыннага земляка Уладзіміра Караткевіча з ліста, накіраванага ім увесну 1958 года ўніверсітэцкаму таварышу, кіяўляніну Міхаілу Гальдштэйну. Працуючы ў той час настаўнікам у Оршы, малады пісьменнік марыў пасля заканчэння цяжкага навучальнага года наведаць Ленінград. «Лета будзе вольным. А потым магу і ў Піцер з вамі паехаць, — піша У. Караткевіч, — спыніцца там ёсць дзе: трэба будзе праз цётку Жэню спісацца з яе знаёмымі. А не дык не, там палова Оршы жыве. Будзем там жуіраваць жыццём колькі ўлезе, думаю, што лепшае ў горадзе ты мне пакажаш» (пераклад з рускай мовы, ліст захоўваецца ў фондах Аршанскага музея У. Караткевіча).

Зразумела, палова Оршы ў Піцеры — мастацкае перабольшванне, хоць у даваенныя, і, асабліва, у пасляваенныя гады шмат якія нашы суайчыннікі (у тым ліку і аршанцы) паехалі туды жыць і працаваць. Таму і сустракаюцца яны ў сучасным Санкт-Пецярбургу не так ужо і рэдка: з 5,5 мільёна гараджан беларусаў амаль 100 тысяч. Але пра аршанцаў сярод іх — крыху ніжэй.

Спачатку пра гістарычныя сувязі Пецярбурга і Оршы, якая, дарэчы, у тры разы старэйшая за юбіляра. Па-першае, сам заснавальнік горада на Няве Пётр Вялікі быў нашчадкам у адзінаццатым калене аршанскага баярына Андрэя Кабылы. У XIV ст. той выехаў з Вялікага княства Літоўскага на службу да маскоўскага князя Сімяона Іванавіча Гордага, а адзін з яго сыноў Фёдар Кошка і стаў далёкім продкам царскай дынастыі Раманавых. Па-другое, будаўніцтвам заснаванага ў маі 1703 года Санкт-Пецярбурга непасрэдна кіраваў Аляксандр Меншыкаў. «Полудержавный властелин», пералік пасад і званняў якога не ўмясціўся бы ў некалькі дзесяткаў газетных радкоў, аказваецца, таксама меў беларускія карані (хоць радавод святлейшага князя падазрона цёмны). Аляксандр Пушкін, які глыбока вывучаў пятроўскую эпоху, згадвае пра тое, што А. Меншыкаў «адшукваў каля Оршы свой радавы маёнтак». І ўжо дакладна вядома, што ў 1709 годзе «счастья баловень безродный» дамогся ад польскага караля і вялікага князя літоўскага Аўгуста II перадачы яму Аршанскага старосты. А ў 1715 годзе набыў мястэчка Дуброўна. Невыпадкова, што ў поўным тытуле А. Меншыкава чытаем: «...губернатар Санкт-Пецярбургскі, староста Аршанскі».

А калі ўжо згадваць аршанскія карані «птенцов гнезда Петрова», нельга не назваць імя віцэ-канцлера, барона Пятра Шафірава. Яго бацька, Павел Шапіра, быў аршанскім яўрэем, які ў XVII стагоддзі перасяліўся ў Маскоўскую дзяржаву. Дарэчы, яго сын стаў першым «выхадцам з яўрэяў», якія дасягнулі высокіх дзяржаўных пасад у манархічнай Расіі.

У першай палове XIX стагоддзя Санкт-Пецярбург і Оршу злучыла шашэйная дарога. Накіроўваючыся на поўдзень, праз Оршу праязджалі многія выдатныя дзеячы расійскай культуры. Сярод іх і Аляксандр Пушкін, які быў у Оршы двойчы: у 1820 годзе, калі накіроўваўся ў паўднёвую ссылку, і ў 1824 годзе, калі вяртаўся з яе. Галоўная вуліца Оршы ўжо ў пачатку XIX стагоддзя атрымала назву Пецярбургская (цяпер гэта вуліца Леніна), бо выходзіла на Пецярбургскі паштовы тракт. Праўда, у Оршы не было і няма вуліцы Ленінградскай, як у Піцеры няма Аршанскай. Тым не менш, беларуская тэматыка ў тапаніміцы паўночнай сталіцы Расіі прысутнічае. Больш за ўсіх «адзначаны» Віцебск: ёсць Віцебскі вакзал, Віцебскі праспект і вуліца. Акрамя гэтага — Беларуская вуліца, Брэсцкі бульвар, вуліцы Касцюшкі і Канстанціна Заслонава.

Чыгунка злучыла Пецярбург і Оршу ў 1902 годзе. Тады ж Орша стала вузлавой станцыяй, найбуйнейшай не толькі ў Беларусі, але і ва ўсёй Расійскай імперыі. Паказальна, што менавіта ў Оршы пецярбуржцы робяць цяпер перасадку на цягнікі, якія ідуць у заходнім накірунку. Маючы ў сваім распараджэнні некалькі гадзін вольнага часу, яны, відаць, ужо генетычна валодаючы прыроджанай інтэлігентнасцю, звычайна выкарыстоўваюць іх для знаёмства з помнікамі старажытнага горада, наведваюць яго музеі.

Як вядома, Пецярбург валодае найбагацейшымі скарбамі гістарычных рэліквій і культурных каштоўнасцяў усіх часоў і народаў. Маюцца ў горадзе на Няве і аршанскія рарытэты. Напрыклад, у Дзяржаўнай публічнай бібліятэцы ёсць унікальныя выданні славутай Куцеінскай друкарні XVII стагоддзя. А ў Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве захоўваюцца шматлікія дакументы XVIII—пачатку XIX стагоддзя, якія тычацца гісторыі Оршы і наваколля. На жаль, працаваць з імі цяпер вельмі дарагое задавальненне — за ўсё трэба плаціць. Так што шмат якія тайны аршанскай даўніны раскрыюцца даследчыкам не хутка. А шкада.

За тры стагоддзі існавання Пецярбурга ў ім жылі і жывуць сотні тысяч ураджэнцаў Беларусі. Былі і ёсць сярод іх аршанцы. Прыгадаем некаторых. Карэнным ленінградцам-піцерцам стаў выдатны фізік Барыс Пятровіч Захарчэня. А з'явіўся на свет будучы вучоны ў 1928 годзе ў Оршы (у пасведчанні аб нараджэнні горад яшчэ названы Воршай). Уся яго працоўная біяграфія была звязана з Фізіка-тэхнічным інстытутам імя Іофэ. Б. Захарчэня быў акадэмікам Расійскай АН, лаўрэатам Ленінскай і Дзяржаўнай прэміі СССР. А яшчэ яго звязвала цеснае сяброўства з калегам, нобелеўскім лаўрэатам Жарэсам Алфёравым (таксама, дарэчы, ураджэнцам Віцебшчыны). Застаецца дадаць, што ў 1998 годзе імем Захарчэні была названа адна з малых планет Сонечнай сістэмы.

Зоркамі першай велічыні спорту з'яўляюцца цяперашнія піцерцы, ураджэнцы Оршы Сяргей Капляков, плывец, алімпійскі чэмпіён і Антаніна Лангіна (Захарава), чэмпіёнка свету па рускіх шашках.

Сярод ураджэнцаў Оршы — пецярбуржцаў — выкладчыкі і бізнэсмены, мастакі і медыкі, ваенныя і дзяржаўныя служачыя.

Некалькі гадоў таму Орша ўстанавіла партнёрскія сувязі з Чырвонагвардзейскім раёнам Санкт-Пецярбурга (відаць, і таму, што намеснік кіраўніка Адміністрацыі і начальнік упраўлення культуры — нашы землякі). Хочацца спадзявацца, што яны будуць плённымі і трывалымі.

Віктар ЛЮТЫНСКІ,
выкладчык гісторыі Аршанскага дзяржаўнага механіка-эканамічнага каледжа, краязнавец.

Леанід Дранько-Майсюк:

«ІНТЭЛЕКТ ВЫШЭЙ ЗА ПАЧУЦЦІ»

Як сэрцу выказаць сябе? У дзяцінстве здаецца немагчымым зрабіць гэта: слоў няма... А так хочацца расказаць каму-небудзь... і сабе пра гэта.

У адзінаццатым класе прагучалі радкі з паэмы Маякоўскага «Пра гэта», пра самыя інтымныя чалавечыя пачуцці.

Здаецца, толькі ў паэзіі магчыма весці размову на мяжы эмоцый. У гэтай краіне кахаюць праз словы. Самае высакароднае пачуццё нарадзіла высокія вершы.

Пра гэта

Вядомы лірычны паэт Леанід Васільевіч Дранько-Майсюк піша пра тое, што кранае мяне і маіх равеснікаў. Менавіта таму я звярнулася да яго: «Як зразумець сябе і сваё самае патаемнае?».

Трэба верыць у свае сілы, не баяцца інтэлігентнасці, якая ёсць у душы кожнага чалавека, вучыцца больш слухаць і менш гаварыць. І ўвогуле трэба навучыцца чакаць:

Калі шапталі, як маленне,
У першую сваю зіму:
«Калі навучымся цярпенню,
Тады навучымся ўсяму».

Сціпласць, інтэлігентнасць, увага да іншых і валоданне мастацкім чаканнем — усё гэта ўнутраная прыгажосць, якая дапаможа выказаць сябе.

Каханне, як зрок, слых, нам дадзена ад прыроды. Яно бывае розным, але я думаю, што кожны здольны кахаць па-сапраўднаму, проста не ўсе могуць выказаць свае пачуцці прыгожа, спакойна, з розумам. Іншым шляхам, на мой погляд, немагчыма.

Ты,— памножаная на неба
І падзеленая на страх,—
Здабываеш са смутку срэбра
Старажытных вясёлых драхм.

Трэба баяцца неўраўнаважаных эмоцый, верыць у спакой і не верыць у крык. Спакой — першая рыса ўнутранага арыстакратызму, а крык — плебейства. Паколькі каханне — пачуццё арыстакратычнае, яно вымагае спакою.

...казаў рыцар сучаснасці, кожны раз робячы націск на слове «спакой». Слухаеш яго і пачынаеш разумець тое ж самае, нібы трапляеш у невыказную залежнасць ад вымаўленых словаў, глыбокадумных вачэй. Не пакідае толькі адно: «Гэты чалавек прыгожа гаварыў пра каханне без усялякіх прыгожасцяў. Толькі сэрца ды... спакой?»

Ты далей, чым слова далёка,
І чысцей за ўсе халады...
Неўрадлівы пясок сірока
Засыпае твае сляды.

Калі каханне прыходзіць у пятнаццаць год — гэта цудоўна! Яно прыносіць больш эмоцый, чым сталае каханне, таму ў юныя гады патрэбна прыгожа ўтаймоўваць сваю эмацыянальнасць, ураўнаважваць свае пачуцці цвярозасцю. Трэба паверыць у самае асноўнае: каханне — з'ява дастаткова кароткая.

Як у гэтым узросце не хочацца верыць у слова «канец»!

У літаратуры празаікі і паэты са злому псіхалогіі выбудоўваюць свае сюжэты. А для жыцця гэтае правіла не падыходзіць. Праз тое, што знікла каханне, жанчына не павінна падаць пад цягнік. А ў рамане Л. Талстога жанчына павінна кідацца пад цягнік, бо без гэтага не будзе рамана. Правілы жыцця не супадаюць з правіламі літаратуры.

Калі мяне гэтая дзяўчына не зразумела, дзякуй Богу! Трэба ветліва, інтэлігентна развітацца. Мне, юнаку, не пашанцавала на гэтай вуліцы — я пайду на суседнюю і там спаткаю тую, якая мяне зразумее і пакахае. Тое ж самае датычыцца і дзяўчыны. Трэба культурна разысціся, паспрабаваць застацца сябрамі. А каханне гэтая дзяўчынка можа спаткаць і ў суседнім доме, і на суседняй вуліцы, у суседнім горадзе. Трэба навучыцца чакаць.

Ведайце, што нашыя пачуцці могуць быць памылковымі. Патрэбны час, каб зразумець праўду і падумаць. Ці нам пятнаццаць, ці пяцьдзесят, трэба думаць. Ці можна так рабіць, казаць, сустракацца. Галоўнае — інтэлект вышэй за пачуцці, вышэй за сэрца. Нездарма ўсё так размешчана: прыкметы полу на самай нізкай ступені, паміж імі і розумам размешчаны пачуцці. Трэба выпрацоўваць у сваім жыцці культ інтэлекту.

Яшчэ адно важнае правіла: сын павінен слухацца бацьку, дачка — маці. Калі мы будзем жыць паводле гэтых правілаў, то жыццё будзе ўпарадкаваным. Калі не — наш жыццёвы цягнік пойдзе пад адхон. І калі маці кажа, што пачуцці былі павярхоўныя, хлопец гэты табе не падыходзіць, то, мабыць, яна мае рацыю. Хутчэй за ўсё так і будзе. Прыродай закладзена: ніякая маці і ніякі бацька благога сваім дзецям не жадаюць. А ўжо калі мы створым для сябе нейкі матэрыяльны падмурак, то зможам быць незалежнымі ад бацькоў.

І ўсё-такі што такое сапраўднае каханне?

Калі паміраюць планеты —
застаюцца свінцовыя воды
І свісцячая песня пяскоў
у расколінах скал.
Калі памірае каханне...
Але каханне не памірае.
Яно вечна застаецца
ў грудзях лікуючай тугою слоў,
Безнадзейным болем
і непатольнай пяшчотай,
Калі нічым не дапаможаш,
хаця сэрца аб зоры разбі.
Вечнага кахання не бывае?..

Караткевіч — вялікі рамантык. Але яго рамантызм не прынёс яму шчасця.

Сапраўднае каханне — гэта вялікая штодзённая праца над сабой. У свой час у Маскве мая будучая жонка мне, студэнту, кожны дзень прыносіла піражкі з павідлам. Я іх не паспяваў з'ядаць, таму мае сябры з ахвотай дапамагалі. Вось што такое каханне — піражкі прыносіць кожны дзень. Каханне — гэта я павінен. Ні ён, ні яна, а я. Тады пачынаецца сапраўднае каханне.

У Якуба Коласа ёсць верш «Ці помніш ты, Ганна, шчаслівы момант», там гучаць такія радкі: «І лапці са спіны мае ты зняла, анучы ў Нёман ты мыць панясла». Што зрабіла дзяўчына? Прызналася ў каханні! Хлопец у момант зразумеў: вось мая будучая жонка. Гэта геніяльнае прызнанне ў каханні: колькі сэнсу маюць дзеянні, чаго часам не маюць прыгожыя словы.

Каханне — пачуццё тупіковае, гэта хвароба, калі каханая закрывае сабою ўвесь свет, усё жыццё, іншых людзей. Небяспечна цалкам аддаваць сябе, а калі мы стыхію кахання ўтаймоўваем сваёй цвярозасцю, сваёй шляхетнасцю, то яно стане стваральным. Не трэба жыць толькі паводле правілаў кахання. Калі яго шмат, то гэта ўсё адно, што шмат алкаголю. Таму трэба баяцца такога кахання.

У кахання заўсёды ёсць будучыня. Часам, яна прыносіць трывогу: хочацца пакінуць пасля сябе толькі светлы след. Каб аднойчы табе сказалі:

Я растлумачу,
што значыць вар'яцтва —
Гэта, кранучы мінулае тло,
Шчыра каханай жанчыне
прызнацца,
Колькі ў цябе некаханых было.

Не трэба баяцца будучыні. Сапраўднае пачуццё абавязкова застанецца ў памяці. Калі мы будзем сваёй прысутнасцю прыносіць радасць людзям, прытрымліваючыся правілаў сціпласці, інтэлігентнасці, умення чакаць — то ўсё будзе добра.

Эпілог

Ведаю, што Леанід Васільевіч не з'яўляецца прафесійным гіпнатызёрам, але на многае пасля сустрэчы з ім паглядзела інакш. Яго добразычлівасць, унутраны спакой і гармонія перадаліся і мне, бо яму таксама было семнаццаць і ён кахаў.

Крысціна РЫБІК,
вучаніца 11 «А» класа сярэдняй школы № 211 г. Мінска.

Наш культурны асяродак
Жырандоля
Выпуск № 7 (29)

Рыштаванні Бацькаўшчыны

Трохкутная Сваротаўская царква — адна на ўсю краіну!

І не толькі

Ад былых прыгажосці і велічы «двара Сваротвы», якія дайшлі да нас толькі праз акварэлі Напалеона Орды, не засталося нічога. Толькі муры старой царквы выстаялі, ды і яны паступова рабіліся непрыкметнымі, зарастаючы буйнатраўем пустазелля. Ніхто з месцічаў ніколі не думаў, што тут нейкім чынам ускалыхнецца памяць пра даўніну, нейкі помнік яе перажыве сваё адраджэнне. І напэўна гэтага б не адбылося, каб не энтузіяст-падзвіжнік святар Пачапаўскага прыхода протаіерэй Георгій САПУН.

Але спачатку колькі слоў пра гісторыю Сваротаўскай воласці. Маёнтак вядомы з часоў Вялікага княства Літоўскага. У Метрыках ВКЛ землі і населены пункт упамінаюцца яшчэ ў 1498 годзе. У розны час Сваротвай валодалі магнаты Юдзіцкія, Тызенгаўзы. На пачатку XIX стагоддзя гаспадарамі Сваротвы становяцца Незабытоўскія. Гэта прозвішча памятаюць старажылы Сваротвы і навакольных вёсак, хоць апошняй гаспадыняй памесця мясцовыя жыхары называюць пані Грудзінскую.

Маёнтак у тым выглядзе, у якім яго занатаваў на паперы мастак Орда, сфарміраваны ў першай чвэрці пазамінулага стагоддзя Якубам Незабытоўскім. Сядзібны дом узвышаўся над астатняй ваколіцай. Трэба зазначыць, што мясцовасць у гэтай частцы цяперашняга Баранавіцкага раёна амаль на мяжы з Навагрудскім — чаргаванне пагоркаў і нізін. Зразумела, што для будаўніцтва выбіралі высокія мясціны, з якіх выгляд адкрываўся прыгожы, ды і самі пабудовы на высокім месцы глядзеліся велічна. Меў гэты маёнтак, як і ўсялякі іншы, свае парк і аранжарэю. Быў таксама цэлы шэраг жылых дамоў для работнікаў. Паводле расказаў старых людзей, у «двор», так яго тут называлі, прыязджалі бедныя людзі і наймаліся на працу. Практыка накшталт сельгаспрадпрыемстваў савецкага ды і цяперашняга часу, калі бяруць на работу прыезджых і забяспечваюць іх службовым жыллём. Мясцовы, хоць і бедны люд, але з некаторым недаверам ставіўся да чужакоў — работнікаў памесця. Іх жылы квартал празвалі чамусьці «чваракамі». Мянушка засталася і перыядычна прылеплівалася да тых, хто селіцца наводдаль ад вёскі. Узяць жонку альбо пайсці замуж за таго, хто жыве ў «чварак» было не вельмі прэстыжна. Але ў рэшце рэшт многія пераважаніліся з мясцовымі і аселі назаўсёды.

Эпізоды з гісторыі «двара» даводзілася чуць ад бабуль і дзядуляў, бо мае бацькі нарадзіліся ў суседняй са Сваротвай вёсцы. Іх бацькі і суседзі добрым словам успаміналі пані Грудзінскую, якая запомнілася ўсім сваёй дабрачыннай дзейнасцю. Дапамагала бедным і гаротным, апекавала вясковую школу. Пасля 1939 года, як усталявалася савецкая ўлада, дом і гаспадарчыя пабудовы сталі пакрысе разбіраць і расцягваць. Ужо да пачатку вайны ад сядзібнага дома мала што засталося. А вось царква згарэла ў вайну.

Фрагмент сядзібы Сваротва. З акварэлі Напалеона Орды.

Сваротаўская Свята-Троіцкая царква — рэдкі помнік па сваёй архітэктурнай унікальнасці. Яна трохкутная. У некаторых даведніках сказана, што такой больш няма не толькі ў Беларусі, але і ва ўсёй Еўропе. Ёй больш за два з паловай стагоддзі. Спачатку храм быў драўляным, яго пабудаваў скарбавы пісар ВКЛ Мікалай Аўсяны ў 1747 годзе. А ў 1823 годзе новы ўладальнік Сваротвы Незабытоўскі ўзвёў мураваны храм, які поўнасцю паўтарыў архітэктуру папярэдняга. Царква пабудавана з бутавага каменя, відаць, гэтым тлумачыцца трываласць яе сцен, якія перажылі пажар і прастаялі да нашага часу. Сцены-руіны царквы больш чым за 60 гадоў зараслі дрэвамі, кустоўем, пакрыліся мохам.

Свята-Троіцкая царква.

Пачапаўскі святар Георгій Сапун, натхнёны сваёй перамогай у справе адраджэння храма вёскі Пачапава, узяўся, здавалася, за немагчымае. Чатыры гады таму дзякуючы нястомным і плённым пошукам вясковага бацюшкі патэнцыяльных фундатараў паўстала з руін царква ў Пачапаве, цяпер гэта адзін з найпрыгажэйшых храмаў Баранавіцкага раёна. Няўрымслівы 80-гадовы святар палічыў сваім абавязкам адрадзіць і сваротаўскую забытую і закінутую царкву. Як і першы раз, Георгій Сапун склаў улётку-зварот і накіраваў у мясцовыя сродкі інфармацыі. Былі ў ёй і такія словы: «Першым чынам адрасую свой зварот і сваю просьбу да сталічных і гарадскіх жыхароў, да творчай інтэлігенцыі. Бо нашы шматлікія вёсачкі выміраюць, пусцеюць хаты, бур'яном зарастаюць сады і агароды, радзее вясковы люд, які калісьці густа засяляў бязмежныя прасторы сваёй Бацькаўшчыны, быў носьбітам высокай хрысціянскай маралі, роднай мовы, творчага розуму, звычаяў, талентаў, здабываў хлеб, гадаваў дзяцей, вылучаў са свайго асяроддзя самародкаў у навуку, мастацтва — ва ўсе галіны чалавечай дзейнасці. А цяпер — усе ў горад, як птушкі — у вырай. Таму і чакаем звароту і дапамогі. Хай жа і гэта царква сваёй адбудовай будзе не адзіным пачаткам ва ўмацаванні вёскі».

На просьбу айца Георгія адклікнуўся буйны расійскі бізнэсмен Валянцін Троска. Валянцін Уладзіміравіч — беларус, нарадзіўся і вырас у Карэліцкім раёне, а цяпер працуе генеральным дырэктарам ААТ «Электрабуд — Заходняя Сібір» у Ніжнявартаўску. Зямляк і стаў асноўным фундатарам адраджэння Свята-Троіцкай царквы ў Сваротве.

У жніўні 2006 года епіскап Пінскі і Лунінецкі Стэфан асвяціў пачатак аднаўлення храма. Зараз вонкавыя работы практычна завершаныя. Сцены таўшчынёй прыкладна ў метр з валуноў і буту абноўленыя. Вуглы, як і раней, атынкаваныя і арыгінальна дэкараваныя адзіночнымі ўстаўнымі калонамі. Пабудаваны, як і было ў арыгінале, шатровы дах з невялікай вежай на канцы. Аднаўленая і старадаўняя каменная агароджа з камянёў і буту. Цяпер работы прыпыніліся з-за недахопу сродкаў. Але нават у такім выглядзе царква годна выглядае як надзвычай рэдкі архітэктурны помнік.

Святлана ЯСКЕВІЧ,
Баранавіцкі раён.

Буян

Яшчэ прыцемкі, калі толькі-толькі падымаецца неба, бялейшым становіцца матавае срэбра расы на падворку, безжыццёвым серп месячыка, то ў аднаго, то ў другога суседа запальваецца святло, а з хлява ўсё часцей і настойлівей даносіцца фырканне, шорганне, пастукванне ў дзверы і нават сярдзітае візглівае іржанне.

Дзед паволі прыадчыняе дзверцы хлеўчыка і роўным пяшчотным голасам кліча:

— Буя-ян! Ну што, есці захацеў, а ці з'еў тое, што я табе на ноч клаў ці пад ногі павыкідваў.

На гэты лагодны покліч шпарка падыходзіць стройны даўгагрывы сівы ў яблыкі жарабец і тыцкае пысай гаспадара напачатку ў руку, затым — у кішэню. Глядзіць па-дзіцячы хітравата сваімі дапытлівымі вачыма.

— Гэта старая цябе ляндрынкамі раздурыла? Ну я ёй выдам зараз. Каня мне збэсціць. Ты таксама добры, Буян, паглядзі якое сёлета грунтавое сянцо, мяккое і зёлак больш як у мяне тых вітамінаў. — Ідзі, Буян, ідзі да ясляў, — папраўляе кантар і падводзіць каня да свежага сена.

Дзед ціхенька ўсміхаецца. У яго голасе адчуваецца і пяшчота, і дабрыня. Няхай сабе і незамнога з'ядае яго конік, усяго вазоў якіх з пяць за зіму, не болей, не тое, што цяжаравоз ягонага вясковага кампаньёна, таму ўсе дзесяць вобмаль, як у прорву жрэ.

Набыць свайго каняку дзеду давялося ў даволі шаноўным узросце: на восьмым дзесятку. Да тае пары вушы ўсім адзваніў у час бульбакапання ці ў сенакосную пару. Нагод было дастаткова. Папершае, яшчэ ў бацькі яго была кабылка, пакуль Саветы не аднялі, палічылі за вялікую раскошу мець уласнага каня. Вопыт абыходжання з канём меў. Па-другое, ці лёгка старому сцягацца ў тыя Наўры за тры кіламетры, а калі шчэ і дарэмна: на колькі вёсак усяго ці не сем рабочых коней па тым часе, нават і чатыры паркі не складзеш. А свайго калі захацеў запрог. Ды і як жыць у вёсцы без каня? Дастаўся гэты конік яму ажно з Пасынкаў, адкуль брылёўскі галасісты знаёмы Барыс Харута. І дастаўся нялёгка, бо на машыну, якую спецыяльна наняў, не пайшоў, заўпарціўся і не пайшоў, а толькі пехам прывёў, за павозкаю.

І вось калі стаў дзед непадзельным уладаром каня, клопату, але ўжо прыемнага, ад якога душа радуецца, дабавілася. На месцы былой павеці, што служыла прытулкам сухім дрывам і рознаму сельгасінвентару, зрабіў свабоднае стойла. На лазні ж прыбудаваў адмысловы гараж для павозкі на гумовым ходзе, плугу і вупражы. Усё разлічыў да драбніц.

Дзед гладзіць каня па шыі напачатку рукой, затым здымае з цвіка, што ў самым ражку пад столлю, скрабла і пачынае часаць-чысціць з лапатак ажно да клубоў, пад жыватом, адзін бок, затым — другі. Конь стаіць нерухома, толькі раз-пораз тэпне пярэднімі капытамі. Вядома, пачуў свежае веснавое паветра, хочацца волі, а ланцуг не дае тае волі больш як на два крокі. А вось выцягнуць шыю, ад задавальнення прыняць ласку, гэта не замінае.

Гэта цяпер ён рахманы і любую работу выканае, а напачатку не тое ў саху, якая дасталася яму ад бацькі-каваля з тых даваенных часоў і шчэ служыць дзеду, каб абагнаць бульбу па другім разе, у звычайны плуг не ішоў, залішне гарачым быў, а перад возам дык перажываў нейкі асаблівы страх, як у тую першую для яго восень у свежых руках. Тады яшчэ не было снегу, а толькі першы марозік падцягнуў шэрую раскіслую дарогу. Адразу за соткамі вяскоўцаў, у былой цагельні, нарыхтавалі з дзедам ці не каля дзесяці вазоў важкіх алешын. Буян, відаць, ніколі не перавозіў такі груз, бо ўвесь час, пакуль я насіў і складваў тыя дровы на воз, дзед моцна трымаў яго за аброць, а той усё матляў галавою, тупаў нагамі і стрыг вушамі, калі нёс чарговую алешыну. Як толькі палажыў апошняе дрэва, конь гэта ўраз вызначыў сваім скасавураным ліловым вокам, і як папрэ па высечцы. Дзед ледзьве паспеў закінуць лейцы, ад узмаху якіх той яшчэ шпарчэй, наколькі хапала сілы, вынес ці не рыссю цяжкі воз на поле. Амаль урасцяжную, як той спрынтар, джгаў і я. Калі параўняўся, злаўчыўся і на хаду ўскочыў на воз. Толькі ўхапіў лейцы — раптам аднекуль як агрэе па галаве. Ураз аказаўся на зямлі. І толькі тады ўбачыў крывую даволі тоўстую вольху. Галава, быццам пасля прыняцця паўночнага ззяння, шумела, але змікіціў, што тое самае верхняе дрэва, апошняе, што ляжала ля ручкі, не ўтрымалася на выбоінах, камлём ссунулася і ўтыркнулася ў зямлю, а верх нахінуўся і рэзка апусціўся на галаву толькі што ўскочыўшага кучара.

Супакоіць каня ўдалося толькі ля самай сядзібы. Казалі, што ў першага гаспадара ён акрамя вады з бочкай-цыстэрнай з Нарачы пад гару нічога не вазіў. І чуў толькі панукання і хлёст пугі. З тае пары і выпрацаваўся характар, які патрэбна перайначыць. Цяжка, аднак магчыма, калі з душою. Надоечы возім на соткі гной. Цягне той воз без лейцаў, а ні пуга яму, а ні слова. Як толькі апошнія вілы ўскінуты, адразу з месца кратаецца без напамінку.

— Ну і гарачы ты, Буян, не дасі мне на воз узлезці, ці ж я за табой уганюся, — кажа ўпікаючым, але ціхім голасам дзед. Тр-р-р-р, кажу табе. І той як укапаны спыняецца, глядзіць на гаспадара, адпачывае, заезджаны і ў самоце, але без усялякай ужо фанабэрыі.

А звярнуў на раллю, дзе ўжо пахадзіла барана, якой дзед зраўноўваў хрыбты, якія засталіся з восені, конь як не са скуры лезе, каленкамі ледзьве зямлі не кранаецца, гаспадар пры гэтым ласкай супакойвае таго, ды памаленьку нацягвае лейцы.

— Супакойся, Буян, паспеем вывезці, куды цябе гоніць. Да вечара і вушы апусціш, ці забыўся ўжо?

Размаўляе з ім як з чалавекам. Бывае, калі выкачаецца той за ноч у хляве, а ён усяго што і скажа:

— Ну што ты зрабіў з сабой, га? Ці ж не мог пачасаць свае клубы аб сцяну? Выкачаўся як тая свіння, што сорамна з хлява выводзіць, скажуць Шура не падсцілае сваёй жывёле, хоць вітку саломы як не за два дні збайдуеш, Буян. Толькі ж мне выкачайся яшчэ, каменне будзеш цягаць па раллі.

Конь толькі натапырыў вушы, слухае і касавурыцца на гаспадара, разумее, што папрокі да яго, быццам пакрыўджаны падлетак, якому бацька дае апошняе папярэджанне за чарговае свавольства, высока ўзнімае галаву і ўстаўляецца гордымі вачыма: паспрабуй дастань. Хоць шапку здымай перад ім, асабліва калі патрэбна хамут уздзець, ці напаіць. Раней, бывала паставіў вядро з вадою і п'е, а цяпер як насміхаецца, прапалошчыць зубы і адварочваецца — падымі вядро, нап'ецца як след, ці ж у яго характары згінаць сваю далікатную галаву, калі ля яго аднаго і ходзяць. Свой адметны гонар мае Буян.

Відаць, калі б можна было параўнаць кожны народ з нейкай жывёлінай, то беларусаў з самым станоўчым сэнсе і ў самых лепшых якасцях з... канём. Так, так, менавіта з канём. Сіла, надзейнасць, трываласць, працавітасць, цярплівасць. Не пакорлівасць, не, з якою цягнем свой нялёгкі, наканаваны лёсам і гісторыяй воз, а проста вера і ўпэўненасць: акрамя нас, ніхто яго не пацягне, таму не выпражэмся, не кінем напаўдарозе, а сціснуўшы зубы — далей, наперад, да мэты, няхай сабе часам прывіднай, як гэта было колькі дзесяткаў гадоў, але такой светлай, што ўсе сілы на яе дасягненне накладзены, таго вартыя. А яшчэ самаадданасць ва ўсім: калі цягнуць той воз — дык да апошніх сілаў, пакуль ногі ідуць, а калі адпачываць дык весяліцца — дык на ўсё навакола каб звон стаяў, «на ўсе застаўкі», як у той песні, каб зямля гудзела. Узгадаў Канфуцыя, які казаў: «Карысных сяброў — 3 і шкодных — 3. Карысныя сябры — сябра прамы, сябра шчыры і сябра праніклівы. Шкодныя сябры — сябра крывадушнік, сябра падлізнік і сябра балбатун». Дык найлепш каня таксама з поўным правам я запісаў бы ў сябры карысныя.

— Буян разумнейшы за іншага чалавека, — хваліцца дзед сваім памочнікам. — Толькі крышку вольналюбівы, а так і ары на адным, і барануй, і з гары воз добра стрымлівае. Куды толькі не ездзіў на ім — Мядзел, Выгалявічы, Крывічы, Княгінін, Калінаўка, а ў гадах... Вось толькі сілы ўжо здаюць. Можна было б памаладзець, ды старасць куды дзець. Гэта толькі ў сне ніколі не бывае 80, — усміхаецца дзед. Зімою на вывязу ў выгул, во радуецца. Да кантара за распушчаную лейчыну прывязваю, зацугляны і гарцуе сабе па крузе, зазно пакуль пара з яго не закурыцца, толькі сам паспявай паварочвацца. А тое глядзі кружавіна развальіцца: без занятку стаіць як не паўгода.

Мне ж у такія хвіліны прыгадваюцца родныя Гарані, што на Смаргоншчыне. Зіма. Ранак. Як з толькі што адчыненай стайні вырываецца выпушчаны конюхам дзядзькам Андрэем, калгасны табун. І гэты табун больш за дваццаць рабочых і з дзесятак маладых, яшчэ не аб'езджаных коней, нясецца, уздымаючы пухкі снег, з радасным іржаннем, а з іх храпаў уецца белая пара, на вадапой. Тут няма выключэння: што да аднаго імчацца да загадзя напоўненага доўгага драўлянага карыта, што ўсталявана на каменнях ля крыніцы. Да карыта падыходзяць напачатку таксама хто дужэйшы ды смялейшы, напіўшыся і ўпякуць адно аднаму капытамі, толькі іржанне тое за вярсту чуваць.

Год дваццаць таму даводзілася не толькі чуць, але і бачыць на свае вочы, што конь у вёсцы аджывае, наўкола мотаблокі, міні-трактары. Але спісваць коніка паспяшаліся. Возьмем для прыкладу Мядзельшчыну, дзе з 800 галоў коней у 1988 годзе засталося ўсяго 378 на 14 калектыўных гаспадарак і 30 спартыўных скакуноў у СВК «Занарачанскі». А цяпер калі падлічым на колькасць насельніцтва, будзе ці не дзесятая частка таго каняжкі на жыхара. У 16 гаспадарках Маладзечанскага раёна працуюць 685 коней, не лічачы Палачанскую конна-спартыўную базу, дзе ўтрымліваецца 189 парадзістых скакуноў. На маёй Смаргоншчыне, па даных галоўнага заатэхніка ўпраўлення сельскай гаспадаркі райвыканкама А.Л. Гладун, 683 рабочыя кані. У СВК «Жодзішкі» маецца свая конеферма на 124 галавы. І ў прыватным сектары ў вяскоўцаў гадуецца каля сотні. У большасці СВК тых конікаў-памочнікаў 5—7, калі па адным пры фермах.

А як сёння жыць у вёсцы без сваёй бульбы ды бурака з капустаю, цыбулі ды морквы, агурочка ды памідораў? Я ўжо не кажу чым выкарміць таго ж кабанчыка, калі без бульбы. Аднымі камбікармамі, якія штомесяц даражэюць, а якасць якіх не паляпшаецца, сала не выправіш на тым падсвінку, бо не толькі для сябе, у горад хочацца дзеткам і ўнукам тых вясковых прысмакаў перадаць. А жыць жа неяк трэба і старым. Вось і цягнуцца з апошніх сілаў: хто рыдлёўкай упраўляецца на сваіх аднойдвух сотках, а каму дваццаць ці нават трыццаць патрэбна выбраць той бульбачкі. Тут без трактарнай капалкі, якія маюць многія сваткаўцы, не абысціся. Толькі ўжо плаціць прыходзіцца па дзве з паловаю тысячы за сотку. Коніку ж паліва не патрэбна і тыя запчасткі, толькі каб пад'еўшы і дагледжаны быў. І ўвесь клопат, затое ў любую часіну запрог і працуй сабе на здароўе і іншым на радасць.

У хуткім часе калгасны табун зусім знікне, як тыя дыназаўры адамруць нашыя конікі. А некалі планавалі распачаць племянную работу. Сваткаўская гаспадарка нават прыклад падавала, і набыла ў свой час жарэбчыка тарыйскай пароды для ўзнаўлення калгаснага табуна. Толькі задумам тым ужо ніколі не збыцца. Ды, шчыра кажучы, не вельмі жадаюць у калгасах займацца конегадоўляй, лічаць гэты занятак лішнім клопатам, не па-дзяржаўнаму глядзяць у заўтра многія гаспадарнікі, а конь — самая надзейная і танная цяглавая сіла на ўсе часы.

Гляджу на Буяна і шкадую, што не змог тады, яшчэ напачатку, асядлаць. Так верхам на ім ніхто і не пагойсаў, калі не лічыць першага гаспадара, які потым пачуваў у бальніцы з пераламанымі скабамі. А цяпер ужо позна .

Летам як убачыць каго з сямейнікаў, адразу заматляе галавой, затэпае стрыножанымі на месцы, мусібы, бачыць, вітаецца, а потым як задасць мыльна, як паплаціцца, здаецца, зямля прагінаецца пад ім. Толькі ланцуг таўшчынёю з добры палец наструнецца, як не пяе і звёны яго ледзьве стрымліваюць тую адну конскую сілу. А мне і цяпер так хочацца ўскочыць на яго і памчацца ажно да свісту ў вушах, як у малечстве на той нумарной вайсковай Буланцы насіўся верхам. Не памятаю, што ўратавала мяне ад недарэчнай гібелі, калі ў першых гадах кабылка паслізнулася і грымнулася вобземлю, а я пад яе...

Вунь дзед з бабаю вязуць з поля мяхоў з дзесяць бульбы. Годная пружыністая хада. Парыпваюць аглоблі, быццам ва ўнісон ім, мякка спяваюць гужы, конь фыркае, гучыць адрывісты, але ласкавы дзедаў голас, а над усім гэтым стаіць напаўлетні, напаўвосеньскі дзень, што напінае і на паркалы, і на двары, і на самых гаспадароў павуцінне бабінага лета. Конь разпораз косіць вокам на гаспадара, нібы выглядае таго, у якім жыў дух вершніка з тых далёкіх трыццатых, калі ганяў у начное.

— Галавы не прыкладу, дзе не ляла навязваць цябе, Буян, — палпача ўслых звяртаецца гаспадар. — Калгасны старшыня ўсё навокал абараў, ажно да людскіх вуглоў, быццам і тых жоўты лапікаў возьме датковы пуд жыта. А ці ведае ён, што тут здавён нічагусенька не расло?

У сваім коніку дзед бачыць і тонка адчувае трапяткі нерв прыроды, яе прыгажосць, яе стаць. Конь у вёсцы няхай сабе не каваль і не плотнік, а першы работнік.

А цяпер, як адно тое парасятка і козачкі Маня з Белкаю ў будынку, на Буяна адна надзея: гной жа заўсёды патрэбны на соткі. Тут тое хвалёнае «Укаму» не выратуе. Во як жыццё тчэ павуціну. Колькі гадоў таму сказаў бы хто, што ён, Паўлюкоў сын, такі руплівы гаспадар, казу на старасці будзе гадаваць, не сцярпеў бы, пасварыўся, далі Бог!

Буян ужо стрыжэ вушамі, высока падняўшы галаву, уздыхнуў працяжна і глыбока, але зараз жа заспакоіўся, і захрумстаў сена.

Аркадзь ЖУРАЎЛЁЎ,
пісьменнік, г. Маладзечна.

Грай, мая жалейка!

Тэадора ФРАНІЧ і вядучы свята Дзмітры БУБНОЎ.

Што можа аб'ядноўваць сямігадовую Тэадору Франіч і Янку Купалу? І вядомы беларускі паэт, і зусім яшчэ юная дзяўчынка лічаць самай лепшай музыкай гукі жалейкі, якія ў адно імгненне здольны перанесці нас на некалькі стагоддзяў назад. На бераг ракі, дзе пасвіў кароў наш прадзед, да купальскага вогнішча, дзе ладзіла карагод наша прабабуля. Нездарма менавіта гэты інструмент асвойвае Тэадора ў дзіцячай музычнай школе №10 г. Мінска. Нездарма Янка Купала даў назву «Жалейка» свайму першаму зборніку. Нядаўна споўнілася роўна сто гадоў з дня яго выхаду ў свет. Гэтай нагодзе, а таксама 95-годдзю зборніка «Шляхам жыцця», прысвечана новая выстава Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, на адкрыцці якой і пашчасціла Тэадоры паказаць сваё майстэрства ігры на жалейцы.

На экспазіцыі прадстаўлены не толькі выданні зборнікаў розных гадоў. Ёсць і ўнікальныя экспанаты: матэрыялы аб забароне «Жалейкі» ў Пецярбургу і Вільні, аўтографы, якія пакідаў Купала на гэтых кнігах сваім сябрам і паплечнікам. А яшчэ — рукапісны зборнік «Шляхам жыцця» з уласнаручнымі карэктурамі паэта.

— Я добра памятаю той дзень, калі мы з калегамі ўпершыню дакрануліся да гэтага рукапісу, — успамінае супрацоўніца інстытута літаратуры імя Я. Купалы, тэкстолаг Эма Золава. — Можаце не верыць, але калі я чытала вершы Купалы, напісаныя яго рукой, мне здавалася, быццам я чую глухаваты голас песняра. Складана было не заўважыць, што розныя творы напісаны розным почыркам: адны — дробным, другія — размашыстым. Гэта не толькі дапамагло нам аднесці вершы да пэўнага перыяду, але і адчуць настрой паэта ў момант іх напісання. У рукапісе захавалася многа аўтарскіх правак — бачна, што Купала добрасумленна вычытваў свае творы. Побач з імі — заўвагі рэдактараў. А выкрасленыя месцы сведчаць аб уціску цэнзуры.

Многа цікавых фактаў, звязаных з гэтымі дзвюма кнігамі, прагучала на адкрыцці выставы. Эма Аляксееўна зазначыла, што ўжо праз тыдзень пасля таго, як у зборнік «Шляхам жыцця» былі ўнесены апошнія карэкціроўкі, Купала піша ліст да Антона Луцкевіча з просьбай напісаць рэцэнзію — так не цярпелася яму атрымаць водгук. Успомнілі і доктара пецярбургскай бальніцы Ярэміча, які за ўласныя сродкі выдаў гэты зборнік, аддаўшы яму перавагу перад зборнікам Ясеніна «Радуница».

Аб тым, што «Жалейка» і «Шляхам жыцця» не забытыя, сведчыць яшчэ адна частка экспазіцыі — водгукі нашых сучаснікаў на творы Купалы. Тут і ілюстрацыі да асобных вершаў з гэтых зборнікаў, зробленыя Шаранговічам, Заборавым, Кашкурэвічам, Александровічам. І ноты песень, на якія натхнілі купалаўскія радкі кампазітараў Пукста, Аладава, Клейнера, Багатырова.

Творы Купалы будуць жыць доўга, як ужо не першае стагоддзе жыве просты драўляны інструмент — жалейка, на якім вучыцца іграць маленькая Тэадора. Бо яны — дакументы эпохі, паэтычныя помнікі таленту нашага песняра.

Вікторыя КРУПЯНЬКОВА.
Фота аўтара.

Вяртаючыся да надрукаванага

«Нарачанскія сосны Максіма Танка»

— пад такім загалоўкам у «Звяздзе» была апублікавана гутарка з сынам народнага паэта Беларусі Максіма Танка — Максімам Яўгенавічам Скурко (15 верасня 2007 года).

Публікацыя мела шырокі рэзананс. Асаблівую зацікаўленасць чытачоў выклікала вось гэта інфармацыя Максіма Яўгенавіча:

«У 1954 годзе пісьменнікі Беларусі Міхась Лынькоў, Аркадзь Куляшоў і Максім Танк атрымалі дазвол урада БССР на будаўніцтва прыватных лецішчаў на Нарачы. Пусты пясчаны бераг іх клопатам ператварыўся ў сад, сосны і таполі, пасаджаныя іх рукамі, дагэтуль упрыгожваюць гэтае месца. Пачынаючы з сярэдзіны 1950-х, Танк, Лынькоў і Куляшоў падоўгу жылі і плённа працавалі тут.

Шматлікія творы былі напісаны ў гэтым прыгожым і натхняльным месцы, дастаткова прыгадаць знакаміты зборнік Максіма Танка «Нарачанскія сосны». Пісьменніцкія сядзібы памятаюць імёны людзей, вядомых ва ўсім свеце, якія наведвалі беларускіх пісьменнікаў-нарачанцаў. Тут часта і падоўгу гасцявалі і жылі Якуб Колас, Пімен Панчанка, Кандрат Крапіва, Канстанцыя Буйло, Уладзімір Дубоўка, Костас Корсакас, Пётр Машэраў, Сяргей Прытыцкі, Ежы Путрамэнт, Найдан Вылчаў, Давід Кугульцінаў, Міхаіл Дудзін і многія іншыя. Экскурсіі для адпачываючых на Нарачы ўключаюць у сябе прыпынак каля гэтых дач і кароткі аповед пра пісьменнікаў і іх творчасць. На жаль, гісторыка-культурная каштоўнасць гэтага ўнікальнага месца не знаходзіць належнага разумення з боку мясцовых уладаў. Дамы, пабудаваныя народнымі пісьменнікамі, знаходзяцца пад пагрозай знішчэння. Такі абыякавы падыход да мемарыяльнага па сутнасці сваёй аб'екта стратны для ідэі нацыянальнага будаўніцтва.

Мы, нашчадкі пісьменнікаў, разумеем, што пабудовы 50-х гадоў не надта ўпісваюцца ў сённяшняе мадэрнізаванае абліча курорта Нарач. Вырашэнне праблемы бачыцца ў тым, каб улады Нацыянальнага парку ўключылі дамы Лынькова, Танка і Куляшова ў структуру запаведніка як культурны аб'ект, паставіўшы на гэтым месцы мемарыяльны знак, і ўзялі на сябе клопат аб іх захаванні. У перспектыве магчыма было б стварэнне на базе гэтых дамоў філіяла Літаратурнага музея Беларусі — мы са свайго боку будзем рады садзейнічаць гэтаму (выдзеліць частку дома для музея, удзельнічаць у стварэнні экспазіцыі і арганізацыі экскурсій і г.д.).

На Нарачы шмат людзей адпачывае, людзям надзвычай цікавым быў бы літаратурны маршрут. Там каля дач добрая пляцоўка, на ёй ні дрэўца. Можна было б праводзіць святы паэзіі...»

Нямала чытачоў патэлефанавала ў рэдакцыю, былі і пісьмы.

Так, **даўні чытач «Звязды», падпісчык газеты з 1963 года М. ЧАРНЯЎСКІ** з г.п. Нарач удакладняе:

«У «Звяздзе» было змешчана інтэрв'ю з сынам Максіма Танка. У ім узнімалася пытанне аб лёсе дач знакамітых пісьменнікаў.

А што далей?

Няўжо Саюз пісьменнікаў не зацікаўлены ў тым, каб вырашыць праблему?..»

Гэтую ж заклапочанасць выказаў у лісце і наш **пастаянны чытач з Мінска М. НЕВЯДОМСКІ**.

Рэдакцыя накіравала лісты чытачоў на рэагаванне ў Саюз пісьменнікаў Беларусі.

У адказе, падпісаным **першым сакратаром ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі» В.А. ПРАЎДЗІНЫМ**, адзначаецца:

«ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі» ўважліва і шматбакова вывучыў праблему, узнятую ў публікацыі Т. Падаляк «Нарачанскія сосны Максіма Танка» (за 15.09.2007 г.).

Прэзідыум ГА «СПБ» даручыў старшыні пісьменніцкай арганізацыі Чаргінцу М.І. унесці пытанне аб лёсе хаты М. Танка ў вёсцы Пількаўшчына на адно з бліжэйшых пасяджэнняў Мінаблвыканкама».

Карані

ЖЫВЕ МАЯ ВЁСКА...

У Мінскай вобласці нядаўна рэалізаваны новы творчы праект — абласны фестываль вясковай культуры «Жыве мая вёска». З **начальнікам упраўлення культуры аблвыканкама Анатолем АКУШЭВІЧАМ** гутарыць наш карэспандэнт.

— Народнае мастацтва пры ўсім засіллі папсы на тэлеэкранах і ў радыёэфіры знаходзіць усё больш прыхільнікаў і ў нас, і за мяжой, бо яно з глыбінь нацыі, яе адметнасць, калі хочаце, душа...

— Умовы для яго захавання, далейшага развіцця, без перабольшання, самыя спрыяльныя. Наша асаблівая ўвага — 464 калектывам розных ведамстваў, якія маюць ганаровыя званні «народны», «узорны» і «заслужаны». Наладзім абласную майстэрню па наданні сцэнічнага іміджу аматарскім калектывам...

Плённа працуе больш за 900 гурткоў па выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, якія аб'ядналі каля 10 тысяч чалавек. Летась з іх удзелам на Міншчыне праведзена 5877 выстаў. Даволі цяжка быць наватарам у галіне традыцыйнай культуры, аднак мінулы год нарадзіў цікавы творчы праект — першае абласное свята-конкурс «Беларуская лялька» ў Слуцку.

— Як вядома, Анатоль Леанідавіч, усялякая справа людзьмі ставіцца і людзьмі славіцца...

— У галіне культуры ў вобласці працуюць 9416 чалавек. Станоўчая дынаміка росту колькасці дыпламаваных спецыялістаў. Аднак праблема забяспечанасці кадрамі ёсць. Асабліва гэта тычыцца Уздзенскага, Старадарожскага, Крупскага, Лагойскага, Мядзельскага раёнаў. Выйсце тут — прафарыентацыя сярод моладзі. Летась на дзённыя аддзяленні навучальных устаноў культуры і мастацтва паступілі 324 выпускнікі сярэдніх школ вобласці, з іх па мэтавым накіраванні — 58 чалавек. Цяпер на дзённых аддзяленнях у розных навучальных установах культуры і мастацтва рэспублікі вучацца 758 прадстаўнікоў Міншчыны, з іх 187 чалавек — па мэтавым накіраванні. Завочна набываюць профільную адукацыю 587 работнікаў культуры.

Не ўпускаем і замацаванне спецыялістаў на месцах. Упершыню па вобласці за апошнія 5 гадоў зменшылася змянялънасць кадраў.

— Розныя конкурсы, пленэры нават на міжнародным узроўні сведчаць пра тое, што Міншчына талентамі багатая...

— Нам ёсць кім ганарыцца сёння, ёсць каму і пераняць эстафету, каб не гублялася нітка часу, цягнулася ў будучыню. У вобласці створана самая буйная ў рэспубліцы сетка пазашкольных навучальных устаноў — 94 школы мастацтваў, у тым ліку 50 — у сельскай мясцовасці, і 4 цэнтры мастацкай творчасці.

Педагагічныя і дзіцячыя творчыя калектывы сталі лаўрэатамі конкурсаў і фестываляў у Санкт-Пецярбургу, Маскве, Польшчы. Адзіная ў вобласці Барысаўская харэаграфічная школа паказала высокі ўзровень выкладання класічнага танца: на міжнародным конкурсе-фестывалі «Маленькі прынц» у Кішынёве першае месца ў намінацыі «Танец» прысвоена дуэту ў складзе Паўла Шведа і Веранікі Бараноўскай. Юныя мастакі Дзяржынскай школы мастацтваў сталі лаўрэатамі 1-й, 2-й і 3-й ступеняў у Македоніі, Японіі, Славеніі, заваявалі «Залатую палітру», «Залаты пэндзаль» і «Залатую палету». На рэспубліканскую мастацкую выставу работ стыпендыятаў фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь былі адабраны 10 работ навучэнцаў з Барысаўскай, Салігорскай, Слуцкай мастацкіх школ і Шашкоўскай дзіцячай школы мастацтваў Стаўбцоўскага раёна.

Высокі ўзровень падрыхтоўкі педагагічных кадраў, творчы падыход да працы спрыяў стварэнню на базе Маладзечанскага музычнага вучылішча па ініцыятыве яго дырэктара заслужанага дзеяча культуры Рэспублікі Беларусь Р. Сарокі маладзёжнага музычнага тэатра. Сіламі навучэнцаў і настаўнікаў пастаўлена опера Чайкоўскага «Іаланта», цяпер ідзе работа над операй Вердзі «Травіята».

Найбольш значныя дасягненні навучэнцаў адзначаны стыпендыямі і прэміямі Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Упершыню Гранд-прэмію фонду атрымалі народны аркестр баяністаў і акардэаністаў «Лад» установы адукацыі «Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў» і навучэнка Слуцкай дзіцячай мастацкай школы Алена Леановіч. Маладыя таленавітыя музыканты Ігар Дзедусенка і Міхаіл Ялецкі, навучэнцы Маладзечанскага музычнага вучылішча, трэці раз былі адзначаны вышэйшай узнагародай фонду. Дарэчы, Ігар Дзедусенка стаў лаўрэатам першай прэміі на прэстыжных конкурсах гітарнай музыкі ў Германіі і Чэхіі.

Асобна хочацца сказаць пра поспехі абласнога драматычнага тэатра з Маладзечна. Ім разам з вядомымі рэжысёрамі краіны ажыццёўлены шэраг пастановак, якія пазітыўна паўплывалі на імідж тэатра. Сумесна з Польскім інстытутам створаны спектакль «Забава» па п'есе С. Мрожака, з якім тэатр узяў удзел у міжнародным фестывалі «Белая вежа» ў Брэсце. Адбыліся абменныя гастролі з нацыянальнымі акадэмічнымі тэатрамі імя Я. Купалы і Я. Коласа, Магілёўскім, Гродзенскім абласнымі і Гомельскім маладзёжным тэатрам-студыяй.

Спектакль «Сіні аўтамабіль» па п'есе Яраслава Стэльмаха ў выкананні вядучага майстра сцэны Алега Чэчанева стаў дыпламантам міжнароднага фестывалю ў Вроцлаве (Польшча).

Абласны тэатр лялек «Батлейка» актыўна гастралюе па ўсёй Беларусі. Летась выязных спектакляў было ў 2,5 раза больш, чым стацыянарных. Прайшлі гастролі тэатра ў Нікалаеве (Украіна), а нядаўна Маладзечна сустракала артыстаў Нікалаеўскага абласнога тэатра лялек.

Штогод «Батлейка» бярэ ўдзел у міжнародных фестывалях, і летась сваё майстэрства тэатр прадставіў у Малдове, Польшчы і Расіі. Са спектаклем «Казкі з куфэрка» калектыў стаў дыпламантам III міжнароднага фестывалю тэатраў лялек «Сярэбраны асетр» у Валгаградзе.

Новая праграма «Мы — крона нашых каранёў» была падрыхтавана музычнай капэлай «Санорус» да юбілею класікаў беларускай літаратуры Я. Купалы і Я. Коласа. Капэла з поспехам выступіла на міжнародным фестывалі «Магутны Божа» ў Магілёве, на фестывалі старадаўняй і сучаснай камернай музыкі ў Полацку...

Гутарыў Мікалай ШЛОМА.

Ведай нашых!

ЛЕПШЫ МАЛАДЫ ФАНТАСТ ЕЎРОПЫ

Міжнародныя эксперты прызналі беларуску Ніку Ракіціну лепшым маладым пісьменнікам-фантастам Еўропы, паведамляе АНТ. За 36-гадовую гісторыю конкурсу, які заснаваны Еўрапейскім саюзам навуковай фантастыкі, упершыню ўзнагароду атрымала прадстаўніца Беларусі. Прычым перамогу прынёс дэбютны раман. Восем гадоў гомельская настаўніца стварала сваю краіну. Гісторыя прыдуманай дзяржавы заснавана на легендах і паданнях Вялікага княства Літоўскага. Раман «Ганітва» — гэта рэха дзікага палявання Караткевіча. Яе героі — не эльфы, драконы і ведзьмакі, а легендарныя беларускія персанажы. Каб сабраць разам гісторыю, прыйшлося пакалясіць па Беларусі, Польшчы і Літве. Цяпер прозвішча беларускай пісьменніцы ў так званым «элітарным» спісе. Два гады назад спецыяльную прэмію «Гран-майстар еўрапейскай фантастыкі» атрымалі браты Стругацкія і Гары Гарысан. Прэстыжнай прэміі быў удастоены і Сяргей Лук'яненка — аўтар «Начнога дазору».

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

На здымку: медаль Еўрапейскага саюза навуковай фантастыкі — знак прызнання Нікі Ракіцінай.

БЕЛТА.

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

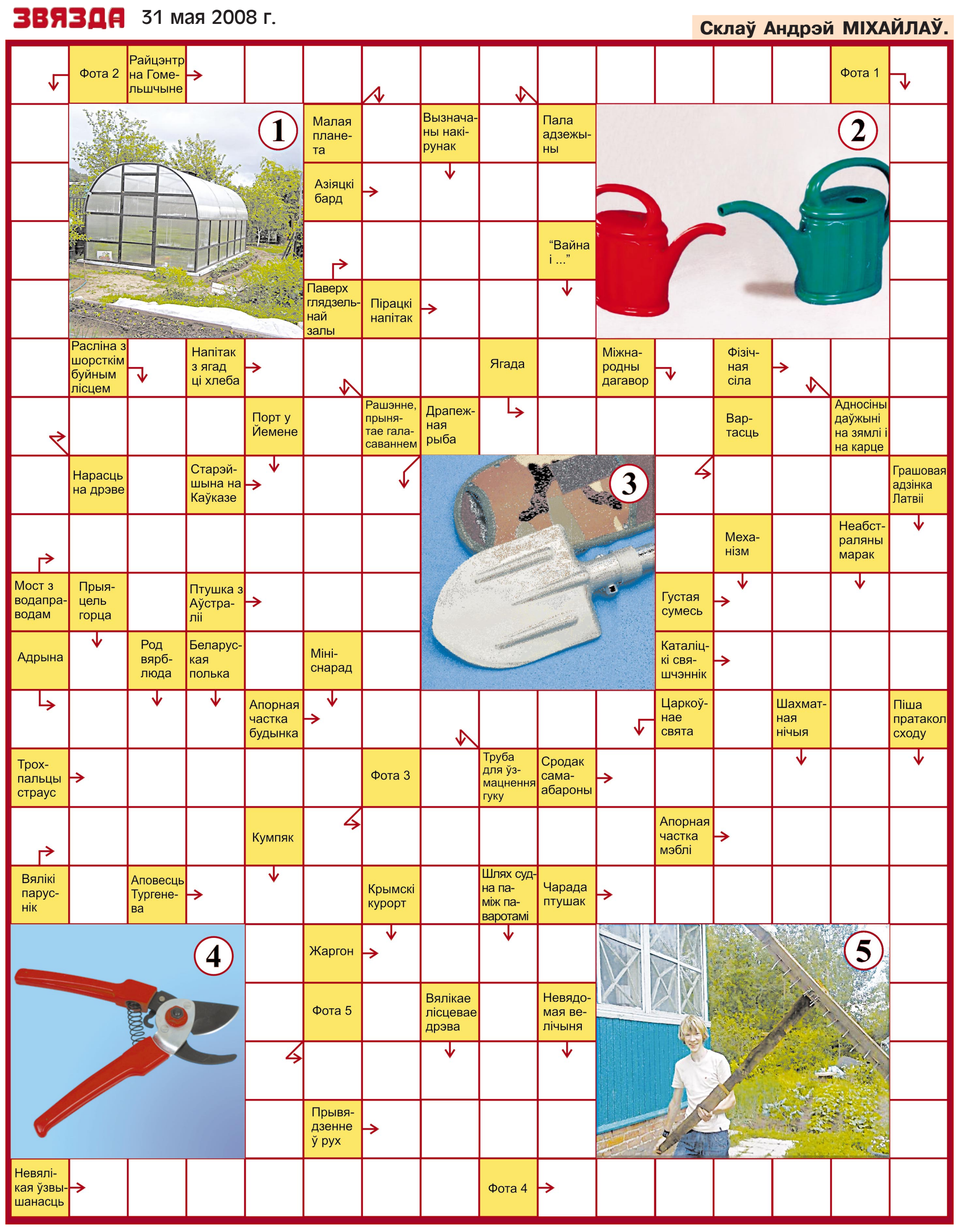

ПРАВЕРЦЕ, КАЛІ ЛАСКА, АДКАЗЫ

Сканворд+лабірынт (24 мая). Па гарызанталі: Тарпан. Мурог. Масла. Лук. Сумо. Шрот. Скэб. Уліс. Лага. Каяк. Кавалер. Арча. Брас. Дровы. Арака. Безэ. Падол. Турнір. Акапі. Сыр. Коннік. **Па вертыкалі:** Капшук. Адэта. Обра. Тук. Авен. Крызіс. Намеснік. Эры. Сава. Рысак. Апа. Брак. «Рэал». Каларада. Удэге. Акоп. Грак. Бар. Салігорск. **У лабірынце:** 1. Малюнак. 2. Нарада. 3. Вясёлка. 4. Знічка. 5. Бэз. 6. Мянтуз. 7. Капялюш. 8. Рэчыва. 9. Адхон. 10. Жыта. 11. Лічба. 12. Свірэпа. 13. Навіна. 14. Коўдра. 15. Сякера. 16. Бусак. 17. Крыніца. 18. Кроква. 19. Яблык. 20. Час. 21. Каштарыс.

Усходні гараскоп на наступны тыдзень

Скарпіёнаў чакаюць прыемныя сюрпрызы, а Казярогаў — інтрыгі

АВЕН. Калі ў вас ёсць тайная мара змяніць работу, пастарайцеся рэалізаваць яе зараз — потым можа не быць такога шанцу. Адна з важных задач — пастарайцеся ўраўнаважыць настрой і эмацыянальны стан. Калі яны будуць разбалансаваныя, можаце згубіць многа чаго.

ЦЯЛЕЦ. Не варта чапляцца за звыклае толькі таму, што яно даўно знаёмае. Час рухацца наперад. Калі не можаце рашыцца на кардынальныя змены адразу, пачніце з сімвалічнага кроку, выкінуўшы што-небудзь непатрэбнае. У другой палове тыдня магчымы пераварот у светаадчуванні: тое, што яшчэ нядаўна было такім важным і патрэбным, раптам можа падацца пустым і лішнім.

БЛІЗНЯТЫ. Не разлічвайце на чужыя абяцанні: вас у лепшым выпадку падвядуць, а ў горшым — падмануць. У чацвер пастарайцеся не думаць пра людзей дрэнна, нават калі яны, па вашым меркаванні, гэтага заслугоўваюць. Шукайце ў кожным станоўчыя бакі, недахопы пасля не заўважайце — ваша цярпенне і добразычлівасць цалкам акупяцца.

РАК. Пажадана падумаць над зменай іміджу. Не выключаны цяжкасці ў адносінах з начальствам — не канфліктуйце з ім і, па магчымасці, радзей трапляйце яму на вочы. Сачыце за сваімі словамі, пастарайцеся абдумваць тое, пра што збіраецеся гаварыць. Абставіны будуць спрыяць перагляду вашых прыярытэтаў і стэрэатыпаў паводзінаў. Поспех будзе спрыяць заняткам грамадскай дзейнасцю.

ЛЕЎ. Работа будзе адным з найбольш важных аспектаў жыццядзейнасці. Цяжкасці, якія ўзнікаюць падчас работы, паспяхова знойдуць вырашэнне. Можаце выкарыстоўваць свае дасягненні для атрымання лепшага выніку. Тыдзень гарантуе вялікі аб'ём самай рознай працы. Не забывайцеся пра аб'ектыўную самаацэнку, бо ўсе вашы ўчынкі могуць выклікаць захапленне навакольных.

ДЗЕВА. Не варта здзяйсняць гераічных учынкаў. Не пераацэньвайце сваіх магчымасцей. Лепш пастарайцеся справіцца з дробнымі праблемамі, якія назапасіліся. У першай палове тыдня будзе шмат сустрэч, званкоў і папяровай работы. Верагодныя і дадатковыя клопаты, звязаныя з арганізацыйнымі мерапрыемствамі.

ШАЛІ. Выкарыстанне новых ідэй і тэхналогій у рабоце дазволіць дабіцца важных вынікаў. Канфліктную сітуацыю ў сераду пажадана абысці. Давярайце сваёй інтуіцыі. Усцешаць хатнія справы і праблемы, якія назапасіліся. Гэтыя дні цалкам падыходзяць, каб стварыць у сябе дома ўтульнасць і парадак, часткова змяніць інтэр'ер.

СКАРПІЁН. Будуць удалымі цікавыя паездкі і нават падарожжы з прыгодамі. Калі на гэта няма часу ці магчымасцяў, узамен зоркі абяцаюць сяброўскія сустрэчы і многа дробных, але прыемных сюрпрызаў. У другой палове тыдня ёсць небяспека расчаравацца ў старых партнёрах па бізнесу — вашы адносіны могуць зайсці ў тупік.

СТРАЛЕЦ. Будзеце метадычна і ўпэўнена рухацца наперад, бо ўзнікнуць перспектывы для ажыццяўлення таго, што даўно задумалі. У вырашэнні важных пытанняў старайцеся ісці не напралом, а ў абыход. Толькі не кідайцеся ў крайнасці, інакш практычна ўсе вынікі будуць зведзены на не. На сераду не варта планаваць нічога сур'ёзнага.

КАЗЯРОГ. Не дазваляйце спакусе збіваць вас з правільнага шляху — ад дабра дабра не шукаюць. Можаце стаць аб'ектам інтрыгі. Непажадана нанова паўтараць пройдзеныя памылкі толькі таму, што вам больш зручна хадзіць па пратаптанай дарожцы. Лепш спытайце парады ў надзейных сяброў ці ў родных, якім давяраеце.

ВАДАЛЕЙ. Першую палову тыдня пажадана прысвяціць паўсядзённым абавязкам і бягучым справам. У аўторак давядзецца ўзяць адказнасць на сябе, бо знайсці выйсце з сітуацыі, якая склалася, па сілах толькі вам. Другая палова тыдня будзе спрыяць ажыццяўленню даўніх планаў і задумаў. У пятніцу ёсць рэальныя шанцы завесці патрэбныя сувязі.

РЫБЫ. Накіруйце сілы на пашырэнне інтэлектуальнага ўзроўню. Сустрэчы будуць важнымі — яны дазволяць своечасова атрымаць важную інфармацыю і набыць новыя магчымасці. Пастарайцеся быць больш лаяльнымі да чужых недахопаў. Нават калі не ўпэўненыя ў тым, што вашы ідэі своечасовыя, рызыкніце закласці падмурак новай справы.

БЕЛАРУСКІЯ ПРЫВАТНЫЯ ГЕРБЫ

Дрэвіца

У блакітным полі залаты паўмесяц рогамі дагары, над ім і пад ім залатыя шасцікутныя зоркі.

Гербам карысталіся: Васілеўскі, Дабравольскі, Духноўскі, Зайкоўскі, Заянчкоўскі, Кісялеўскі, Маркоўскі, Паплаўскі, Пратасевіч, Сакалоўскі, Стакоўскі, Хмялінскі, Чаплінскі.

Рокаш (Гібрыда)

У белым полі палавіна залатога каня з рыбіным хвастом направа абернутая.

Гербам карысталіся: Палкоўскі, Сейфард.

Гойсіус

Поле чырвонае, шчыт падзелены. У правай палавіне шэсць камянёў каштоўных, у левай — чалавечая нага аголеная.

Гербам карысталіся: Бут-Гусаім, Гарбачэўскі.

Шалава

У блакітным полі залатое колца, у ім тры залатыя крыжы кавалерскія, трохкутнікам размешчаныя.

Герб роду Свірскіх.

Ільгоўскі

У блакітным полі срэбная літара W, на ёй срэбная страла джалам дагары, на страле — залатое колца.

Гербам карысталіся: Ігнатовіч, Ільгоўскі.

Ялавіцкі

У чырвоным полі срэбная брама ад шатра, на ёй крыж срэбны кавалерскі.

Гербам карысталіся: Караткевіч, Ялавіцкі.

Рубрыку вядзе Уладзімір КРУКОЎСКІ.

КУП «Минский областной центр учета недвижимости»

проводит открытый аукцион по продаже обращенных в доход государства:

№ лота	Объект	Общая площадь (кв.м)	Адрес	Начальная цена (бел. руб)	Задаток
1	Пристройка к обменному пункту	316,6	Копыльский район, д. Тимковичи	52 169 000	10 %
2	Ограждение территории (ж/бетонные плиты) длина 490,34 м, высота – 1,80 м	883	Копыльский район, д. Тимковичи	36 782 000	10 %
3	Трансформаторная подстанция, в том числе оборудование	49,7	Копыльский район, д. Тимковичи	14 485 672	10 %
4	Асфальтобетонная площадка № 1	827	Копыльский район, д. Тимковичи	12 859 000	10 %

Задаток перечисляется на р/с 3012020200010 Октябрьское отделение ОАО «БПС-Банк» МФО 153001357, УНП 690324015 КУП «Минский областной центр учета недвижимости». Объекты продаются без условий. Переход прав на земельный участок будет осуществлен по решению местного исполкома. Оплата за объект должна быть произведена в течение 2 (двух) месяцев и 25 (двадцати пяти) дней со дня подписания протокола о результатах аукциона. Порядок проведения аукциона оговорен в условиях его проведения. Аукцион состоится **01 июля 2008 г**. в 15.00 по адресу: г. Копыль, площадь Ленина, д. 6, актовый зал. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по **30 июня 2008 г.** до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, к. 326.

Контактный телефон (8 017) 224 61 34.
Наш сайт в Интернете: www.rlt.by.

КУП «Минский областной центр учета недвижимости», УНП 690324015.

*Шчыра віншую паважаную **Зінаіду Міхайлаўну НЕКРАШЭВІЧ**, былую піянерважатую, з 80-годдзем. Зычым здароўя, шчырасці да людзей і павагі ад іх.*

Былыя калегі-настаўнікі Новікі, г. Слуцк.

*Віншуем з днём нараджэння любага **Валянціна Ігнатавіча КУШНЕРА**. Жадаем моцнага здароўя і доўгіх гадоў жыцця.*

Дзеці, унукі і праўнукі з Гомеля, Віцебска, Оршы.

Усміхнёмся!

Доктар кажа пацыенту:
— Вас трэба неадкладна аперыраваць!
— Не! Лепш я памру, чым лягу на аперацыю!
— Дык адно другому не перашкаджае.

☺

Сцюардэса:
— Ну што вы раскрычаліся, што разнерваваліся! Падумаеш, трасанула тры разы. Звычайная паветраная яма, турбулентная зона. З кім не бывае. Ну, усё, усё, супакойваемся... Усё добра? Ну і добра. Пайду зараз пасажыраў супакою.

Чытайце ў наступным нумары

Сцеражыцеся «візавых» пасрэднікаў

Не кожная фірма, якая прапануе свае паслугі па атрыманню турыстычнай візы, мае адпаведны дазвол

Набліжаецца сезон водпускаў і многія з нас задумваюцца над тым, куды сёлета паехаць адпачыць. Прычым, гэтае пытанне можа быць звязана не толькі з наяўнасцю ці адсутнасцю грошай, але і з той жа праблемай атрымання візы ў тую ці іншую краіну. Некаторыя парады тым, хто адпраўляецца за мяжу.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	4.45	21.30	16.45
Віцебск —	4.27	21.27	17.00
Магілёў —	4.35	21.20	16.45
Гомель —	4.41	21.08	16.27
Гродна —	5.02	21.44	16.42
Брэст —	5.11	21.36	16.25

Месяц

Апошняя квадра.
Месяц у сузор'і Авена.

Іманіны

Пр. *Аляксандры, Фаіны, Хрысціны, Юліі, Андрэя, Багдана, Давыда, Дзяніса, Паўла, Пятра.*

К. *Ангеліны, Камілы, Марыі, Марыеты, Ксаверыя, Лявона, Фелікса.*

...у суседзяў

ВАРШАВА	+24..+26°С	КІЕЎ	+18..+20°С	РЫГА	+20..+22°С
ВІЛЬНЮС	+20..+22°С	МАСКВА	+13..+15°С	С.-ПЕЦЯРБУРГ	+16..+18°С

Дзве даты

31 мая

1944 год — Вярхоўны галоўнакамандуючы Сталін зацвердзіў план наступальнай аперацыі савецкіх войскаў «Баграціён», галоўнай задачай якой з'яўлялася вызваленне Беларусі і выхад да заходніх рубяжоў СССР.

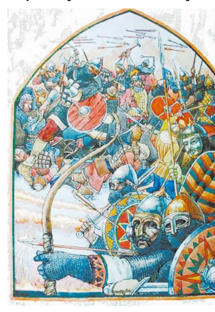

1223 год — адбылася бітва рускіх дружын з мангола-татарскім войскам хана Субутая на рацэ Калка. Уся руская дружына была разбіта, але перамога дасталася захопнікам вельмі цяжка, яны ўпершыню сутыкнуліся з такім супраціўленнем, і ў тым годзе вымушаны былі павярнуць назад, у свае стэпы. Каб пазней вярнуцца...

Цытата дня:

«Сяброў пазнаеш у бядзе. У бедах сяброў пазнаеш сябе».

Аляксандр Кумор, польскі афарыст.

ХАТНЯЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

УТУЛЬНЫ ДОМ

Райскае месцейка

Ваш балкон усё яшчэ з'яўляецца складам непатрэбных рэчаў? Магчыма, вы лічыце, што ён занадта малы для адпачынку? Дарэмна! Любы балкон можа стаць лепшым месцам у доме, дзе так прыемна бавіць час летнімі вечарамі.

Не ва ўсіх гараджан ёсць дача. Ды і ў большасці дачнікаў няма магчымасці ўсё лета жыць за горадам. Але хіба гэта прычына, каб адмовіць сабе ў задавальненні пасля мітусні рабочага дня пасядзець з кубачкам духмянай гарбаты пад адкрытым небам у прыемнай атмасферы? Вядома ж, не. Усё гэта можна зрабіць, не выходзячы з кватэры, утульна размясціўшыся на самым звычайным балконе. Не засмучайцеся, калі балкон малы. Агледзьце яго ўважліва. У першую чаргу вызваліце ад хламу, які іншы раз гадамі на ім захоўваецца. З чаго пачаць генеральную ўборку? У вас ёсць як мінімум два варыянты. Першы — усё выкінуць без шкадавання і набыць новую недарагую лёгкую мэблю. Аднак калі вы — натура практычная і творчая, можа, і не варта ўсё несці на сметнік. Напэўна, у вас даўно з'явіліся ідэі, якія дазваляюць даць старым рэчам другое жыццё (інакш навошта было іх захоўваць?!). Напрыклад, на моцным, але аджыўшым свой век крэсле няцяжка памяняць абіўку ці кінуць на сядзенне яркую падушку — яно ператворыцца ў шыкоўны трон. А з дошак змайстраваць стэлажы і пафарбаваць іх у экстрэмальны колер. На адкрытыя паліцы пастаўце гаршкі з кветкамі. Ды ці мала што можна яшчэ прыдумаць? Аднак не будзем забягаць наперад. Для пачатку зрабіце хоць бы касметычны рамонт: абнавіце сцены, падлогу і столь.

Проста і з густам

Пайшла ў мінулае мода на аздабленне сцен лоджый і балконаў драўлянымі дошкамі ці вагонкай. Усё часцей сёння выбіраюць пластыкавыя панэлі. Гэта — сучасна, зручна і практычна. Па-першае, можна падабраць любы колер, па-другое, лёгка мыць, па-трэцяе, панэлі не трэскаюцца, не цямнеюць і не дэфармуюцца.

Столь лепш аформіць гэтак жа, як і сцены, толькі выбраць іншы колер. Памяняліся матэрыялы і для падлогі — цяпер у пашане керамічная плітка ці натуральны камень, а не ўстарэлы лінолеум. А самы піск — коркавыя пакрыцці, напрыклад на зашклёнай лоджыі.

Ад яркага сонца на адкрытым балконе вас засцерагуць парасоны, навесы ці жывыя агароджы з раслін, якія ўюцца. А на зашклёнай лоджыі зручнымі будуць жалюзі. Мэбля для балкона патрэбна асаблівая, накшталт дачнай — каб не баялася вільгаці і перападу тэмпературы, зручная, кампактная, а лепш складная. З металу — самая трывалая. Нержавейка прыгожая, але дарагая, а стыльны алюміній ці літы чыгун больш даступныя і прастаяць не адзін дзесятак гадоў. Затое пластыкавая — самая лёгкая і прыгожая.

І ўсё ж галоўнае ўпрыгажэнне балкона — гэта жывыя кветкі. Пры расстаўленні гаршкоў і падлогавых вазаў добра было б падабраць расліны па колеравай гаме. Напрыклад, сабраць разам усе адценні белага ці чырвонага. Або скласці ружова-ліловае воблака (балазе, розных кветак цяпер шмат).

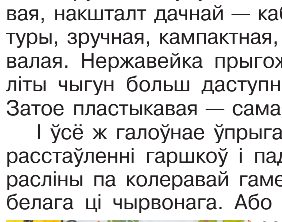

З наступленнем цемнаты ўтульнасць створыць дадатковае асвятленне. Гэта можа быць мяккае святло ад таршэра, бра ці настольнай лямпы. А пры свечках, запаленых у садовых падсвечніках, вечар на балконе будзе поўны рамантыкі.

-2504-

ІДЭІ МАЙСТРУ

Веласіпед з каляскай

Для камфортнай прагулкі на веласіпедзе з малым дзіцем ці перавозкі грузу да 30—40 кг выдатна падыдзе самаробная каляска, якую лёгка ўстанавіць на звычайны двухколавы веласіпед.

Каляску можна зварыць са стальных труб квадратнага сячэння. Яе аснову складае прамавугольная рама з пярэдняй і бакавой агароджай. Кола каляскі (можна скарыстаць кола ад дзіцячага ці падлеткавага веласіпеда) мацуецца ў правушынах, прыварных да дзвюх падоўжаных труб рамы.

Каляска манціруецца на веласіпед за кошт фіксацыі ў трох кропках мацавання: за раму ля рулявой калонкі, за заднюю вілку пад сядлом веласіпеда і на восі задняй зорачкі.

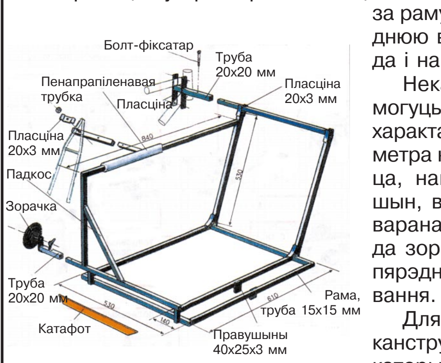

Некаторыя памеры дэталяў могуць мяняцца ў залежнасці ад характарыстык веласіпеда і дыяметра кола каляскі. Гэта датычыцца, напрыклад, памераў правушын, вышыні стоек, да якіх прыварана задняя труба мацавання да зорачкі, памераў і становішча пярэдняй і сярэдняй труб мацавання.

Для павелічэння трываласці канструкцыі злучэнні дэталяў у некаторых месцах зваркі ўзмоцненыя накладкамі і падкосам. Для бяспекі на верхнюю трубу бакавой агароджы надзета пенапрапіленавая трубка, якую прымяняюць для ўцяплення водаправодных труб.

У якасці кузава каляскі можна скарыстаць прыдатную на памерах пластыкавую скрыню, у якой устанавіць дзіцячае сядзенне.

БЕЗ РЭЦЭПТА

Празрыстая — не заўсёды чыстая

Як сцвярджаў класік, вада — самая бяспечная ежа. Аднак даводзіцца прызнаць, што сёння гэта сцвярджэнне досыць сумніўнае. Чаго толькі не ўтрымлівае вада з-пад крана: і жалеза, і медзь, і ртуць, і... Але самым страшным ворагам чыстай вады лічацца зношаныя водаправодныя трубы. Як быць? Без вады чалавек не можа існаваць.

Калі ёсць магчымасць, набывайце ваду ў бутэльках. Выбіраючы прадукт, звярніце ўвагу на салявы састаў. Так, паводле нормы, у ёй павінна змяшчацца не больш чым 15—20 г/л кальцыю і 50 мг/л магнезіі. Калі кальцыю будзе менш, узнікае небяспека пашкоджання зубной эмалі і развіцця астэапарозу, лішак кальцыю можа садзейнічаць утварэнню камянёў у нырках, хваробам суставаў.

Калі магчымасці набыць якасную ваду няма, купіце бытавы фільтр і не забывайце рэгулярна мяняць картрыджы. Не захапляйцеся ўжываннем крынічнай вады. Як правіла, усе крыніцы ў межах гарадоў заражаныя солямі цяжкіх металаў і мікраарганізмамі. Хоць на першы погляд такая вада і выглядае цалкам здавальняюча, аднак, калі на яе зірнуць пад мікраскопам, — ваша меркаванне кардынальна зменіцца.

-2505-

ШАШКІ

Пад рэдакцыяй майстра спорту Мікалая ГРУШЭЎСКАГА

Развяжы, калі дужы

Гэтым разам вашу здольнасць у гульні дапаможа праверыць заданне № 2 бліцконкурсу-38 — камбінацыйная праблема Дзмітрыя КАМЧЫЦКАГА (Магілёў):

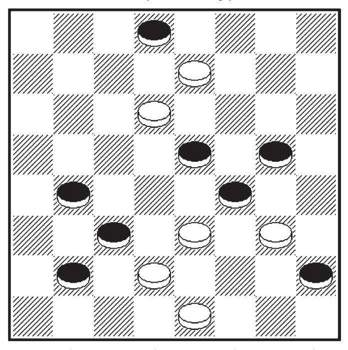

БЕЛЫЯ: d2, d6, e1, e3, e7, g3 (6). ЧОРНЫЯ: b2, b4, c3, d8, e5, f4, g5, h2 (8). Выйгрыш.

Пераможцаў чакаюць сюрпрызы ад нашага шчодрага чытача Анатоля ПЯРХАЛЬСКАГА (г. Глыбокае) — яго зборнікі звяздоўскай рубрыкі «Шашкі» №№ 3-4 за 2005-2006 гады.

Свае адказы накіроўвайце на адрас: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10а, рэдакцыя газеты «Звязда», рубрыка «Шашкі».

Па-за конкурсам разгледзьце яшчэ некалькі задумак Д. Камчыцкага:

№ 1. БЕЛЫЯ: дамкі c1, g3, h2 (3). ЧОРНЫЯ: b4, c5, d2, d4, e3, g7 (6).

e1 (dc3 A) g1 (d4) b2, h8 (d2 BC) d4, e1x. C (d4) a5x. B (c3) b2x. A (bc3) f4!, a3 (e3) c1x.

№ 2. БЕЛЫЯ: c7, e1, h2 (3). ЧОРНЫЯ: d4, g7, h4, h6 (4).

b8 (g5 A) a7 (c3) d2, f2x. A (f6) e5 (e3) h8 (f2, f2) g3x.

№ 3. БЕЛЫЯ: b6, e1, h2 (3). ЧОРНЫЯ: f6, g5, g7, h4 (4).

c7 (f4 A) d8 (fg3) g5, f4 (h6) f2 (fg5) e5x. A (e5) d8 (d4) b6 (c3) d2, f2x.

№ 4. БЕЛЫЯ: a3, a5, c3, дамка h8 (4). ЧОРНЫЯ: b8, d6, e5, f6, h4 (5).

ab4 (g3 A) d4, h2 (b2/d2, d6) c5x. A (c7) d4, a1 (g3) b6x.

№ 5. БЕЛЫЯ: b6, c5, c7, d6, h6 (5). ЧОРНЫЯ: a5, b2, d4, e3, f8, g3, g7 (7). У белых на дзве простыя менш, але яны перамагаюць дзякуючы свайму першаму ходу. Пераканайцеся ў гэтым самамастойна. Будзем рады вашым разгадкам.

Новы нумар

Выйшаў і пяты нумар зборніка А. Пярхальскага «Рубрыка «Шашкі» газеты «Звязда» за 2007 год» у добрым афармленні «ФОТАцэнтра» г. Глыбокае. Наконт яго набыцця можна патэлефанаваць аўтару (8 02156 28673) альбо напісаць яму на адрас: 211800, Віцебская вобласць, г. Глыбокае, вул. Марата Казея, 73.

Раней наш пастаянны канкурсант — навуковец Іван Астроўскі атрымаў у якасці прыза адзін з нумароў гэтага зборніка. І вось што ён піша: «Здзівіла і ўразіла сама ідэя: дакументальна сабраць і выдаць матэрыялы нашай любімай рубрыкі. Азнаёміўся, і нібы зноў перажыў і мукі пошукаў рашэння, і радасць знаходак, і чаканне новых заданняў, вынікаў конкурсаў. Вялікі дзякуй Анатолю Антонавічу Пярхальскаму!».

Дарэчы, Іван Іванавіч Астроўскі ўзнагароджаны дыпломам за другое месца ў спаборніцтвах па шашках у праграме спартакіяды «Бадзёрасць і здароўе» сярод выкладчыкаў і іншых супрацоўнікаў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі. «Гэта мае першыя поспехі ў практычнай гульні, за што вельмі ўдзячны звяздоўскай шашачнай рубрыцы»,— вырашыў ён падзяліцца з намі.

Аматарам стаклетак

Для іх прапануе свае новыя эцюды наш аўтар з Гомеля Леанід Вітошкін — гросмайстар СССР:

№ 1. БЕЛЫЯ: 12, дамкі 1, 34, 38 (4). ЧОРНЫЯ: 36, 37, дамка 4 (3).

48 (15 AB) 26 (47) 42, 23x. B (37-41) 27, 26 (46) 37, 23x. A (36-41) 31, 27, 46x.

№ 2. БЕЛЫЯ: 18, дамкі 1, 34, 45 (4). ЧОРНЫЯ: 36, дамкі 37, 44 (3).

50 (36-41 ABCA1) 28 (40) 18-12, 46x. A (49) 44x. B (35) 40 (49) 44x. C (5) 6 (36-41) 34-23

(37) 28x. A1 (11) 6 (36-41) 28 (45) 18-12x.

№ 3. БЕЛЫЯ: 27, дамкі 17, 34, 36 (4). ЧОРНЫЯ: 13, 42, дамка 10 (3).

Выкарыстайце матэрыяльную перавагу белых самастойна.

ЗВЯЗДА
БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНЫ НУМАР 1.

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ. РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: І. БАРАНОЎСКІ, С. ГРЫБ, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА, Л. ЛАХМАНЕНКА, Т. ПАДАЛЯК, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РАСОЛЬКА, Л. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СВІДРЫЦКАЯ, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, І. ШЧУЧЭНКА.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай – 287 19 19 (тэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 51, юрыдычнага — 287 19 68, сакратарыята — 292 05 82, адказных за выпуск дадаткаў: «Чырвонай змены» — 292 44 12; «Мясцовае самакіраванне» — 292 21 03, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 24 31 92, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 74 13 92, Баранавічах: 7 26 02, Магілёве: 32 74 31; бухгалтэрыі: 292 22 03; прыём рэкламы тэл./факс: 287 17 79, e-mail: reklama@zvyazda.minsk.by, рэдактар рэкламнага аддзела — тэл./факс 292 04 52.

http://www.zviazda.by; www.zviazda.by/ru/main (новая версія, якая тэсціруецца)

e-mail: info@zvyazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе атрыманыя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год.
Тыраж 33.840 Індэкс 63850. Зак. № 2867. Нумар падпісаны ў 19.30.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12